

SUOMEN PANKIN
VUOSIKERTOMUS 1996

Vuosikertomuksen luvut perustuvat
vuoden 1997 helmikuun alussa
käytettävissä olleisiin tietoihin.

ISSN 1239-9329

Gummerus Kirjapaino Oy
Jyväskylä 1997

Pääjohtajan katsaus	7	Pankkien sekkitiililuotolle asetettiin täysimääräiset vakuudet	51
Rahapolitiikka	10	Maksuvälinehuolto	52
Hintakehitys oli rauhallista	11	Käteisrahan määrä kasvoi, mutta on kansainvälisesti vähäinen	52
Taluskasvu elpyi	13	Pankkien osuus käteisrahan kysynnästä väheni edelleen	53
Yksityinen kulutus piristi kokonaiskysyntää	13	Setelistön kiertonopeutta hillitään käsittelymaksulla ..	53
Kokonaistuotannon kasvu oli nopeaa loppuvuodesta	15	Liikkeessä oleva setelistö lisääntyi	55
Työttömyys väheni lievästi	15	Setelirahavirtojen kasvu jatkui	55
Julkinen sektori täytti Maastrichtin kriteerit	16	Metallirahavirrat pienenivät	55
Rahapolitiikkaa kevennettiin	18	Lakkautettujen rahojen palautukset olivat vähäisiä ..	55
Korot laskivat vuosien 1995–96 vaihteessa	18	Seteleiden väärennökset vähenivät	56
Markka heikkeni vuoden alkupuolella	20	Maksullisten rahahuoltopalvelujen piiri laajenee	56
Huutokauppakorkoa laskettiin edelleen kesällä ja alkusyksystä	22	Yhteistyö Euroopan unionin kanssa	57
Suomi liittyi ERMiin lokakuussa	25	Talous- ja rahaliiton valmistelu	57
Markan vakaus säilyi ERM-kytkennän jälkeen ..	26	Raha-, valuutta- ja finanssipolitiikka	59
Rahapolitiikan ohjausjärjestelmää ei muutettu ..	28	Maksujärjestelmät	60
Yritysten ja kotitalouksien velka ja rahamäärä	29	Kirjanpitoperiaatteet	60
Vaihtotaseen ylijäämä heijasti yritysten ja kotitalouksien rahoitusylijäämää	29	Rahoitustulo	61
Suomen velkaantuneisuus väheni	30	Valvonta- ja vakauskysymykset	61
Pankkien luottokanta alkoi vaimeasti kasvaa	31	Euroa koskevan lainsäädännön valmistelu	61
Talletusten rakenne muuttui huomattavasti	32	Eurosetelit ja metallirahat	62
Rahoitusmarkkinat	34	Tilastointi	62
Kotimaisten pankkien tulokset kääntyivät voittollisiksi	34	Tietotekniikka	63
Luottotappiot supistuivat	36	Muu EU-työ	63
Luottokanta alkoi elpyä, käyttelytilien merkitys kasvoi	37	Muu kansainvälinen yhteistyö	65
Pankkikriisin hoitoa jatkettiin vuonna 1996	37	Kansainvälinen järjestelypankki	65
Rahoituslainsäädännön kehitystyö eteni	39	Kansainvälinen valuuttarahasto	65
Pääomamarkkinat kehittyivät vakaasti	40	Muu kansainvälinen toiminta	67
Vitelainamarkkinat kasvoivat	41	Valuuttavaranto	68
Pörssin vaihto kasvoi ja kurssit nousivat	41	Tutkimus, tilastot, tiedotus ja julkaisut	70
Johdannaismarkkinat jatkoivat kasvuaan	42	Talouden analyysi ja tutkimus	70
Sijoitusrahastojen suosio kasvoi	42	Tietohallinto	71
Pääomamarkkinoilla merkittäviä kehityshankkeita ..	43	Tilastotuotanto ja tietopalvelu	71
Sijoituspalveluyrityksiä koskeva laki astui voimaan ..	44	Tietotekniikka	72
Eläkeyhtiöiden sijoitustoimintaan tulossa muutoksia	44	Tiedotus ja julkaisut	72
Maksujärjestelmät	45	Sisäinen toiminta, organisaatio ja henkilöstö	73
Kotimaassa tehtiin tiivistä maksujärjestelmäyhteistyötä	45	Pankin toimintamenot ja budjetti	73
Suomen Pankin sekkitiilijärjestelmää kehitettiin	46	Organisaatio	73
Valvontayhteistyötä syvennettiin	49	Henkilöstö	74
Elektroninen raha kehittyi	49	Merkittävimmät kehittämistoimenpiteet 1996 ..	74
		Koulutus	75

Tilinpäätös	76
Tuloslaskelma	76
Tase	78
Tilinpäätöksen liitteet	80
Tilinpäätöksen kommentit	82
Kirjanpito- ja tilinpäätöskäytäntö	82
Tuloslaskelman kommentit	82
Taseen kommentit	83
Tilintarkastuskertomus	86

Liitteet	87
Raha- ja valuuttapolitiikkaa ja rahoitusmarkkinoita koskevia toimenpiteitä	88
Suomen Pankin antamia lausuntoja	90
Suomen Pankin julkaisuja	112
Suomen Pankin johto ja organisaatio	113

Taulukot

1. Suomen Pankin tase kuukausittain 1996	94
2. Suomen Pankin valuuttavaranto ja valuuttatermiiniasema	98
3. Eukorin markkaurssi ja ulkomaankauppapainoinen valuuttaindeksi	98
4. Suomen Pankin peruskorko	98
5. Suomen Pankin vähimmäisvarantojärjestelmä ...	99
6. Suomen Pankin maksuvalmiusjärjestelmä	99
7. Kotimaisia korkoja	100
8. Suomen Pankin rahamarkkinainterventiot	100
9. Suomen Pankin avistainterventiot valuuttamarkkinoilla	101
10. Suomen Pankin termiini-interventiot valuuttamarkkinoilla	101
11. Valuuttojen avistakeskikurssit vuosittain	102
12. Valuuttojen avistakeskikurssit kuukausittain	104
13. Setelien ja metallirahojen toimitukset	108
14. Liikkeessä olevat setelit ja metallirahat, vuoden lopussa	109
15. Setelien lajittelu Suomen Pankissa	110
16. Suomen Pankin sekkitilijärjestelmän tapahtumat	110
17. Pankkien päivänsisäiset sekkitililimiitit	111
18. Kotimainen clearingliike	111

Kuviot

1. Kuluttajahinnat	12
2. Ansiotaso	12
3. Bruttokansantuotteen kasvun rakenne	12
4. Velkaantumisaste	14
5. Valtion menojen säästöt 1991–99	16
6. Julkinen talous	16
7. Keskeisiä korkoja	18
8. ERM-maiden keskuspankkikorkoja	19
9. Suomen ja Saksan korkojen ero	19
10. Markan ulkoinen arvo	20
11. ERM-valuuttojen poikkeama Saksan markan keskuskurssistaan	20
12. Suomen Pankin interventiot	21
13. Suomen Pankin valuuttavaranto	22
14. 10 vuoden korkojen ero Saksan korkoon	22
15. Toteutunut ja odotettu 3 kuukauden korko	24
16. Saksan markan ja Japanin jenin kurssit suhteessa Yhdysvaltain dollariin	27
17. Kauppatase ja vaihtotase	29
18. Ulkomainen nettovelka	30
19. Pankkien luotonanto yrityksille ja kotitalouksille .	30
20. Raha-aggregaatit	32
21. Talletuspankkikonsernien tulos	35
22. Talletuspankkikonsernien järjestämättömät saamiset ja luottotappiot	36
23. Pankkien markkaluottokannan korkosidonnaisuudet	37
24. Pankkien markkatalletuskannan korkosidonnaisuudet	37
25. Markkamääräisten joukkovelkakirjalainojen emissiot	40
26. Valtion viitelainat	41
27. Osakehinnat ja pörssiyritysten riskipääoman hankinta	41
28. TARGET-järjestelmä	46
29. Pankkien päivänsisäiset sekkitililimiitit	50
30. Sekkitilijärjestelmän maksuliikenne	50
31. Käteisrahan hallussapito	53
32. Liikkeessä olevan rahan suhde BKT:hen	53
33. Liikkeessä olevat rahat	54
34. Rahan kierto Suomen Pankin kautta vuonna 1996	54
35. Suomen Pankin toimintamenot 1985–1997	74

Johdonmukainen talouspolitiikka ja vakaa kansainvälinen ympäristö loivat hyvät edellytykset Suomen talouden tasapainoiselle kehitykselle vuonna 1996. Hintojen nousu oli maltillista, ja valuuttakurssit säilyivät melko vakaina. Rahapolitiikan ohjauskorot voitiin laskea historiallisesti ja kansainvälisesti alhaisiksi. Myös pitkät markkinakorot seurasivat lyhyiden korkojen laskua. Myönteistä oli, että valtiontalouden alijäämä supistui ja pankkien pitkä tappiollinen kausi päättyi. Laaja työttömyys säilyi vaikeana ongelmana.

Kuluttajahintojen nousu jäi vuonna 1996 yhden prosentin tuntumaan. Suomen Pankin rahapolitiikan perustana olevan pohjainflaatioindikaattorin nousu jäi vieläkin pienemmäksi. Kesällä ja syksyllä julkisuudessa käytiin keskustelua deflaation mahdollisuudesta. Merkkejä hintatason yleisestä alenemisestä ei kuitenkaan ollut, ja esimerkiksi varallisuushinnat olivat kaikilta osin selvästi nousussa.

Viennistä ja investoinneista tulleet kasvuvaikutukset jäivät vuonna 1996 melko vähäisiksi, mutta yksityisen kulutuksen ripeän kasvun ansiosta kokonaistuotannon arvioidaan kasvaneen runsaat 3 %. Vientimarkkinoiden näkyvät alkoivat parantua loppuvuodesta. Investointeja ylläpitivät lähinnä jo aikaisemmin aloitetut teollisuuden suuret in-

vestointihankkeet, mutta loppuvuodesta rakentaminen vilkastui merkittävästi. Palvelusektorin ja rakentamisen elpymisen ansiosta myös työllisyystilanne parani hieman, millä oli myönteinen vaikutus kotitalouksien ja yritysten odotuksiin ja kysyntään.

Kotimaisen kysynnän kasvu tuki koko julkisen talouden – valtio, kunnat ja sosiaaliturvarahastot – alijäämän pienenemistä, mutta valtiontalouden alijäämä pysyi yhä sekä historiallisesti että kansainvälisesti suurena. Kotitalouksien ja yritysten velkaantuneisuus väheni edelleen huomattavasti, ja koko kansantalouden ulkomainen velkaantuminen väheni.

Suomen Pankki jatkoi rahapolitiikan keventämistä vuonna 1996. Huutokauppa-korko laski vuoden aikana 4.25 prosentista 3.0 prosenttiin. Rahoitusmarkkinat säilyivät rauhallisina koko vuoden. Markan arvo vaihteli jonkin verran, mutta säilyi kaiken kaikkiaan suhteellisen vakaana. Pitkä korko läheni vuoden aikana selvästi Saksan vastaavaa korkoa ja asettui vuoden loppukuukausina noin puoli prosenttiyksikköä sen yläpuolelle.

Merkittävää oli, että pankkien tervehdyminen jatkui ja niiden useita vuosia kestänyt tappiollinen kausi päättyi. Tulos kääntyi positiiviseksi luottotappioiden vähenemisen ja kustannusten karsimisen ansiosta. Kotimaisten pankkien kannattavuus ja vakavarai-

suus eivät kuitenkaan vielä saavuttaneet tasoa, jota voitaisiin pitää kansainvälisessä vertailussa hyvänä.

Talouden tasapainottuminen ja talouspoliittinen vakaus mahdollistivat sen, että Suomen Pankki saattoi esittää hallitukselle markan liittämistä Euroopan unionin valuuttakurssimekanismiin ERMiin lokakuussa ja että hallitus saattoi tehdä liittymispäätöksen. Neuvotteluissa EU-maiden kanssa markan ecukeskuskurssiksi sovittiin 5.80661 markkaa, jota vastaava keskuskurssi suhteessa Saksan markkaan on 3.04 markkaa. Sovittu kurssitaso oli lähellä markan ja keskeisten ERM-valuuttojen viimeaikaista keskimääräistä tasoa. Italian liittyttyä marraskuussa ERMiin markan keskuskurssiksi ecuun nähdessä tuli 5.85424 markkaa, mutta keskuskurssit suhteessa muihin ERM-valuuttoihin säilyivät ennallaan.

Suomi halusi ERM-kytkennällä turvata itselleen mahdollisuuden siirtyä EMUn kolmanteen vaiheeseen ensimmäisten maiden joukossa. Maastrichtin sopimuksen tekstin valuuttakurssia koskevaan lähentymiskriteeriin kuuluu valuuttakurssin säilyminen vakaana kaksi vuotta ennen tarkasteluajanjaksoa ja osallistuminen ERMiin. EMU-kelpoisuutta koskeva lopullinen päätös tehdään näillä näkymin keväällä 1998.

Kuten Suomen Pankki ilmoitti ERM-liitynnän yhteydessä, rahapolitiikan tavoitteena säilyä edelleen noin kahden prosentin inflaatio eli sama kuin keskeisissä EU-maissa. Tämä on sopusoinnussa valuuttakurssin vakauden kanssa. Jos häiriöitä syntyisi, valuuttakurssi kuitenkin nousisi ERM-järjestelmään osallistumisen vuoksi rahapolitiikan ensisijaiseksi tavoitteeksi. Järjestelmän laaja vaihteluväli ($\pm 15\%$) antaa hyvän suojan spekulatioita vastaan, mutta on selvää, että sekä EMUn valuuttakurssikriteerin täyttämisen että Suomen talouden tasapainon kannal-

ta huomattavasti vakaampi kurssikehitys on tarpeen. Valtiontalouden tasapainottamisen ja maltillisen kustannuskehityksen jatkuminen on valuuttakurssivakauden kannalta avainasemassa.

Rahapolitiikan keventäminen ja luottamus talousnäkymien paranemiseen näyttävät tukevan kotimaista kysyntää lähitulevaisuudessa. Kun myös vienti on piristymässä uudelleen, kokonaistuotannon kasvuvauhti ylittää vuonna 1997 noin neljään prosenttiin. Hintojen nousu näyttää pysyvän inflaatiotavoitteen mukaisena. Työttömyyden vähentyminen jatkunee, mutta yhä varsin hitaasti. Työttömyysasteen laskun nopeuttaminen edellyttää, että verokiilaa kavennetaan yhä ja että sosiaaliturvajärjestelmää ja verotusta muutetaan siten, että niiden yhteisvaikutus on työnteekoon kannustavampi.

Näyttää todennäköiseltä, että Suomi pystyy täyttämään kaikki talous- ja rahaliiton EMUn taloudelliset lähentymisehdot, jotka koskevat inflaatiota, valuuttakurssia, pitkäaikaista korkotasoa sekä julkista alijäämää ja velkaa. Päätös EMUn kolmanteen vaiheeseen mukaan tulevista maista tehdään keväällä 1998. Tähän ajankohtaan on jäljellä vain runsas vuosi. Tätä ennen olisi uudistettava Suomen Pankkia koskeva laki, jotta EMUn edellyttämä, keskuspankin riippumattomuutta koskeva ehto täytyisi.

Talous- ja rahaliiton käytännön valmistelut ovat edenneet EU:n piirissä suunnitelmien mukaan. Suomen Pankki on osallistunut Euroopan keskuspankkijärjestelmän luomiseen tähtäävään työhön sekä Euroopan rahapoliittisessa instituutissa EMIssä että EU:n rahakomiteassa (Monetary Committee). Valmisteluun on sisällytetty muun muassa yhteisen rahapolitiikan strategian ja välineistön sekä maksujärjestelmien yksityiskohtainen valmistelu. Myös eurosetelien ja kolikoiden suunnittelu on edennyt. Näkemys yhteisen

Hintojen nousu pysyi vähäisenä.

valuutan, euron, oikeudellisesta asemasta on täsmentynyt. Runsaasti työtä on vaatinut myös EMUun osallistuvien ja sen ulkopuolelle jäävien EU-maiden valuuttapoliittisen järjestelmän valmistelu.

Suomen Pankin omat valmistelut EMUn kolmannen vaiheen lähestyessä ovat tiivistyneet. Yhteisen rahan käyttöönotto vaatii laajoja muutoksia sekä Suomen Pankin että pankkien maksujärjestelmiin. Tärkeä muutos on kansallisten maksujärjestelmien liittäminen yhteen Euroopan unionin laajuiseksi maksujärjestelmäksi. Suomen Pankki pyrkii

edistämään tehokkaita ja turvallisia ratkaisuja, jotka samalla turvaavat pankkien ja arvopaperimarkkinoiden toimintaedellytykset Suomessa mahdollisimman hyvinä. Suomen Pankin ja pankkien välistä yhteistyötä EMU-asioissa on kaikilta osin tiivistetty. Suomen Pankki osallistuu myös valtiovarainministeriön valtakunnalliseen EMU-projektiin.

Olosuhteet rahapolitiikan harjoittamiselle olivat suotuisat vuonna 1996. Rahatalouden tasapaino säilyi kaikilta osiltaan hyvänä, ja luottamus vakauden jatkumiseen lisääntyi. Kuluttajahintojen nousu oli vähäistä. Siihen myötävaikuttivat osaltaan kotimaisten työ kustannusten nousun hidastuminen, yritysten rahoituskustannusten aleneminen korkojen laskun myötä ja maltillinen tuontihintojen kehitys. EU:n suositusten mukaisen väliaikaisen yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin perusteella arvioituna hintojen nousu Suomessa ei poikennut kovinkaan paljon ERM:n ydinmaiden keskimääräisestä hintakehityksestä.

Taantuma sävytti Manner-Euroopan talouskehitystä alkuvuodesta, mutta kasvu käynnistyi vientivetoisesti keväällä, tosin vielä melko vaimeana. Inflaatiopaineet vähenivät, ja EU-maiden väliset inflaatioerot pienentyivät, mikä mahdollisti kaikissa jäsenmaissa rahapolitiikan keventämisen. Julkisen talouden alijäämien supistaminen eteni tavoiteltua hitaammin. Tästä aiheutunut epävarmuus jarrutti pitkien korkojen alenemistä sekä yksityisen kulutuksen ja investointien kasvua.

Kokonaistuotannon määrä kääntyi Suomessa uudelleen kasvuun vuoden 1996 alussa. Vientiteollisuuden suhdanneherkät alat kärsivät tosin vuoden 1996 alkupuolella edel-

leen heikosta kysynnästä, mikä näkyi vientihintojen laskuna ja vaihtosuhteen heikkene-
misenä. Kasvua ylläpitävät vaikutukset tulivat alkuvuonna kotimaisesta kysynnästä, erityisesti yksityisestä kulutuksesta. Vuoden jälkipuolella kasvun perusta vahvistui vienti-
tilausten lisääntymisen ja rakennusinvestointien elpymisen myötä. Työttömyys väheni edelleen hitaasti.

Julkinen sektorin rahoitusaliäämä ja julkinen velka supistuivat Maastrichtin sopimuksessa lähentymiskriteereiksi asetettujen rajojen alapuolelle. Erityisesti valtiontalouden alijäämä pieneni merkittävästi, mutta säilyi silti vielä suurena. Kun kotimaiset rahoitusmarkkinat olivat hyvin likvidit, valtio kykeni rahoittamaan lähes koko alijäämänsä kotimaasta.

Markan ulkoinen arvo säilyi varsin vakaana. Se tosin heikkeni jonkin verran vuoden alkupuolella, mutta vahvistui uudestaan vuoden puolivälissä lähes vuoden alun tasolle. Suomen valuuttamarkkinoiden rauhallisuuteen myötävaikutti kotimaisten tekijöiden ohella myös se, että kansainväliset rahoitus- ja valuuttamarkkinat olivat rauhalliset. Ulkomailla valuuttakurssien ja korkojen muutokset olivat vähäisempiä kuin edellisinä vuosina, ja lyhytaikaiset korot laskivat monissa maissa.

Vähäisten inflaatio-odotusten myötä rahapolitiikan ohjauskorot voitiin myös Suomessa alentaa historiallisesti katsoen mataliksi, huutokauppakorko 3 prosenttiin eli samaksi kuin Saksan lähes vastaava rahapoliittinen korko. Myönteistä oli, että myös Suomen pitkäaikaiset markkinakorot laskivat kansainvälisestikin vertaillen hyvin alas. Vuoden lopulla ne olivat jo alle 6.5 prosentin ja ero Saksan vastaavaan korkoon vain noin puoli prosenttiyksikköä.

Kotimaisen kysynnän kasvua jarrutti se, että yritykset ja kotitaloudet halusivat vahvistaa edelleen rahoitusasemaansa. Erittäisesti yrityssektori supisti voimakkaasti ulkomaista nettovelkaansa, mikä näkyi toisaalta suurena vaihtotaseen ylijäämänä. Pankkien markkamääräisten luottojen määrä kääntyi kuitenkin monen vuoden vähenemisen jälkeen hitaaseen kasvuun. Pankkitalletusten ja sen myötä rahamäärien kehitys oli osin hyvin poikkeuksellinen, sillä varojen siirtymät eri tilimuotojen välillä olivat suuria.

Kun kansantalouden kasvun, valtiontalouden tasapainottumisen ja hintakehityksen näkymät pysyivät vakaina, Suomi katsoi perustelluksi liittyä Euroopan unionin valuuttakurssimekanismiin ERM:iin 14.10.1996 alkaen. ERM-kytkentä toteutui häiriöttä ilman mainittavaa markan markkinakurssin muutosta. Valittu markan keskuskurssi ecuun nähden ja vastaava keskuskurssi Saksan markkaan nähden olivat vähän vallinnutta markkinakurssia heikompiä. Markkinakurssi siirtyi kytkennän jälkeen vähitellen lähemmäs keskuskurssia. ERM:iin liittyäessä rahapolitiikan peruslinjaus säilyi inflaatiotavoitteen kannalta ennallaan, joskin samalla valuuttakurssivakauden rooli talouspolitiikassa korostui.

Hintakehitys oli rauhallista

Kotimaisten työkuustannusten nousun hidastuminen, kiinteiden kuustannusten aleneminen korkojen laskun myötä ja rauhallinen tuontihintojen kehitys pitivät kuluttajahintojen nousun hitaana vuonna 1996. Pohjainflaatioindikaattori, johon välilliset verot eivät sisälly, nousi vähemmän kuin muut kuluttajahintoja mittaavat indeksit, sillä välillisten verojen korotukset eivät näy pohjainflaatioindikaattorissa. Lisäksi indikaattoria ovat alentaneet eräät tukipalkkioiden alennukset, jotka eivät kuitenkaan ole vaikuttaneet kuluttajahintoihin (kuvio 1).

Vuoden 1996 kesällä ja syksyllä julkisuudessa käytiin keskustelua deflaatiosta, koska hintojen muutosvauhti oli alle Suomen Pankin noin kahden prosentin inflaatiotavoitteen. Merkkejä hintatason yleisestä laskusta ei kuitenkaan ollut havaittavissa, sillä hintojen aleneminen koski vain tiettyjä hyödykeriymiä. Esimerkiksi elintarvikehintojen nousu vuoden alkupuolella osoitti EU-vaikutuksen jo hävinneen. Huomionarvoista kuitenkin oli, että voimakkaan kilpailun alaisten hyödykkeiden hintojen muutokset olivat varsin pieniä.

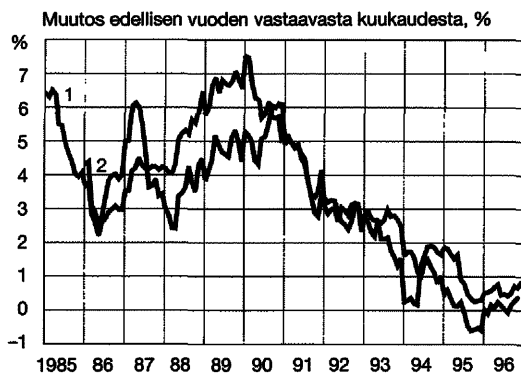
Huolimatta suhdannenäkymien parantumisesta ja kulutusryödykkeiden kysynnän ripeästä kasvusta inflaatio-odotukset säilyivät maltillisina. Loppuvuodesta kotitaloudet arvelivat hintojen kohoavan lähimmän vuoden aikana likimain 1.5 %. Yrityskyselyjen tulokset viittasivat niin ikään vähäisiin inflaatio-odotuksiin.

Ulkomailta tulleet inflaatiopaineet olivat vähäisiä. Raaka-aineiden dollarimääräiset hinnat, lukuun ottamatta energiaa, kallistuiat vielä alkuvuodesta. Nousu kuitenkin taittui alkukevästä, mihin vaikutti yritysten pyrkimys supistaa raaka-ainevarastojaan. Öljyn maailmanmarkkinahinnan lasku osoittautui tilapäiseksi, ja vuoden jälkipuolella hinnat

**Luottamus
talouden vakauteen
lisääntyi.**

Kuvio 1.

Kuluttajahinnat

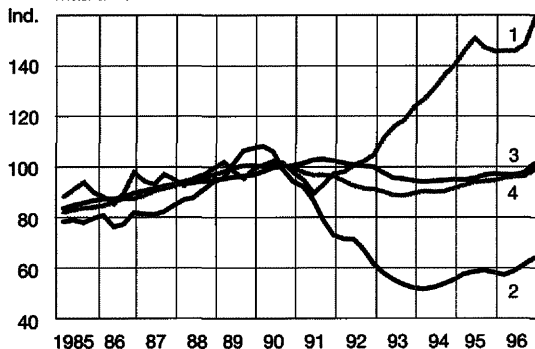
1. Kuluttajahintaindeksi
2. Pohjainflaatioindikaattori

Kuvio 3.

Bruttokansantuotteen kasvun rakenne

Kysynnän pääerät

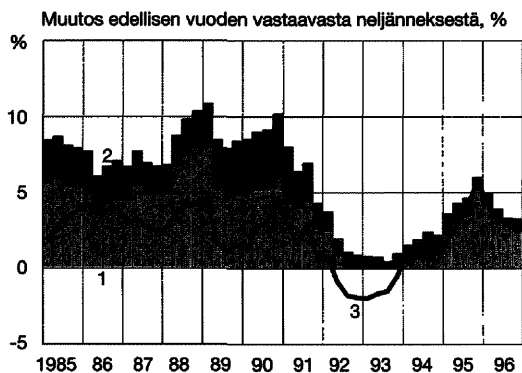
Kahden neljänneksen liukuvan summan keskiarvo
Määrä 1990 = 100

1. Vienti
2. Kiinteät investoinnit
3. Julkinen kulutus
4. Yksityinen kulutus

Kuvio 2.

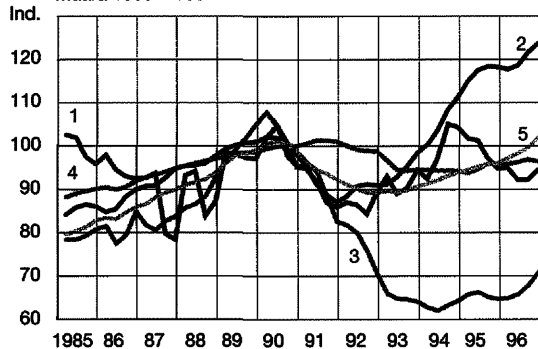
Ansiotaso

1. Sopimuspalkat
2. Liukuma
3. Reaaliansiotaso

Tarjonnan pääerät

Kahden neljänneksen liukuvan summan keskiarvo
Määrä 1990 = 100

1. Alkutuotanto
2. Koko teollisuus
3. Rakentaminen
4. Julkiset palvelut
5. Yksityiset palvelut

nousivat uudelleen. Tuottajahinnat pysyivät monissa maissa ennallaan tai alenivat. Mallittainen palkkakehitys edesauttoi inflaation hidastumista.

Kuudessa EU:n jäsenmaassa väliaikaisen yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin 12 kuukauden muutos oli vuoden 1996 joulukuussa alle 2.0 %. Näin mitattuna Suomen hintakehitys ei poikennut kovinkaan paljon EU-maiden keskimääräisestä hintake-

hityksestä, vaikka se oli yhä EU-maiden alhaisimpia (taulukko). Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi on tullut tärkeäksi, koska sitä tullaan käyttämään arvioitaessa EMU-kriteerien täyttymistä.

Koko tavarantuonnin markkamääräiset hinnat kallistuivat keskimäärin 2.2 %. Tähän myötävaikutti markan ulkoisen arvon heikkeneminen runsaalla 3.5 prosentilla vuodesta 1995. Markkamääräisten vientihintojen nousu

Taulukko. EU:n väliaikainen yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi

	Joulukuu 1996 12 kuukauden prosenttimuutos
EU 15	2.2
Belgia	2.6
Espanja	3.0
Hollanti	1.9
Irlanti	2.3
Iso-Britannia	2.8
Italia	2.7
Itävalta	2.3
Kreikka	7.0
Luxemburg	1.9
Portugali	2.9
Ranska	1.8
Ruotsi	0.4
Saksa	1.3
Suomi	1.6
Tanska	2.4

päätyi vuoden 1995 lopulla. Keväällä vientihinnat kääntyivät jyrkkään laskuun metsäteollisuustuotteiden ja perusmetallien hintojen halpenemisen vuoksi. Joulukuusta 1995 joulukuuhun 1996 vientihinnat alenivat 5.1 % ja vaihtosuhte heikkeni 7.2 %. Tuottajahinnat pysyivät keskimäärin melko vakaina koko vuoden ajan.

Suomessa syksyllä 1995 tehdyt kaksivuotiset maltilliset palkkasopimukset, palkkaliukumien pienentyminen ja välillisten työ-kustannusten lievä alentaminen hidastivat työ-kustannusten nousua. Nimellinen ansiotaso oli vuoden 1996 lopulla keskimäärin 3.3 % korkeampi kuin vuotta aiemmin (kuvio 2). Toimialojen väliset ansiotason muutosten erot supistuivat huomattavasti. Palkkaliukumien supistumiseen vaikutti osaltaan inflaatio-odotusten säilyminen maltillisina.

Yksikkötyökustannukset eli palkat ja työnantajien sosiaalivakuutusmaksut tuotetta tuoteyksikköä kohti kasvoivat 1.7 %. Yksikkötyökustannuksia lisäsi tavanomaista vähemmän parantunut keskimääräinen työn tuottavuus. Työn tuottavuuden normaalia hitaampi paraneminen heijasti tuotannon kasvun painottumista työvaltaisille aloille ja eräiden vientialojen tuotantovaikeuksia, joihin yritykset eivät liittäneet työvoiman lo-

mautuksia. Kulutushyödykkeiden tuotannossa yksikkötyökustannusten nousu oli vähäistä. Kun lisäksi tuontihintojen kallistuminen kohdistui lähinnä energiaan, tuontihinnoista ei tullut merkittävää kuluttajahintoja nostavaa vaikutusta.

Varallisuushintojen kehityksessä ei liioin ollut deflatorisia piirteitä. Korokojen aleneminen lisäsi huomattavasti kiinnostusta asunotosijoituksia kohtaan, ja vanhojen asuntojen hinnat koko maassa kääntyivät nousuun vuoden alusta. Tämä myötävaikutti puolestaan asuntokaupan ja rakentamisen piristymiseen. Kiinteistöjen reaali hinnat olivat kuitenkin yhä erittäin matalat, joten hintojen kohoaminen ei lisännyt inflaatio-odotuksia. Kanto-hintojen lasku päättyi kesäkuussa. Uudet sopimukset palauttivat hinnat vuoden 1995 syksyn tasolle. Keväällä vallinnut hintataso nousi arviolta 4–5 prosentilla, minkä vuoksi vuoden alkupuolella hiljentynyt puukauppa vilkastui tuntuvasti.

Taloukasvu elpyi

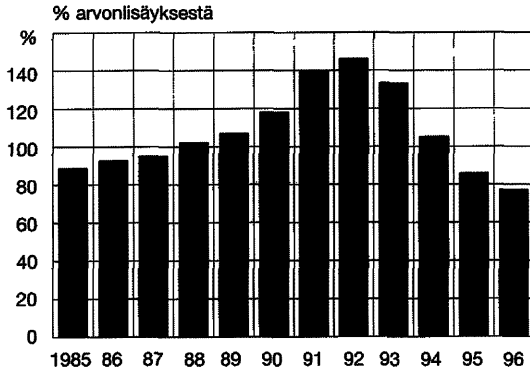
Yksityinen kulutus piristi kokonaiskysyntää

Kansainvälisen talouden suhdanteita ja Suomen vientinäkymiä koskeva epävarmuus väheni, kun taloukasvu Manner-Euroopassa alkuvuoden jälkeen alkoi hitaasti elpyä. Viennin määrä alkoi kasvaa vuoden 1996 alkukuukausiin saakka kestäneen tuntevan vähenemisen jälkeen (kuvio 3). Alkuvuoden ekon kehityksen vuoksi tavarant- ja palvelujen viennin määrä lisääntyi vuonna 1996 vain alle 4 %. Vienti kasvoi eniten metalli- ja konepajateollisuudessa mm. elektroniikkatuotteiden ripeänä jatkuneen viennin ja runsaiden laivatoimitusten vauhdittamana. Metsäteollisuus jäi kuitenkin jälkeen edellisen vuoden toimitusmääristä.

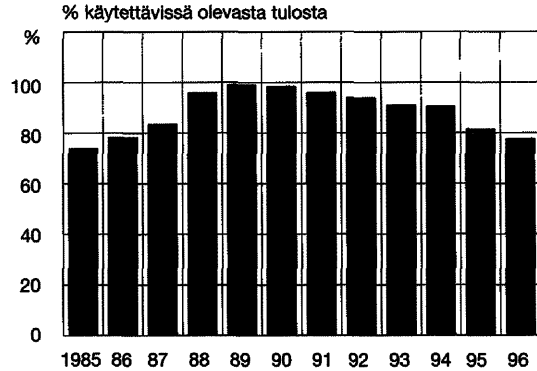
Kuvio 4.

Velkaantumisaste

Yrityssektori

Kotitaloussektori

Kuluttajien luottamus talouden paranemiseen vahvistui vuoden 1996 huhtikuusta lähtien. Myönteiset odotukset rohkaisivat kuluttajia lisäämään kulutustaan ja vähentämään säästämisen osuutta tuloista. Kulutusmenojen määrä kasvoikin selvästi enemmän kuin käytettävissä olevat reaalitytulot. Tulojen kasvua rajoitti kotitalouksien saamien tulonsiirtojen supistuminen valtion menojen leikkausten seurauksena. Lisäksi vuonna 1995 maksetut kahdet veronpalautukset näkyivät tulojen kasvun pienentymisenä 1996. Palkkatulojen reaalin kasvu jatkui ripeänä.

Kotitalouksien luottamus talouskehityksen parantumiseen, velkaantuneisuuden väheneminen ja korkojen lasku näkyivät myös asuntojen ostojen lisääntymisenä. Kysynnän painopiste oli edelleen vanhoissa asunnoissa, mutta vuoden jälkipuolella uusienkin asuntojen tuotanto vilkastui. Huomattava osa asuntoihin käytetystä rahoituksesta suuntautui asuinrakennusten peruskorjauksiin, joita osaltaan vilkastutti valtion rahoitustuki. Asuntoluottojen kanta alkoi kasvaa alkukesästä, sillä luottokorot alenivat ja epävarmuus korkojen kehityssuunnasta väheni.

Kysynnän elpyminen, yritysten rahoitusrakenteiden vahvistuminen, tuotantokapasiteetin käyttöasteen lisääntyminen ja alentuneet korot paransivat merkittävästi yritysten investointimahdollisuuksia. Metsäteollisuudessa investointien aloituksia vähensi kuitenkin viennin heikkeneminen. Teollisuusinvestointien kasvua ylläpitivät lähinnä aikaisemmin käynnistetyt suuret investointihankkeet. Kotimarkkinasektorilla kysynnän ja tuotannon määrä jäi vielä vuoden 1990 suhdannehuipun määrää pienemmäksi. Kotimaisen kysynnän kolmatta vuotta jatkunut kasvu ja tuotantokapasiteetin uusimistarpeet vauhdittivat kuitenkin kotimarkkinayritysten investointeja.

Yritysten kannattavuus säilyi keskimäärin hyvänä, vaikka vientihintojen aleneminen heikensikin vientituotannon kannattavuutta edellisen vuoden erittäin hyvään kannattavuuskehitykseen verrattuna. Yritykset rahoittivat investointinsa lähinnä tulorahoituksella. Samalla ne vähensivät edelleen velkaantuneisuuttaan (kuvio 4).

Julkisen talouden suuren alijäämän ja velan takia finanssipolitiikka oli yhä kireää. Val-

tionalouden tasapainottamiseksi lakisäätöiden menojen säästöjä lisättiin noin 10 mrd. markalla. Valtion tulonsiirtoja kunnille supistettiin 4 mrd. markalla. Myös tulonsiirtoja kotitalouksille vähennettiin, minkä vaikutusta kuitenkin lievensi verotuksen keventäminen. Julkinen kysyntä kasvoi vuonna 1996 vain lievästi. Kuntien investoinnit lisääntyivät kuitenkin huomattavasti rakennusten peruskorjausten ja kuntien rahoitusaseman usean vuoden ajan jatkuneen vahvistumisen ansiosta. Julkisten menojen (pl. finanssisijoitusmenot) osuus bruttokansantuotteesta pieni edelleen. Julkisen sektorin kokonaismenot kasvoivat reaalisesti alle 3.5 %.

Kokonaistuotannon kasvu oli nopeaa loppuvuodesta

Taloudessa aiemmin vallinnut kaksijakoisuus väheni merkittävästi, kun vientivetoisen teollisuustuotannon kasvun hidastumisen vastapainoksi kotimaiseen kysyntään pohjautuva tuotanto alkoi piristyä. Kevään aikana talouden kasvua hidasti erityisesti metsätalouden tuotannon tuntuva väheneminen. Markkinahakkuiden supistuminen heijasti metsäteollisuuden tuotannon pienentymistä heikon markkinatilanteen vuoksi sekä metsäteollisuusyritysten halua alentaa puuraaka-aineen hintaa ja vähentää raaka-ainevarastojaan.

Loppuvuonna 1996 kokonaistuotanto oli jo 5–6 % suurempi kuin edellisen vuoden lopulla. Siihen vaikutti osaltaan teollisuustuotannon kasvun nopeutuminen tilauskannan lisääntymisen ja vientinäkymien koheneemisen vuoksi. Palvelualoilla tuotannon kasvu jatkui niin ikään ripeänä toisella vuosipuoliskolla. Myös rakennustuotanto piristyi selvästi loppukesästä lähtien, kun myös uus-
tuotanto alkoi vilkastua.

Vaikka tuotannon kasvu nopeutui varsin selvästi vuoden aikana, bruttokansantuotteen kasvu jäi koko vuonna runsaaseen 3 prosenttiin lähinnä sen vuoksi, että edellisen

vuoden kasvuperintö jäi likimain nolllaksi. Kapasiteetti ei juuri rajoittanut tuotannon kasvua. Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton tekemien barometrikyselyjen mukaan kapasiteetista ja työvoimasta oli puutetta vuoden mittaan ainoastaan jonkin verran lähinnä metalliteollisuudessa, jossa tuotanto lisääntyi eniten.

Työttömyys väheni lievästi

Työllisyyden hidaskasvu jatkui vuoden 1996 aikana, vaikka kokonaistuotannon lisäys oli melko vähäistä etenkin alkuvuodesta. Kehitys ilmensi tuotannon painottumista yhä selvemmin työvaltaisiin teollisuuden toimialoihin ja palveluelinkeinoihin. Työllisyyden parantumisesta helpottivat osaltaan edellisenä vuonna tehty maltillinen palkkatarkistus sekä verokiilan lievä kapeneminen ja työmarkkinajousten lisääntymisen hallituksen työllisyyspoliittisen ohjelman seurauksena.

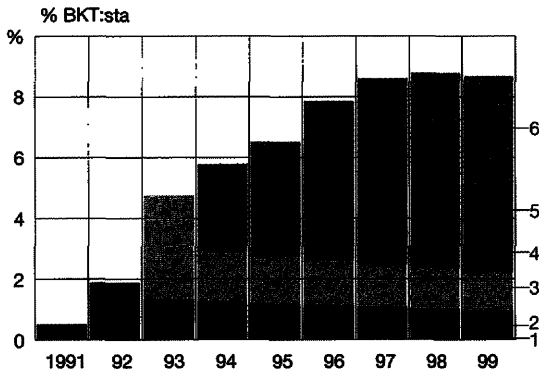
Vuonna 1996 työllisiä oli keskimäärin noin 27 400 henkeä enemmän (kausivaihteluista puhdistettu luku) kuin edellisenä vuonna. Työllisyyden paranemisella oli puolestaan myönteinen vaikutus kotitalouksien ja yritysten odotuksiin, mikä näkyi mm. yksityisen kulutuksen kasvun voimistumisessa varsinkin loppuvuodesta. Työllisten määrä lisääntyi eniten palvelualoilla. Myös rakentamisessa työllisyystilanne parani tuntuvasti edellisvuotisesta. Alkutuotanto ja teollisuus vähenivät kuitenkin työvoimaa huomattavasti.

Työvoiman tarjonnan kasvun vuoksi työttömyys väheni vähemmän kuin työllisyyden lisäys olisi edellyttänyt. Kausivaihtelusta puhdistettu työttömyysaste oli joulukuussa 15.6 %. Pitkäaikaistyöttömien määrä pysyi edelleen suurena. Nuorisotyöttömyys väheni kuitenkin vuoden 1996 aikana merkittävästi. Aikaisempien vuosien tapaan eniten työttömiä oli rakennusosalalla.

Kotimaiseen kysyntään pohjautuva tuotanto alkoi piristyä.

Kuvio 5.

Valtion menojen säästöt 1991–99

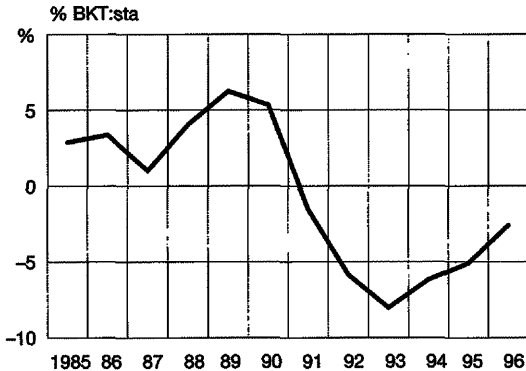

1. Toteutettu 1991
2. Toteutettu 1992
3. Toteutettu 1993
4. Toteutettu 1994
5. Toteutettu 1995 (yksivuotisten menosäästöjen jatkaminen 1996–99)
6. Nykyisen hallituksen päättämät menosäästöt 1995–99

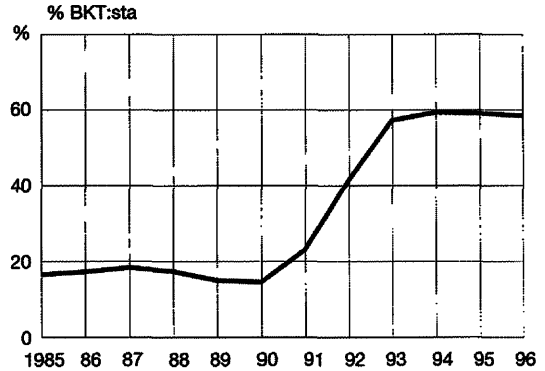
Kuvio 6.

Julkinen talous

Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä

Julkinen velka

Julkinen sektori täytti Maastrichtin kriteerit

Kotitalouksien kysynnän ja palkkatulojen kasvu vauhditti verotulojen kertymistä ja siten tuki julkisen talouden alijäämän piene-
nemistä. Valtiontalouden alijäämä supistui erityisen nopeasti vuoden alkupuoliskolla. Loppuvuoteen ajoittui kuitenkin verraten paljon menojen lisäyksiä, osittain työllisyy-

den hoidon ja pankkituen maksamisen takia, joten alijäämä lisääntyi jälleen. Vuonna 1996 valtiontalouden nettorahoitustarve oli alle 40 mrd. markkaa eli runsaat 20 mrd. markkaa pienempi kuin edellisellä vuonna. Korkomenot lisääntyivät kuudenneksen. Niiden osuus kaikista menoista oli jo runsaat 15 %. Kotimaisten ja kansainvälisten korkojen aleneminen näkyi verraten vähän korkomenoissa,

koska valtion velka on suuressa määrin kiinteäkorkoista.

Sopiessaan vuosien 1997–99 menokehyksistä helmikuussa 1996 hallitus päätti lisätoimenpiteistä, joilla valtion taloutta vahvistetaan. Pysyviä menosäästöjä lisättiin yhteensä 1.7 mrd. markalla vuodesta 1997 alkaen. Nämä lisäsäästöt yhdessä aiemmin päätettyjen menojen leikkausten kanssa kasvatavat säästöjen kokonaismäärän runsaaseen 23 mrd. markkaan vaalikaudella 1995–99. Vuodesta 1991 alkaen säästöt ovat yhteensä lähes 9 % bruttokansantuotteesta (kuvio 5).

Hallitus jätti syyskuussa EU:n neuvostolle tarkennetun lähentymisohjelmansa. Ohjelman perusvaihtoehdossa Suomen julkisen sektorin alijäämä suhteessa bruttokansantuotteeseen pienenee 1.4 prosenttiin vuonna 1997. Rahoitusasema muuttuu ylijäämäiseksi vuonna 1999. Julkisen talouden velkasuhteen arvioitiin kasvavan 62 prosenttiin vuonna 1996 ja vakiintuvan noin 60 prosenttiin pari vuotta myöhemmin. Velkasuhdetta koskeva laskelma perustuu mm. oletukseen, että valtion TEL-rahastoilta ottama velka, joka julkisen sektorin sisäisenä vähennetään valtion kokonaisvelasta, on vuosina 1996 ja 1997 15 mrd. markkaa vuodessa.

Valtiontalouden alijäämän varsin ripeä pieneneminen yhdessä sosiaaliturvarahastojen suuren ylijäämän kanssa riitti supistamaan koko julkisen sektorin rahoitusaliijäämän Maastrichtin sopimuksen mukaista tavoitearvoa (3 % kokonaistuotannon arvosta) pienemmäksi jo vuoden 1996 aikana. Julkisen velan kriteeri – koko julkisen sektorin sulautettu velka enintään 60 % suhteessa bruttokansantuotteeseen – täyttyi sekin vuonna 1996 (kuvio 6). Työeläkerahastot sijoittivat edelleen suuren osan ylijäämästään valtion obligatioihin, koska yritykset rahoittivat kiinteät investoinnit pääasiassa tulo-rahoituksella ja maksoivat pois aikaisempia velkojaan.

Koska pankkituen maksatukseen oli varauduttu jo aiemmin, valtion velka kasvoi vähemmän kuin nettorahoitustarve ja oli vuoden 1996 lopussa 395.5 mrd. markkaa. Velan kasvua hillitsivät myös eräät kertaluonteiset tulot mm. omaisuuden myynneistä ja asuntorahaston arvopaperistamisesta.

Valtion valuuttamääräisten luottojen kanta pysyi lähes ennallaan 175 mrd. markassa. Suomen valtion valuuttavelka on kansainvälisesti hyvin suuri, ja sitä olisi pyrittävä supistamaan. Tähän lähivuodeksi ennakoitua vaihtotaseen ylijäämät luovatkin hyvät mahdollisuudet. Valuuttavelan kuolelutukset olivat vielä vuonna 1996 suhteellisen pienet, noin 13 mrd. markkaa, mutta kasvavat vuonna 1997 jo noin 30 mrd. markkaan. Valtio suoritti edelleen valuuttakauppansa Suomen Pankin kanssa, joten valtion valuuttavelan hoito oli tiiviissä yhteydessä valuuttavarantopolitiikkaan.

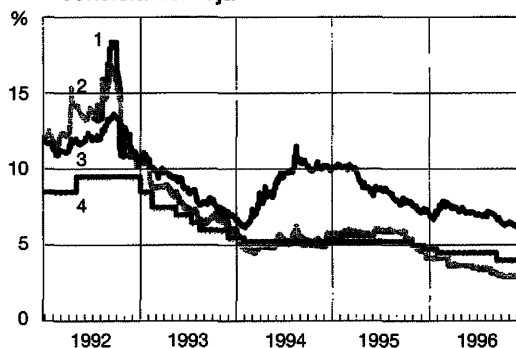
Valtio lainasi jokseenkin koko rahoitustarpeensa kotimaisilta obligaatiomarkkinoilta, sillä lainojen kysyntä oli hyvä ja korot laskivat merkittävästi. Liikkeessä olevien yleisöobligatioiden määrä kasvoi vuoden aikana 144 mrd. markasta 178 mrd. markkaan. Viitelainoja oli vuoden lopussa liikkeessä viisi, yhteismäärältään 125 mrd. markkaa. Lyhytaikaisten velkasitoumusten määrä supistui 1 mrd. markkaa eli vajaaseen 37 mrd. markkaan.

Julkinen talouden rahoitustasapainon paraneva suunta näkyi finanssipolitiikan muodostumisena suunniteltua hieman vähemmän kiristäväksi vuonna 1997. Menojen leikkaukset toteutetaan suunnitelmien mukaisesti. Samalla kuitenkin lisätään työttömyyden vähentämiseen tärkeitä julkisia investointeja ja tukia yksityiselle sektorille. Verotuksen keventämistä päätettiin jatkaa vuonna 1997 enemmän kuin alun perin kaavailtiin. Julkisen talouden rahoitustasapai-

Kysynnän ja tulojen kasvu tuki julkisen talouden alijäämän pienenemistä.

Kuvio 7.

Keskeisiä korkoja

1. Suomen Pankin huutokauppakorko
2. 3 kuukauden heliborkorko
3. Valtion 10 vuoden obligaatiolainan korko
4. Suomen Pankin peruskorko

non vahvistuminen myötävaikuttaa osaltaan myös pitkien markkinakorkojen ja pankki-luottojen korkojen maltilliseen kehitykseen.

Rahapolitiikkaa kevennettiin

Korot laskivat vuosien 1995–96 vaihteessa

Suomen Pankki aloitti rahapolitiikan merkittävän keventämisen lokakuussa 1995. Huutokauppakorkoa alennettiin 6 prosentista lähtien varsin nopeasti siten, että joulukuun 1995 lopulla se oli enää 4.25 % (kuvio 7). Joulukuun 19. päivänä 1995 toteutettu huutokauppakoron 0.5 prosenttiyksikön alennus perustui vuosien 1996 ja 1997 inflaationäky-miin: inflaatio näytti olevan jäämässä selvästi alle kahden prosentin. Koron laskusta huolimatta markan valuuttakurssi vahvistui vielä lievästi vuoden 1995 loppupuolella. Suomen markan ollessa vahvimmillaan Saksan marka maksoi noin 2.97 markkaa. Tässä tilanteessa markkinoilla ilmeisesti arveltiin mar-

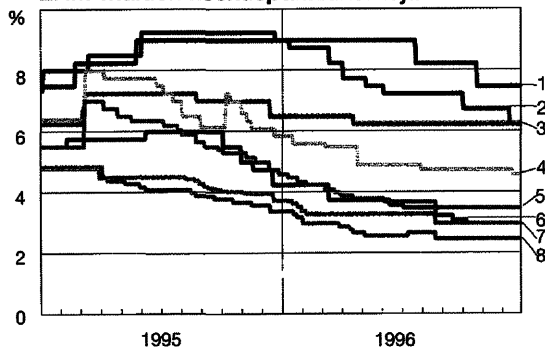
kan vahvistuneen jo liikaa, ja joulukuusta 1995 alkaen marka alkoi hiljalleen heiketä.

Pitkäaikaiset markkinakorot olivat samaan aikaan selvästi alenemassa osittain ulkomaisten korkojen laskun, osittain kotimaisten tekijöiden, lähinnä inflaation vähenemisen ja valtiontalouden paranemisen vuoksi. Syksystä 1995 valtion kymmenen vuoden (tosiasiassa tuolloin vajaan 9 vuoden) obligaatiokorko laski noin 8 prosentista 7.20 prosenttiin vuoden 1996 alkuun tultaessa. Huutokauppakoron lasku vauhditti markkinakorkojen alenemista edelleen. Tässä tilanteessa myös peruskorkoa päätettiin tammi-kuun 11. päivänä 1996 alentaa helmikuun alusta lukien 4.75 prosentista 4.50 prosenttiin.

Vuoden 1995 loppupuolella oli korkoja laskettu laajasti myös ulkomailta (kuvio 8). Korkojen lasku oli kuitenkin varovaisempaa kuin Suomessa. Suomen huutokauppakoron ero Saksan Bundesbankin repokorkoon kapeni vuoden 1995 loppukuukausina vajaasta kahdesta prosenttiyksiköstä noin puoleen

Kuvio 8.

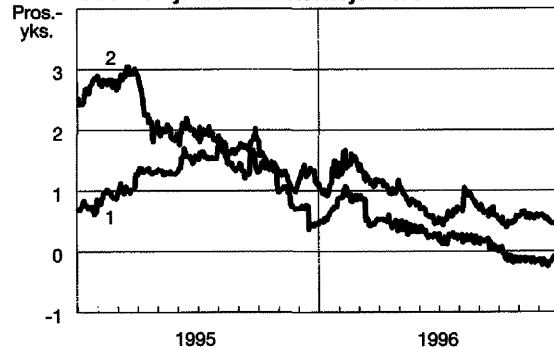
ERM-maiden keskuspankkikorkoja

1. Italia: diskonttokorko
2. Espanja: repokorko
3. Iranti: lyhyen aikavälin rahoituskorko
4. Ranska: repokorko
5. Tanska: repokorko
6. Suomi: huutokauppakorko
7. Saksa: repokorko
8. Hollanti: diskonttokorko

Kuvio 9.

Suomen ja Saksan korkojen ero

1. 3 kuukauden helliborkorko – Saksan markan 3 kuukauden eurokorko
2. Suomen valtion v. 2004 ja 2006 erääntyvien obligaatiolainojen korko – Saksan valtion 10 vuoden obligaatiokorko

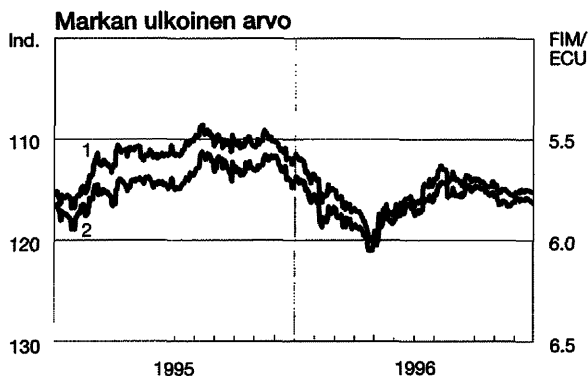
prosenttiyksikköön. Yhtä paljon supistui kolmen kuukauden markkinakorkojen ero (kuvio 9). Vuoden 1996 alussa korkojen lasku ulkomailla kuitenkin kiihtyi, kun sekä talouksien kasvu että hintojen nousu osoittautuivat odotettua vaimeammiksi. Saksan repokorkoa, joka oli vuoden 1996 alussa 3.75 %, alennettiin tammikuun aikana neljä kertaa, ja helmikuun alusta se asetettiin 3.30 prosenttiin. EU-maiden ydinryhmä seurasi tiiviisti Saksan koronlaskuja. Myös Ruotsin keskuspankki aloitti tammikuussa repokoron laskun pienin askelin. Vuoden alun 8.91 prosentista lähtien Ruotsin repokorko laski varsin tasaisesti noin puoli prosenttiyksikköä kuukaudta kohden.

Tammikuun loppupuolella ja helmikuussa Suomen valuutta- ja rahoitusmarkkinoilla esiintyi lievää rauhottomuutta, jonka syyt olivat osittain ulkomailla. Epävarmuutta loi varsinkin epäily Yhdysvaltain korkotason kääntymisestä nousuun. Rauhottomuus levisi erityisesti useisiin EU:n reuna-alueen maihin, muun muassa Ruotsiin. Todellisuus-

nessa Yhdysvaltain keskuspankki kuitenkin alensi vielä tammikuun lopussa tavoitekoronsa (fed funds target) 0.50 prosenttiyksikköä 5.25 prosenttiin, missä se sitten pysyi koko vuoden. Toisaalta myös kotimaiset uutiset, esimerkiksi joulukuun huonot työttömyysluvut ja julkisuudessa esiintyneet pessimistiset arviot Suomen talouden kehityksestä lisäsivät epävarmuutta. Kolmen kuukauden koron ero Saksan vastaavaan korkoon kasvoi noin yhteen prosenttiyksikköön. Kymmenen vuoden korko nousi vajaasta 7 prosentista noin 8 prosenttiin, josta se helmikuun lopulta kuitenkin alkoi taas alentua.

Markkinatilanteen rauhoituttua Suomen Pankki alensi huutokauppakorkoa maaliskuun 13. päivänä puoli prosenttiyksikköä 3.75 prosenttiin. Koron alennus perustui ennusteen mukaiseen inflaation alenemiseen. Inflaatiovahdin arvioitiin vakiintuvan loppuvuonna 1.5–2 prosenttiin. Ennustettuun inflaation alenemiseen vaikuttivat sekä samansuuntainen kehitys ulkomailla että kotimaiset tekijät.

Kuvio 10.

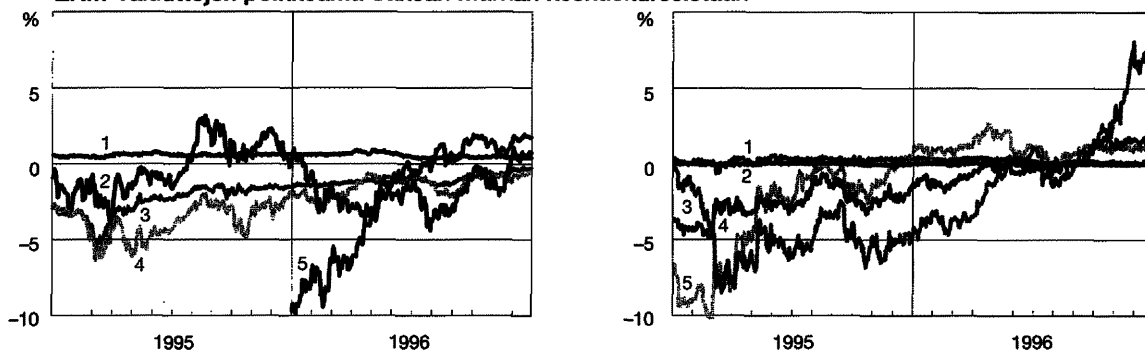

1. Ulkomaankauppapainoinen valuuttaindeksi, 1982 = 100
2. Ecutn markkakurssi

Kun markka vahvistuu, käyrä nousee.

Kuvio 11.

ERM-valuuttojen poikkeama Saksan markkan keskuskurssistaan

1. Hollannin guldeni
2. Suomen markka
3. Tanskan kruunu
4. Ranskan frangi
5. Italian liira

1. Belgian frangi
2. Irlannin punta
3. Portugalin escudo
4. Espanjan peseta

Kun valuutta vahvistuu suhteessa Saksan markkaan, käyrä nousee.

Markka heikkeni vuoden alkupuolella

Markka heikkeni vuoden 1996 alkukuukausina edelleen (kuvio 10). Tässä se poikkesi EU:n pienten valuuttojen yleensä varsin vakaasta tai jopa vahvistuvasta kehityksestä. EU:n valuuttakurssijärjestelmässä ERMISSÄ valuutat lähestyivät toisiaan (kuvio 11). Vielä vuoden alussa vahvimman ero hei-

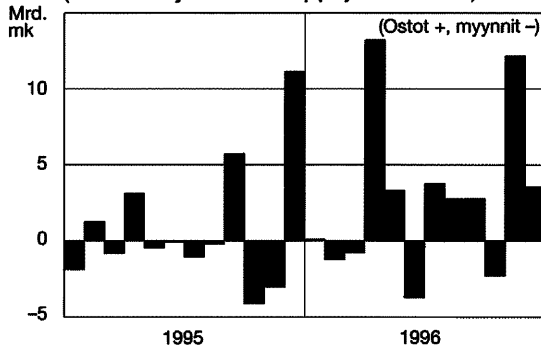
koimpaan, joka tuolloin oli Irlannin punta, oli runsas 5 %, mutta kesään mennessä ERM-valuuttojen erot olivat kaventuneet pariin prosenttiin.

Markkaa heikensivät lähinnä eräät Suomen taloutta koskeneet odotettua huomattavat uutiset ja Suomen ERM-kytkentään liittyneet spekulatiot. Tiedotusvälineissä ja

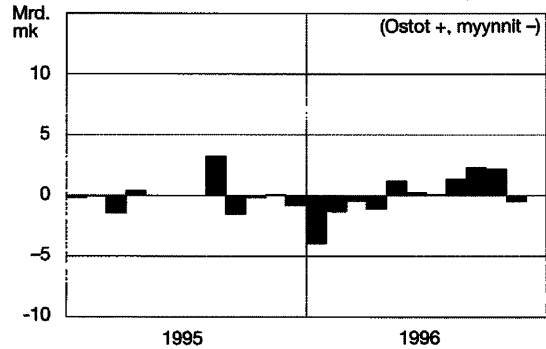
Kuvio 12.

Suomen Pankin interventiot

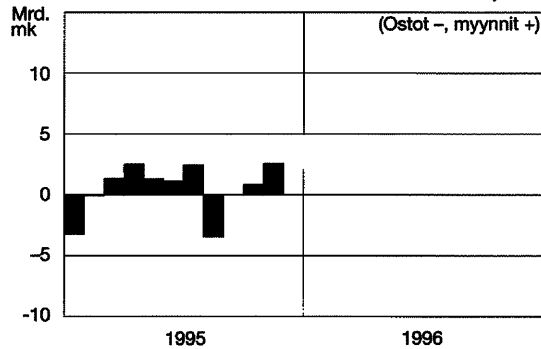
Rahamarkkinainterventiot, netto
(ml. erääntyneiden kauppojen vaikutus)

Avistainterventiot valuuttamarkkinoilla, netto

Termini-interventiot valuuttamarkkinoilla, netto

markkinoilla esitettiin näkemyksiä, joiden mukaan vallitseva markan markkinakurssi oli liian vahva ERM-kytkentään. Saksan markan kurssi oli toukokuussa jo suunnilleen 3.16 eli noin 6 % joulukuun 1995 tasoa korkeampi. Dollarin ja Ruotsin kruunun kurssit kohosivat lähes 10 %. Ruotsin kruunun markkakurssi palasi suunnilleen 70 penniin eli melkein samaan kuin se oli ollut jo ennen Suomen devalvaatiota marraskuussa 1991. Ulkomaankauppapainoinen indeksi nousi noin 7 %.

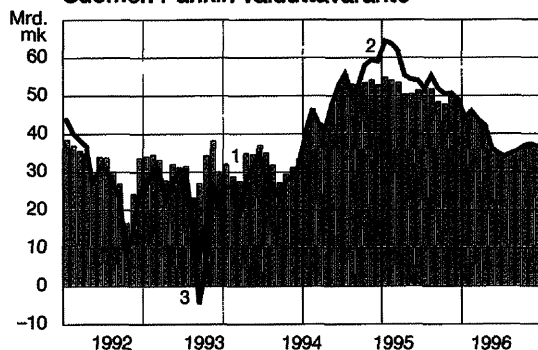
Suomen Pankki jarrutti markan heikkenemistä myymällä jyrkimmissä pudotuksissa ulkomaan valuuttoja. Kuitenkaan interventioilla ei pyritty kääntämään suuntausta, joka tuli selvästi aidoista markkinapaineista.

Eniten interventioita tehtiin tammikuussa, jolloin valuuttaa myytiin vajaan 4 mrd. markan arvosta (kuvio 12). Yhteensä tammikuun ja huhtikuun myytiin markkinoille valuuttaa 6.8 mrd. markan arvosta. Kaikki interventiot toteutettiin avistamarkkinoilla. Markan kurssin vaihtelu oli kellunnan oloissa luonnollista, eikä heikkenemisen suuruutta pidetty inflaatiotavoitteen kannalta vielä ongelmallisena.

Interventioiden vaikutuksesta Suomen Pankin valuuttavaranto supistui selvästi (kuvio 13). Tämä vastasi myös Suomen Pankin tavoitetta, sillä vuosina 1994 ja 1995 kertynyt varanto koettiin tarpeettoman suureksi markan kellunnan aikana. Vuoden alkaessa varantoa oli 48.9 mrd. markkaa. Huhtikuun

Kuvio 13.

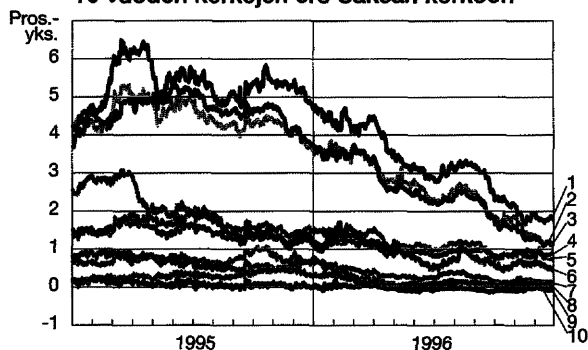
Suomen Pankin valuuttavaranto

1. Valuuttavaranto
2. Valuuttavaranto + termiinasema
3. Nettovaranto (ml. termiinasema + tukiluotot)

Kuvio 14.

10 vuoden korkojen ero Saksan korkoon

1. Italia
2. Espanja
3. Portugali
4. Irlanti
5. Tanska
6. Suomi
7. Belgia
8. Itävalta
9. Ranska
10. Hollanti

loppuun mennessä se oli vähentynyt 42.1 mrd. markkaan.

Toukokuussa markka alkoi uudelleen vahvistua, alkuvaiheessa nopeastikin, niin että kesäkuussa se oli vahvistunut jo puolet siitä, minkä se oli alkuvuonna heikentynyt. Saksan markkaan nähden markka vahvistui jonkin verran enemmän kuin kauppapainoisen indeksiin nähden. Markan vahvistumista tuki se, että kesäkuun 10. päivänä tuli voimaan koko kevään eduskunnassa valmisteltu rahalain muutos. Rahalaissa ei enää määritellyt valuuttakurssijärjestelmää sinänsä, vaan lähinnä vain sitä koskeva päätöksentekomenetely. Muutoksen merkitys oli ennen kaikkea siinä, että se mahdollisti niin päätettäessä markan kytkennän EU:n valuuttakurssimekanismiin ERMiin. Markkaa vahvistivat tässä vaiheessa erityisesti ulkomaalaisten sijoitukset markkavaateisiin. Suomen Pankki tasoitti taas kurssimuutosta, nyt ostamalla ulkomaanvaluuttoja. Toukokuussa ostot olivat 1.2 mrd. markkaa. Pieniä määriä ostettiin myös kesäkuukausina, yhteensä 1.7 mrd. markkaa.

Valuutan ostoista huolimatta valuuttavaranto supistui toukokuussa 6.1 mrd. markkaa. Tämä johtui valtion ulkomaisen velan kuole- tus- ja korkomaksuista, joita ajoittui poikkeuksellisen paljon toukokuulle. Valuuttavaranto supistui vielä vähän kesän aikana valtion maksujen vuoksi, ja heinäkuun lopussa se oli 33.9 mrd. markkaa. Sitten valuuttavaranto alkoi taas kasvaa; varsinkin elokuun jälkeen se kasvoi nimenomaan valtion uusien ulkomaisten lainojen nostojen vuoksi, mutta Suomen Pankki myös osti markkinoilta jonkin verran valuuttaa.

Huutokauppakorkoa laskettiin edelleen kesällä ja alkusyksystä

Ulkomailla koronlaskut olivat keväällä ja alkukesästä vähäisiä. Saksa alensi kuitenkin diskontto- ja lombardkorkoja huhtikuun 18. päivänä 0.5 prosenttiyksiköllä; tällöin diskonttokorko laski 2.5 prosenttiin ja lombardkorko 4.5 prosenttiin. Repokoron laskua odotettiin useaan otteeseen, mutta Bundesbank pidättyi siitä. Ranska ja Tanska, joiden ohjaukorot olivat vuoden alussa olleet pro-

senttiyksikön verran Saksan korkojen yläpuolella, alensivat kuitenkin varovasti korkojaan, joten näiden maiden rahapoliittisten korkojen ero Saksan repokorkoon kapeni. EU:n reuna-alueen maat, joissa ohjauskorot olivat vuoden alussa 9 prosentin tuntumassa, kykenivät laskemaan korkojaan tuntuvasti. Merkittävimmin lyhyet korot laskivat edelleen Ruotsissa. Ruotsin keskuspankin repokorko laski kesällä jo alle 6 prosentin.

Kesällä myös Suomen huutokauppakoron lasku jatkui, mutta nyt pienemmin askelin. Kesäkuun 14. päivänä huutokauppakorkoa alennettiin 0.15 prosenttiyksikköä 3.60 prosenttiin ja edelleen heinäkuun 5. päivänä 3.50 prosenttiin. Koron laskun taustalla oli odotus inflaation alenemisesta. Suomen rahapolitiikan ohjauskorot olivat vuoden kuluessa lähestyneet taas Saksan korkoja. Huutokauppakorko oli heinä-elokuussa enää 0.20 prosenttiyksikön päässä Saksan repokorosta, eikä kolmen kuukauden korkojen eroakaan ollut paljon tätä suurempi.

Myönteistä oli, että myös täysin markkinoilla määräytyvät pitkäaikaiset korot lähestyivät Saksan korkoja. Toukokuusta alkaen myös Suomessa oli liikkeessä valtion 10 vuoden obligatiolaina, josta tuli virallisesti tilastoitu viitelaina elokuussa (mistä aiheutui tilastosarjaan noin 0.3 prosenttiyksikön nousu). Tämän lainan mukainen ero Saksan 10 vuoden korkoon kapeni toukokuun noin 1.2 prosenttiyksiköstä 0.8 prosenttiyksikköön kesäkuussa. Suomen korkokehitys oli tältä osin hyvä myös suhteessa muihin EU-maihin, sillä Suomi pystyi vakiinnuttamaan asemansa Tanskan ja Irlannin kanssa eräänlaisessa keskiryhmässä. Tämän ryhmän 10 vuoden korot olivat noin yhden prosenttiyksikön verran Saksan ympärillä olevan ydinryhmän korkojen yläpuolella (kuvio 14). Useimpien Etelä-Euroopan maiden ja Ruotsin pitkät korot olivat alenemisestaan huoli-

matta yhä yli 2 prosenttiyksikköä Saksan pitkäaikaisen koron yläpuolella.

Kesällä monien maiden pitkiin korkoihin tuli uusi lievä nousuvaihe ja korkoero Saksaan kasvoi. Häiriö tuli taas paljolti Yhdysvalloista ja dollarin heikentymisestä, joka heikensi muun muassa EU:n reuna-alueen maiden valuuttoja. Häiriö heijastui lievänä Suomeenkin, mutta jäi hyvin lyhytaikaiseksi. Suomen 10 vuoden korko alkoi heinä-elokuun vaihteesta uudelleen laskea, vieläpä nopeammin kuin muissa suhteellisen alhaisen koron maissa.

Markkinoiden pitkän odotuksen jälkeen Bundesbank alensi viimein elokuun 22. päivänä repokorkoaan ja jopa yllättävänkin paljon eli 0.3 prosenttiyksikköä 3.0 prosenttiin. Saksan huutokauppakoron alentaminen toi lisää tilaa myös Suomen Pankin huutokauppakoron alennuksille, vaikka Saksan korkoa ei sinänsä pidetty Suomen kannalta alarajana. Elokuun 23. päivänä Suomen Pankki alensi kolmannen kerran huutokauppakorkoa kesällä, nyt 3.25 prosenttiin.

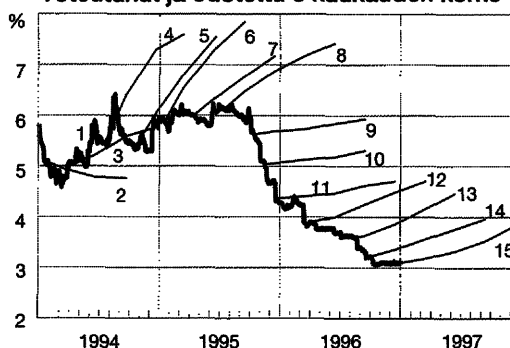
Peruskorko oli tähän mennessä jäänyt jo 1¼ prosenttiyksikön verran huutokauppakoron yläpuolelle, ja korot saatettiin paremmin sopusointuun päättämällä elokuun 27. päivänä alentaa peruskorko 4 prosenttiin syyskuun puolivälistä alkaen. Peruskoron merkitys pankkien talletusten ja luottojen viitekorona oli vuoden aikana edelleen nopeasti vähenemässä, ja vuoden lopulla siihen sidottujen talletusten ja luottojen osuus oli enää vajaa viidennes kaikista.

Syyskuun 18. päivänä huutokauppakorkoa laskettiin vielä 0.15 prosenttiyksikköä 3.10 prosenttiin ja lokakuun 9. päivänä edelleen 3.0 prosenttiin. Koronlaskun taustana todettiin olevan maltillisina säilyneet inflaationäkymät, kotimaisten ja ulkomaisten korkojen eron kaventuminen ja markkaan kohdistunut luottamus.

**Ohjauskorkoja
alennettiin
sekä ulkomailla
että Suomessa.**

Kuvio 15.

Toteutunut ja odotettu 3 kuukauden korko*

1. 3 kuukauden heliborkko	10. Korko-odotukset 15.11.1995
2. Korko-odotukset 15.1.1994	11. " 20.12.1995
3. " 15.4.1994	12. " 1.4.1996
4. " 15.7.1994	13. " 16.8.1996
5. " 14.10.1994	14. " 23.9.1996
6. " 16.1.1995	15. " 31.12.1996
7. " 13.4.1995	
8. " 14.7.1995	
9. " 13.10.1995	

* Odotettu korko laskettu korkotermininoteerauksista.

Lyhimmissä markkinakoroissa näkyi vuoden kuluessa useaan otteeseen, että markkinat odottivat edelleen pikaista koronlaskua. Toisaalta korkoterminit viittasivat jatkuvasti markkinoiden odottavan lyhyiden korkojen kääntyvän lähikuukausina nousuun (kuvio 15). Nousuodotus säilyi alkuvuodesta aina seuraavien neljän neljänneksen osalta noin yhden prosenttiyksikön suuruisena, mutta vaimeni syksyllä noin puoleen prosenttiyksikköön.

Suomen valtion 10 vuoden obligaation korko laski syys-lokakuussa noin 6.5 prosenttiin. Korko oli hyvin alhainen paitsi Suomen omaan historiaan verraten myös suhteessa kansainvälisiin korkoihin. Ero Saksan vastaavaan korkoon kapeni vain noin 0.4 prosenttiyksiköksi eli melkein puolta pienemmäksi kuin jo pitkään rahataloudeltaan vakaan Tanskan vastaava korkoero. Kapene-

miseen vaikutti yhä vahvempi odotus Suomen pyrkimisestä vakavasti mukaan ensimmäisten maiden joukossa EU:n talous- ja rahaliittoon EMUun. Lisäksi näkemykset myös valtiontalouden EMU-kriteerien täytymisestä Suomessa vahvistuivat. Toisaalta pitkien markkinakorkojen laskuun Suomessa vaikutti myös rahoitusmarkkinoiden likvidi tilanne. Muun muassa vakuutuslaitoksilla oli suorastaan ongelmia löytää pitkäaikaisille varoilleen sijoituskohteita, mikä lisäsi valtion obligaatioiden kysyntää.

Markka vahvistui kesällä edelleen. Syys-lokakuussa varsinkin kotimaiset yritykset vaihtoivat runsaasti valuuttoja markoiksi. Alkusyksystä kurssi Saksan markkaan nähden pysytteli enimmäkseen muutamia pennejä kolmen markan yläpuolella, mutta vahvistui syys-lokakuussa jo hiukan alle kolmen markan. Ulkomailla, myös ERM-valuuttojen pii-

rissä, esiintyi kesällä ja alkusyksystä jonkin verran valuuttakurssipaineita. Näitä liittyi varsinkin Ranskan frangiin, lähinnä maan sisäpoliittisista syistä. Frangi kuitenkin kesti hyvin nämä paineet, eivätkä ERM-valuuttojen kurssierot kasvaneet 2–3:a prosenttia suuremmiksi. Kaiken kaikkiaan kehitys ERMissä vakiintui, mitä heijasti myös ERM-maiden pitkäaikaisten korkojen selvä lähestyminen toisiaan vuoden kuluessa pienistä, tilapäisistä häiriöistä huolimatta.

Suomi liittyi ERMiin lokakuussa

Lokakuun 12. päivänä valtioneuvosto päätti Suomen markan liittämistä Euroopan unionin valuuttakurssimekanismiin ERMiin. Päätös perustui Suomen Pankin esitykseen. Markan keskuskurssitasosta sovittiin EU-maiden valtiovarainministeriöiden ja keskuspankkien edustajien kanssa ECOFIN-neuvoston alaisessa rahakomiteassa (Monetary Committee). Markan keskuskurssiksi suhteessa ecuun tuli 5.80661 markkaa, jota vastaava keskuskurssi suhteessa Saksan markkaan oli 3.0400 markkaa. Sovittu kurssi oli lähellä markan ja keskeisten ERM-valuuttojen parin viime vuoden keskimääräistä valuuttakurssitasoa. Samassa yhteydessä Suomen Pankki ja muiden ERM-maiden keskuspankit määrittelivät tarkat kahdenkeskiset keskuskurssit sekä valuuttojen vaihteluvälien rajat. Liittyminen tuli voimaan maanantaina 14.10.

ERMiin liittymällä Suomi halusi tiivistää valuuttapoliittista yhteistyötä EU:n muiden jäsenmaiden kanssa. Jäsenyys talous- ja rahaliitossa EMUssa sisältyy eduskunnan ratifioimaan EU-jäsenyyteen, ja se on kirjattu myös nykyisen hallituksen ohjelmaan. Maiden EMU-kelpoisuutta koskeva päätös tehdään nykyinäkin keväällä 1998. Valuuttakurssia koskevaan lähentymiskriteeriin kuuluu Maastrichtin sopimuksen tekstin mukaan

valuuttakurssin säilyminen vakaana kaksi vuotta ennen tarkasteluajankohtaa ja osallistuminen Euroopan valuuttajärjestelmän EMSin valuuttakurssimekanismiin ERMiin. Suomessa katsottiin kriteereiden muodollinenkin täyttäminen tarpeelliseksi, jotta voitiin varmistaa valintamahdollisuus EMUn kolmanteen vaiheeseen siirtymisestä.

Suomen Pankki oli arvioinut yhdessä hallituksen kanssa mahdollisuuksia kytkeä markka ERMiin. Lähtökohtana pidettiin, että vain vakaan talouskehityksen ja vakaan rahanarvon kanssa sopusoinnussa olevat ratkaisut voivat tulla kysymykseen. Vuosina 1995 ja 1996 Suomen talouden tasapainottuminen jatkui, vaikka työttömyys vähenikin tavoiteltua hitaammin. Olosuhteet hintavakauden toteutumiselle olivat suotuisat, kansantalouden ulkomainen velkaantuminen väheni ja valtion velan kasvua kyettiin hillitsemään merkittävästi. Markan kurssi oli säilynyt vuosina 1995 ja 1996 varsin vakaana ja korkoero keskeisten EU-maiden valuuttoihin oli kaventunut oleellisesti. Ennusteiden mukaan myös kehitysnäkymät olivat hyvät.

Suomen Pankki oli täsmentänyt jo helmikuussa 1993 rahapolitiikan tavoitteeksi vakiinnuttaa inflaatio noin kahteen prosenttiin, mikä vastasi keskeisten ERM-maiden hintavakauden tavoitteita. ERMiin liityttäessä rahapolitiikan peruslinjaus säilyi tältä osin ennallaan, joskin liittyminen korosti valuuttakurssin vakauden merkitystä. Suomen Pankki on velvollinen huolehtimaan siitä, että markan kurssi suhteessa kaikkiin muihin järjestelmässä mukana oleviin valuuttoihin säilyy ERMin mukaisissa ± 15 prosentin vaihteluväleissä. Laaja vaihteluväli on tärkeä spekulatioiden välttämiseksi, mutta käytännössä kahdenvälisen valuuttakurssien vaihtelu on selvästi tätä pienempää.

ERMiin ja siinä olevien valuuttojen vaihteluvälin määrittelyyn liittyi monia tek-

**Liittyminen ERMiin
säilytti rahapolitiikan
peruslinjauksen
ennallaan.**

Keskuskurssi ja ajankohta vastasivat hyvin markkinoiden odotuksia.

nisiä yksityiskohtia. Vaihteluväli ei ole tosiasiassa täsmälleen $\pm 15\%$. Koska valuuttojen kahdenkeskisten interventiorajojen täytyy olla samat kummankin valuutan kannalta, päädytään rajoihin, joiden mukaan ERM-valuuttojen hinnat voivat nousta (markka heikkenee) keskuskurssiinsa nähden noin 16.12% , ja ERM-valuuttojen hinnat voivat laskea (markka vahvistuu) keskuskurssiinsa nähden noin 13.88% . Näin esimerkiksi Saksan markan keskuskurssia 3.04 vastaaviksi interventiorajoiksi saatiin arvot 3.53 markkaa ja 2.62 markkaa.

Kaikkia ERM-valuuttoja koskeva kahdenkeskinen rajoite aiheuttaa sen, ettei mikään yksittäinen valuutta voi liikkua keskuskurssinsa suhteen koko vaihteluvälillä muutoin kuin tietyssä ääritapauksessa. Siten esimerkiksi Suomen markan tosiasiallinen vaihteluväli on yleensä olennaisesti pienempi kuin $\pm 15\%$, ja sen rajat vaihtelevat koko ajan muiden valuuttojen keskinäisen aseman mukaan. Mitä laajempi muiden valuuttojen hajonta ERMissä on, sitä vähemmän markalla on vaihteluväliä. Sitä on kuitenkin aina vähintään puolet koko vaihteluvälillä. Tämän teknisen vaihteluvälin rajoitteen lisäksi väliä voidaan tietenkin rajoittaa myös rahapoliittisin päätöksin.

ERM-kytkennän yhteydessä määriteltiin markan keskuskurssi myös ecukoriin nähden. Ecu on kuitenkin ERMissä eri asemassa kuin ERMiin kuuluvat eri maiden valuutat, sillä ecun suhteen ei vaihteluvälin rajoja määritellä eikä sovelleta. Tässäkin suhteessa ERM-kytkentä on eri asia kuin Suomen markan ecukytkentä ajanjaksona 7.6.1991–8.9.1992, jolloin markalle oli määritetty vaihteluvälin rajat nimenomaan ecukorin suhteen.

Suomen ERM-kytkentä ei vaikuttanut ecun määrittelyyn. Se on edelleen määritellyt Maastrichtin sopimuksen yhteydessä jäädy-

tetyllä tavalla siten, että ecukoriin kuuluvat vain tuohon aikaan Euroopan unioniin kuuluneiden 12 maan valuutat. Siten vielä Suomen markan ERM-kytkennän jälkeenkin ecun painoissa olivat mukana ERM:n ulkopuolella olevien Englannin, Italian ja Kreikan valuutat, mutta siitä puuttuivat ERMissä mukana olevien Itävallan ja Suomen valuutat samoin kuin edelleen ERM:n ulkopuolelle jäänyt Ruotsin kruunu.

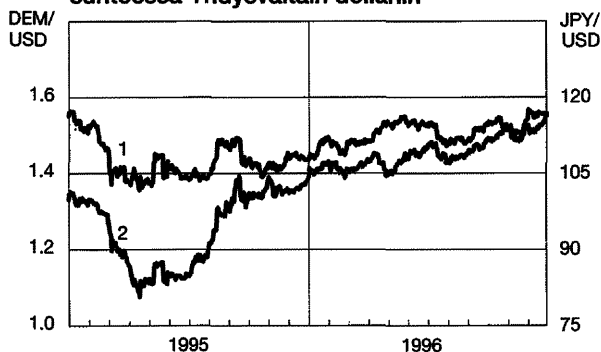
Suomen ERM-kytkentä tässä vaiheessa oli periaatteessa selvästi sitovampi kuin aikaisempi kytkentä olisi ollut, sillä odotettuun EMUn kolmannen vaiheen alkamiseen oli jäljellä enää runsaat kaksi vuotta. Valitut keskuskurssit muodostavat ilmeisen lähtökohdan arvioitaessa todennäköistä kiinnityskurssia tulevaan yhteiseen rahaan euroon. Tämä ilmeisesti vakautti jo valuuttakurssi- ja korkokehitystä, kun EMUn toteutumiseen ja Suomen siihen liittymiseen uskottiin varsin voimakkaasti. ERM-kytkentä ei vielä lopettanut Suomen itsenäisten korkoratkaisujen mahdollisuutta, mutta se rajoittaa niitä. Kovin aktiivinen korkopolitiikka ei myöskään sovi ERM-järjestelmän ja EMUn kolmannen vaiheen lähestymisen henkeen lukuun ottamatta tilanteita, joissa markkaan kohdistuu voimakkaita valuuttakurssipaineita.

Markan vakaus säilyi ERM-kytkennän jälkeen

ERM-kytkentä toteutui joustavasti ja rauhallisesti, mihin epäilemättä vaikutti se, että sekä kytkentä sinänsä että sen ajankohta samoin kuin valittu keskuskurssi vastasivat melko hyvin markkinoiden odotuksia. Valittu markan ecukeskuskurssi ja vastaava Saksan markan keskuskurssi olivat noin puolitoista prosenttia valliineita markkinakursseja heikompiä. Saksan markan markkinakurssi oli kytkennän tapahtuessa noin 2.99 markkaa, kun keskuskurssiksi sovittiin 3.04 markkaa.

Kuvio 16.

Saksan markan ja Japanin jenin kurssit suhteessa Yhdysvaltain dollariin

1. DEM/USD (vasen asteikko)
2. JPY/USD (oikea asteikko)

Kun dollari vahvistuu, käyrä nousee.

Välittömästi markkinoiden avauduttua ERM-kytkennän jälkeen markan kurssin ja pitkäaikaisen koron muutokset jäivät vähäisiksi. Suomen marka asetui ERM:n vahvimpien valuuttojen joukkoon, kun valuuttojen arvoa mitataan suhteessa niiden ecukeskuskursseihin. Myöhemmin loka-marraskuussa marka heikkeni hieman, mutta pysyi silti vahvempana kuin ydinmaiden valuutat. Saksan markan markkakurssi siirtyi lähelle keskuskurssia, mutta palasi vuoden lopulla taas noin 2.99 markkaan. Suomen pitkäaikaisen koron ero Saksan vastaavaan korkoon vaihteli vuoden lopulla noin 0.4 prosenttiyksiköstä 0.6 prosenttiyksikköön.

Useissa maissa laskettiin rahapoliittisia korkoja hiukan vielä vuoden 1996 lopulla. Ruotsin repokorko päättyi 4.10 prosenttiin. Toisaalta kansainvälisissä koroissa alkoi ilmetä merkkejä myös noususta. Englanti, joka oli alentanut keskuspankin peruskorkoa kolme kertaa vuoden 1996 alkupuolella, viimeksi kesäkuun 6. päivänä 0.25 prosenttiyksikköä 5.75 prosenttiin, nosti peruskoron lokakuun 30. päivänä takaisin 6.0 prosenttiin. Syynä Englannin koron nostoon olivat

inflaatiotavoitteeseen nähden suuret inflaatiopaineet. Englanti oli kuitenkin hyvän taloudellisen kasvunsa ansiosta eri asemassa kuin Manner-Euroopan maat. Näissä kasvu ja inflaatio säilyivät koko vuoden 1996 alhaisina, vaikka kasvu lievästi elpyikin.

ERM-kytkennän jälkeen Suomen Pankki teki vain vähäisiä valuuttakurssia tasoittavia valuuttainterventioita. Niitä tehtiin kumpaankin suuntaan. Vuoden loppukuukausina valuuttavaranto pysyi lähes ennallaan, ja vuoden lopussa varantoa oli 36.4 mrd. markkaa. Valuuttamarkkinoiden vakaus vuonna 1996 näkyy osaltaan siinä, ettei Suomen Pankki katsonut tarkoituksenmukaiseksi toimia koko vuonna lainkaan termiinimarkkinoilla. Pankin termiiniasema oli koko vuoden nollassa. Näin oli ensi kerran vuonna 1980 tapahtuneen valuuttatermiinimarkkinoiden vapauttamisen jälkeen.

Marraskuun 25. päivänä myös Italian liira kytkettiin uudelleen valuuttakurssimekanismiin. Tässä yhteydessä Suomen markan keskuskurssit ja vaihteluvälin rajat muihin ERM-valuuttoihin nähden jäivät ennalleen. Sen sijaan ecukeskuskurssi nousi 5.80661

markasta 5.85424 markkaan, lähinnä koska liira tuli ERMiin mukaan vahvistuneella keskuskurssilla. Tämä nosti eukoron arvoa suhteessa kaikkiin ERM-valuuttoihin.

Loppuvuodesta ERMin vahvin valuuta oli Irlannin punta, joka laajensi ERM-valuuttojen vaihteluvälin marras-joulukuussa 7–8 prosenttiin. Irlannin punnan arvonnousu liittyi ennen kaikkea Englannin punnan vahvistumiseen. Myös dollari vahvistui vuoden lopulla edelleen Saksan markkaan nähden. Vuoden kuluessa dollarin kurssi nousi 1.43 Saksan markasta 1.55 Saksan markkaan (kuvio 16). Japanin jeniin nähden dollari vahvistui suhteellisesti vielä enemmän.

Rahapolitiikan ohjausjärjestelmää ei muutettu

Rahapolitiikan välineissä ei vuoden 1996 aikana toteutettu merkittäviä muutoksia. Suuria uudistuksia oli toteutettu edellisinä vuosina, ja vuonna 1996 pyrittiin lähinnä vakautamaan uudet järjestelmät. Keskeisin muutos oli lokakuussa 1995 toteutettu siirtyminen vähimmäisvarantovelvoitteen täyttämiseen kuukausikeskiarvon pohjalta ja samassa yhteydessä käyttöön otettu uusi maksuvalmiusjärjestelmä.

Maksuvalmiusluoton korkomarginaali huutokauppakorkoon nähden pidettiin koko vuoden 2 prosenttiyksikössä. Vuoden päättyessä maksuvalmiusluoton korko oli siten 5 %. Luoton pituus pidettiin edelleen koko vuoden ajan 7 päivässä. Myös ylimääräisille talletuksille maksettavan koron marginaali pidettiin ennallaan, mikä edellytti jokaisen huutokauppakoron laskun yhteydessä erillistä päätöstä. Ylimääräisten talletusten korko oli vuoden päättyessä enää 1 prosentti.

Keskiarvoistetussa järjestelmässä pankit ovat voineet käyttää kaikki noin 7 mrd. markan suuruiset varantotalletuksensa likviditeettinsä hoitoon. Varantotalletusten määrä

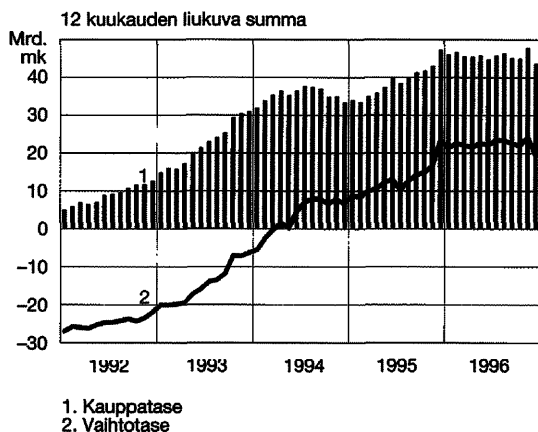
on vaihdellutkin voimakkaasti päivittäin. Suurin talletusten määrä vuonna 1996 toteutui tammikuun 31. päivänä, jolloin talletuksia oli 18.2 mrd. markkaa, ja pienin heinäkuun 24. päivänä, jolloin talletuksia oli vain 1.0 mrd. markkaa. Uudistus on vähentänyt selvästi Suomen Pankin tarvetta tasata rahamarkkinoiden likviditeettiä. Ennen uudistusta vuonna 1995 Suomen Pankki järjesti huutokauppoja rahamarkkinoilla keskimäärin 13 päivänä kuukaudessa, mutta vuonna 1996 huutokauppoja oli keskimäärin vain 7 päivänä kuukaudessa. Tavoiteltu yön yli -koron vaihtelun tasoittaminen ei kuitenkaan onnistunut kovin hyvin. Alkuvaiheessa ja vielä vuoden 1996 alkupuolella vaihtelu pieneni, mutta erityisesti loppukesällä yön yli -korossa oli muutamaan otteeseen suuria vaihteluja. Kaiken kaikkiaan keskimääräinen vaihtelu on säilynyt jokseenkin ennallaan.

Rahamarkkinainterventioita ei tehty avistaostoina tai -myynteinä ollenkaan vuonna 1996, vaan kaikki rahamarkkinaoperaatiot toteutettiin huutokauppoina. Useimmissa tapauksissa huutokaupat kiristivät likviditeettiä, mutta erityisesti loppuvuonna markkinoita usein myös kevennettiin repohuutokaupoilla.

Suomen Pankin edustajat osallistuivat Euroopan rahapoliittisen instituutin EMIn johdolla Euroopan keskuspankkijärjestelmän rahapolitiikan välineiden valmisteluun. Suomen Pankin nykyinen ohjausjärjestelmä vastaa keskeisiltä osiltaan ilmeisesti jo melko hyvin sitä järjestelmää, jota Euroopan keskuspankkijärjestelmä tulee todennäköisesti käyttämään. Silti lähivuosina on tarpeen edelleen kehittää Suomen Pankin rahapolitiikan välineitä Euroopan keskuspankkijärjestelmän tulevan ratkaisun mukaisiksi.

Kuvio 17.

Kauppataase ja vaihtotase

Yritysten ja kotitalouksien velka ja rahamäärä

Vaihtotaseen ylijäämä heijasti yritysten ja kotitalouksien rahoitusylijäämää

Suomen markan vakauden keskeisiin taustatekijöihin kuului vuonna 1996 suuri vaihtotaseen ylijäämä. Se oli 19.2 mrd. markkaa eli 3.4 % kokonaistuotannosta (kuvio 17). Merkittävää oli, että suureen ylijäämään päädyttiin tilanteessa, jossa valtiontalouden alijäämä oli 7 % kokonaistuotannosta ja koko julkisen sektorin alijäämä 2.6 % kokonaistuotannosta. Vaihtotaseen suuri ylijäämä heijastikin yksityisen sektorin velkaantuneisuuden tuntuva vähenemistä.

Kauppataaseen ylijäämäksi vuonna 1996 muodostui 43.6 mrd. markkaa. Vientitoimitukset kääntyivät kasvuun toisella vuosineljänneksellä osittain laivatoimitusten ajoitusten vuoksi. Kasvuvauhti nopeutui kuitenkin selvemmin vasta loppuvuodesta, kun kysyntä Suomen vientimarkkinoilla koheni.

Kysynnän rakenteessa tapahtunut muutos lisäsi tuonnin tarjontaosuutta. Tavaroiden

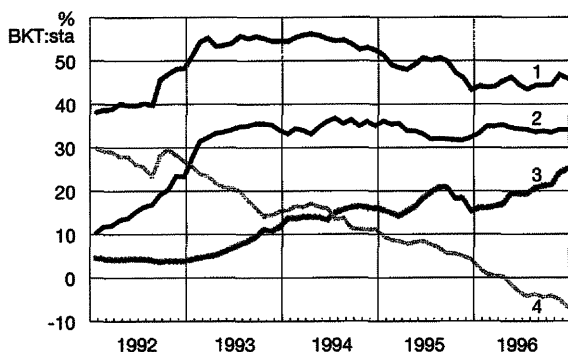
ulkomaankauppa oli muodostunut aikaisempina vuosina siinä määrin ylijäämäiseksi, että tuonnin määrän vientiä nopeampi kasvu ja vaihtosuhteen tuntuva heikkeneminen supistivat kauppataaseen ylijäämää ainoastaan lievästi.

Muista vaihtotaseen eristä palvelutase vahvistui tuntuvasti edellisvuotisesta. Kuljetuksista saadut tulot lisääntyivät nopeammin kuin ulkomaanmatkailusta ja kuljetuksista aiheutuneet menot. Valuuttavelkojen supistuminen ja lainakorkojen aleneminen vahvistivat puolestaan pääomankorvausten tasetta. Tulonsiirtojen tase pysyi selvästi negatiivisena, koska mm. EU:lle maksetut jäsenmaksut ylittivät EU:lta saadut tuet.

Eryityisesti yrityssektorin rahoitusasema on viime vuosina oleellisesti korjaantunut 1990-luvun alun raskaan ylivelkaantuneisuuden jälkeen. Kokonaisuutena yritysten velka on jo suhteellisesti pienempi kuin 1980-luvun alkupuolella. Velkaantuneisuuden vähenemiseen ovat vaikuttaneet sekä yritysten investointien supistuminen että kannattavuuden oleellinen paraneminen. Yritysten tulot tosin pienenevät vähän vuonna

Kuvio 18.

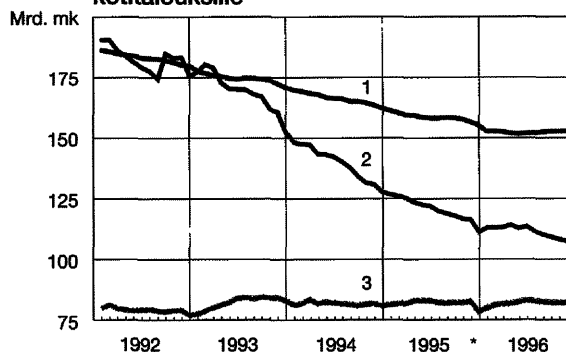
Ulkomainen nettovelka

1. Koko nettovelka
2. Valtion velka
3. Markkamääräiset arvopaperit
4. Muu velka, netto (pl. Suomen Pankin valuuttavaranto)

Kuvio 19.

Pankkien luotonanto yrityksille ja kotitalouksille

1. Kotitalouksien markkaluottojen kanta
2. Yritysten markka- ja valuuttaluottojen kanta
3. Yritysten markkaluottojen kanta

* Pankkiluottoja siirrettiin omaisuudenhoitoyhtiöihin noin 5 mrd. mk joulukuussa 1995.

1996, mutta kannattavuus oli yhä hyvä. Investoinnit voitiin vuonna 1996 rahoittaa valtaosin tulorahoituksella, sillä yrityssektori oli kokonaisuutena edelleen huomattavasti rahoitusylijäämäinen, eli sen sijoitukset rahoitusvaateisiin kasvoivat enemmän kuin velat. Melko korkealle jäänyt reaalikorko ja devalvaatiomahdollisuuden poistuminen näyttävät tekevän yritykset aikaisempaa varovaisemmiksi ottamaan velkaa jatkossakin.

Myös kotitalouksilla oli edelleen jonkin verran rahoitusylijäämää. Kotitalouksienkin velkaantuneisuus on viime vuosina vähentynyt, mutta ei yhtä tuntuvasti kuin yrityksiin. Sosiaaliturvarahastojen ja kuntien ylijäämät pysyivät vuonna 1996 likimain edellisvuotisen suuruisina. Rahoitusylijäämän turvin kunnat pystyivät supistamaan edelleen nettovelkojaan.

Suomen velkaantuneisuus väheni

Suomen ulkomainen kokonaistuotantoon suhteutettu nettovelka, joka vuosina 1993–94 kävi yli 50 prosentissa, oli vuoden 1996 lopussa enää runsaat 40 % (kuvio 18). Tämä velkakäsite sisältää myös osakesijoitukset

markkinahintaisina. Osakekurssien voimakkaan nousun vuoksi se kasvoi vuonna 1996. Ulkomaisen velan supistuminen on ollut yksityisen velan vähenemistä, ja valtion osuus nettovelasta on jo kasvanut kolmeen neljäsosaan. Valtion ulkomainen velka on melkein kokonaan valuuttamääräistä, sillä ulkomailla olevien valtion markkaobligatioiden kanta oli vain runsaat 20 mrd. markkaa. Vuonna 1996 liikkeeseen lasketut valtion markkaobligatiot jäivät myös lähes kokonaan kotimaan. Ulkomaalaisten sijoitukset valtion markkaobligatioihin kasvoivat vain noin 5 mrd. markkaa.

Vaikka yksityisen sektorin ulkomainen nettovelka on supistunut vähäiseksi, ovat yritysten bruttomääräiset velat edelleen suuret, jopa suuremmat kuin valtion. Maksutasetilastointi sisällyttää velkoihin myös ulkomaalaisten sijoitukset suomalaisiin osakkeisiin; tämä olikin edelleen vuonna 1996 merkittävästi kasvanut erä. Vuoden aikana ulkomaalaisten osakesijoitusten arvo kasvoi 64 mrd. markasta 109 mrd. markkaan. Kasvusta vain 9 mrd. markkaa oli ulkomaalaisten mak-

samia osakkeiden ostoja ja loppu niiden saama kurssivoittoa.

Viime vuosina yksityiset sijoitukset Suomesta ulkomaille ovat kääntyneet kasvuun, ja kasvu voimistui vuonna 1996. Suomalaisen yritysten vilkas investointi ulkomaille jatkui. Suomesta ulkomaille tehtyjen suorien sijoitusten kanta kasvoi 66 mrd. markasta 83 mrd. markkaan vuoden 1996 aikana. Suorien sijoitusten kanta Suomesta ulospäin oli jo lähes kaksinkertainen Suomeen tehtyihin sijoituksiin nähden. Uudeksi merkittäväksi sijoituseräksi tulivat sijoitukset ulkomaisiin joukkovelkakirjalainoihin. Niiden kanta kasvoi 10 mrd. markasta 25 mrd. markkaan. Osakesijoitukset ulkomaille olivat vähäisempiä. Ne kasvoivat vuoden aikana 3 mrd. markasta 7 mrd. markkaan.

Pankkien pääomanviennistä noin 10 mrd. markkaa johtui siitä, että suomalaiset yritykset supistivat nettomääräisesti termiinivaluutan myyntien kantaa. Myös ulkomaiden termiinikaupat suuntautuivat markkaa vastaan. Termiinimarkkinoihin vaikutti ilmeisesti markan lyhytaikaisten korkojen aleneminen suhteessa ulkomaisiin korkoihin, mutta myös muun muassa se, että termiiniosopimuksia paljon käyttävän metsäteollisuuden viennin arvo supistui.

Pankkien luottokanta alkoi vaimaasti kasvaa

Pankkiluottojen heikko kysyntä on jo vuosia jarruttanut talouden kasvua ja ollut yksi keskeinen syy pankkien kannattavuusongelmien pitkittymiseen. Vuonna 1996 pankkien markkaluotot kasvoivat jo hiukan.

Markkaluottojen kanta oli vuoden lopussa 270 mrd. markkaa. Yritysten luotot ja asuntoluotot lisääntyivät, kun taas kulutusluotot supistuivat edelleen vähän (kuvio 19). Valuuttaluottojen määrä supistui 9 mrd. markkaa 24 mrd. markkaan. Niitä oli enää viides-

osa vuosikymmenen alun huippumäärästä. Markka- ja valuuttaluottojen yhteismäärä pieneni yhä noin 295 mrd. markkaan. Huipussaan vuoden 1991 lopulla näiden luottojen kanta kävi yli 400 mrd. markassa. On ilmeistä, että vuosikymmenen alun selvään ylivelkaantumiseen liittynyt sopeuttaminen alkaa olla lopussa ja velkaantumishalukkaiden ja luottokelpoisten asiakkaiden määrä kasvaa.

Luottojen kysyntää elvytti viime vuonna osaltaan luottokorkojen aleneminen. Luottojen korot seurasivat keskeisten viitekorkojen laskua. Näistä kolmen ja kahden toista kuukauden heliborkorot laskivat vuoden aikana runsaan prosenttiyksikön, edellinen 3.1 prosenttiin ja jälkimmäinen 3.4 prosenttiin. Vuosikeskiarvona lasku oli yli 2 prosenttiyksikköä. Pankkien omat viitekorot olivat vuoden alussa suunnilleen 6 prosentissa, mutta vuoden lopulla ne olivat jo $3\frac{3}{4}$ ja $4\frac{1}{4}$ prosentin välillä.

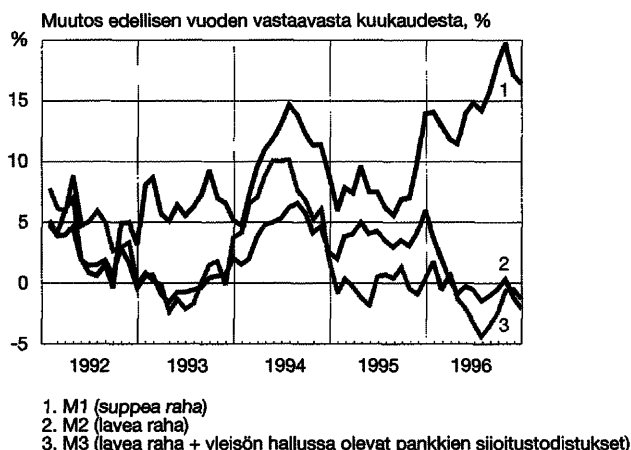
Merkittävä oli erityisesti syksyllä 1995 tapahtunut uuden antolainauksen keskikoron aleneminen vajaasta 8 prosentista runsaaseen 6 prosenttiin, minkä vaikutus luotonkysyntään ajoittui epäilemättä pääosin vasta vuoteen 1996. Vuoden mittaan uusien luottojen korkotaso aleni vielä lähes prosenttiyksikön, ja oli vuoden lopulla enää noin 5 %. Keski-korkoa alensivat jonkin verran pankkikonsernien sisäiset luottojärjestelyt. Kotitalousluotot jäivät vuoden lopulla keskikoroltaan runsaaseen 6 prosenttiin, niistä uudet asuntoluotot alle 6 prosenttiin.

Uudet luotot sidottiin edelleen pääosin varsin herkkäliikkeisiin viitekorkoihin, joten luotonottajat altistuivat periaatteessa korkoriskeille, mikä ehkä vähensi luotonottohalukkuutta. Toisaalta korkoriski koettiin epäilemättä entistä pienemmäksi inflaationäkymien vakaantuessa entistä suotuisammiksi.

Korkojen aleneminen elvytti osaltaan luottojen kysyntää.

Kuvio 20.

Raha-aggregaatit

Talletusten rakenne muuttui huomattavasti

Pankkien talletuksien rakenne muuttui merkittävästi, ja tällä oli huomattava vaikutus erityisesti suppean rahan määrän M1:n kasvuun. Kokonaisuutena pankkitalletukset supistuivat vajaat 3 %. Tämä ilmeni myös laajimpien rahan määrien kasvun pysähtymisenä (kuvio 20). Lavean rahan M2:n määrä väheni vuoden 1996 aikana noin 2 %, mikä toteutui pääosin jo vuoden alussa. M3, joka sisältää myös yleisön hallussa olevat pankkien sijoitustodistukset, supistui noin prosenttiin.

Talletusten rakenteen muutos liittyi ennen kaikkea verottomien korkeakorkoisten talletustilien vähittäiseen katoamiseen. Kolmen vuoden määräaikaistalletukset loppuivat periaatteessa kokonaan, joskin pieni määrä niitä siirtyi vielä vuodenvaihteen yli. Niitä purkautui vuoden aikana 14 mrd. markkaa. Lisäksi kahden vuoden verottomista talletuksista purkautui huomattava osa eli 20 mrd. markkaa, eikä uusia tällaisia talletuksia voinut enää tehdä. Kahden vuoden tileille jäi vuoden lopussa vielä 28 mrd. markkaa. Li-

säksi lähdeverolliset määräaikaistilit vähenivät 20 mrd. markkaa.

Kotitalouksien likvidit sekki- ja käyttötilit lisääntyivät puolestaan 25 mrd. markkaa. Tämä varojen voimakas siirtymä näkyi suppean rahan määrän M1:n peräti 16 prosentin kasvuna vuoden 1996 aikana. Kasvu jatkui melko tasaisena läpi vuoden. Siirtymään vaikutti verottomien määräaikaistilien loppumisen ohella erityisesti määräaikaistilien korkojen laskeminen hyvin alhaisiksi yleisen korkotason laskun myötä. Käytännössä lähes kaikki talletukset tulivat verottomille tileille, sillä tuloverolaisissa määritelty verottomuuden raja pidettiin korkojen laskusta huolimatta 2 prosentissa. Kun lähdevero oli 28 %, olisi pankkien ollut maksettava korkoa lähdeverollisille tileille yli 2.7 %, mihin niillä ei juuri ollut mahdollisuuksia. Pankkien koko ottolainauksen keskiporko aleni vuoden 1995 joulukuun 2.69 prosentista 1.73 prosenttiin vuoden 1996 joulukuussa.

Talletusvaroja alkoi tässä tilanteessa myös siirtyä pois pankeista, joskin siirtymä pysyi vielä suhteellisen vähäisenä. Sijoitusrahastosijoitukset lisääntyivät vuoden aikana

kaksinkertaisiksi eli noin 12 mrd. markkaan. Kasvu näkyi pääosin korkorahastoissa vuoden loppukuukausina. Valtion kotitalouksille suuntaamien tuotto-obligaatioiden määrä kasvoi vuoden aikana 18 mrd. markasta 31 mrd. markkaan. Myös vakuutusyhtiöt tarjosivat määräaikaistalletuksiin rinnastettavia sijoituskohteita yhä runsaammin. Epäilemättä määräaikaistalletuksista vapautuneita varoja käytettiin myös kulutukseen ja asuntojen hankintaan.

Pienessä määrin M1:n kasvu johtui myös yleisön hallussa olevan setelistön li-

säyksestä. Vuosia kestäneen hitaan kasvun jälkeen setelistön määrä on kasvanut parin viime vuoden aikana nopeasti. Osasy tähän on se institutionaalinen muutos, että useimpien pankkien seteliautomaatteja hoitamaan perustettiin erillinen yhtiö, jolloin näissä automaateissa oleva setelistö siirrettiin tilastoinnissa pankkien kassoista yleisön hallussa olevaksi. Silti setelistön määrä kokonaisuutena on kasvanut, mihin on vaikuttanut talouden elpymisen ohella ilmeisesti muun muassa pankkien konttoriverkon voimakas karsiminen.

Rahoitusmarkkinoiden kannalta vuosi 1996 sujui pääosin myönteisissä merkeissä. Pankkien tervehtyminen pankkikriisiin aiheuttamista vaikeuksista jatkui, ja kaikki pankkiryhmittymät tekivät positiivisen tuloksen. Pankkien kannattavuuden elpymistä auttoivat ennen kaikkea luottotappioiden ja toimintakulujen supistuminen sekä muiden tuottojen kasvu. Myös luottokannat alkoivat vuoden aikana kasvaa usean vuoden supistumisen jälkeen. Pankkien rahoituskatteet sen sijaan jatkoivat vuositason laskuun, koska anto- ja ottolainauksen välinen korkomarginaali supistui edelleen. Vuoden loppupuolella rahoituskatteen lasku kuitenkin taittui.

Pääomamarkkinoiden kehitys oli vakaata. Korot laskivat kautta vuoden, ja lyhyet korot olivat vuoden lopussa historiallisen alhaiset. Ero suhteessa Saksan korkoihin pieneni kaikkien maturiteettien osalta, ja lyhimät heliborkorot laskivat alle Saksan korkojen vuoden loppupuolella. Valtion velanoton painopiste siirtyi entistä enemmän markkamääräiseen velkaan. Valtion markkamääräisten obligaatioiden kannat kasvoivat merkittävästi ja painopiste oli aikaisempaa pidempiaikaisessa velanotossa. Myös valtion pienisijoittajille suuntaamat tuotto-obligaatiot kävivät hyvin kaupaksi.

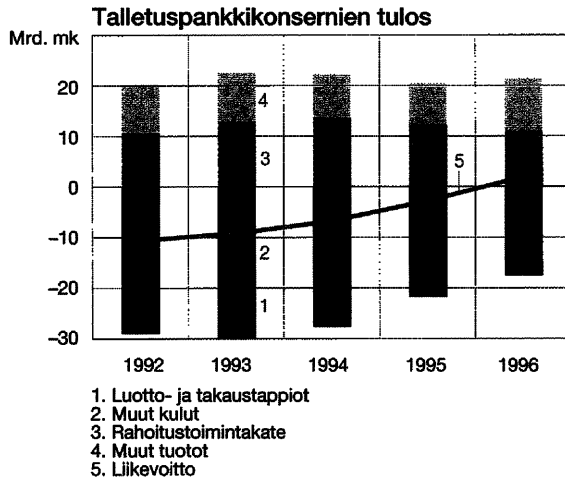
Osakemarkkinoilla kurssien nousu oli tuntuvaa, ja aikaisemmista vuosista poiketen nousun vetureina olivat myös muut kuin Nokian osakkeet. Myös kotimarkkinayritysten osakekurssit nousivat. Suomalaisen pörssiyritysten voitot ja siten myös maksetut osingot olivat vuodelta 1995 ennätysuuret. Uuden pääoman hankinta oli osakemarkkinoilla vähäistä, ja suuret osakeannit liittyivät valtion osakeomistusten vähentämiseen.

Kotimaisten pankkien tulokset kääntyivät voitollisiksi

Kotimaisten talletuspankkien liiketoiminnan tulos parani merkittävästi vuodesta 1995, ja vuositulos oli voitollinen ensimmäistä kertaa sitten vuoden 1990. Talletuspankkien yhteenlaskettu liikevoitto oli noin kaksi miljardia markkaa (kuvio 21), eli parannusta edellisvuotiseen oli miltei viisi miljardia markkaa. Kaikki kotimaiset pankkiryhmittymät olivat voitollisia. Tulostason huomattavasta paranemisesta huolimatta kotimaisten pankkien oman pääoman tuotto jäi vielä kansainvälisesti pieneksi.

Talletuspankkien rahoituskate oli koko vuonna edellisvuotista pienempi, mutta rahoituskatteen supistuminen lakkasi vuoden

Kuvio 21.

aikana. Rahoituskate koostuu pankkien korkotuotoista vähennettynä korkomenoilla. Rahoituskatteeseen vaikuttavat siten sekä luotto- ja talletuskantojen kehitys että anto- ja ottolainauksen välinen marginaali. Lisäksi huonotuottoisen omaisuuden määrä, erityisesti järjestämättömät saamiset, vaikuttaa rahoituskatteeseen.

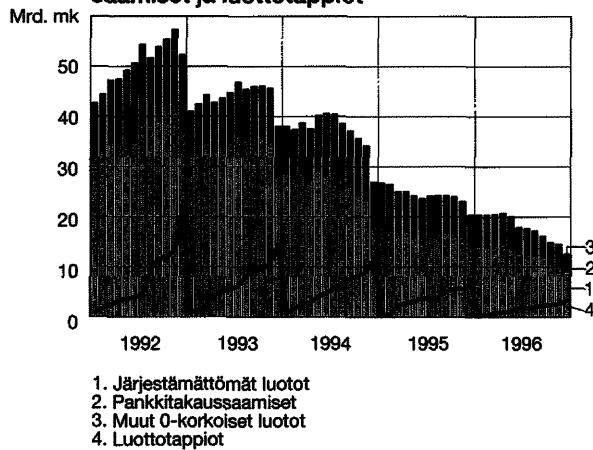
Markkaluottokanta alkoi vuoden 1996 aikana kasvaa. Tähän vaikuttivat talousodotusten paraneminen ja alhainen korkotaso. Alkuvuodesta kasvoivat yritysten markkaluotot, ja loppuvuodesta kasvu painottui kotitalouksien luottoihin. Erityisesti kotitalouksien uusien asuntoluottojen määrä oli merkittävästi edellisvuotista suurempi. Luottokantojen kasvun positiivinen vaikutus rahoituskatteeseen kuitenkin kumoutui otto- ja antolainauksen välisen korkomarginaalin kaventumisen kautta. Alenevan korkotason vaikutus pankkien marginaaliin oli vanhan luottokannan osalta negatiivinen, koska pankkien antolainauskorot alenivat enemmän kuin niiden ottolainauskorot. Ottolainauksen painottuminen ennen kaikkea käyttelytileihin vähensi ottolainauksen korkoherkkyyttä enti-

sestään, koska käyttelytilin korot olivat jo varsin matalia. Kaikki suuret pankkiryhmittymät pyrkivät kuitenkin vastaamaan marginaalien kaventumiseen ilmoittamalla käyttelytilien korkojen alentamisesta.

Rahoituskatteen pienemisestä huolimatta talletuspankkien yhteenlasketut tuotot kasvoivat, koska muiden tuottojen määrä oli selvästi suurempi kuin vuonna 1995. Muut tuotot sisältävät pankkien maksullisen palvelutuotannon tuotot, arvopaperikaupan katteen sekä erilaiset luotonantoon liittyvät palkkiot. Muiden tuottojen kasvuun vaikutti ennen kaikkea arvopaperikaupan poikkeuksellisen hyvä kehitys vuoden ensimmäisen puoliskon aikana. Yksittäisistä eristä suurimmat olivat Tuko Oy:n osakejärjestelyjen voitot sekä pankkien hallussa olevien suurten valtionobligaatiokantojen arvonnousu korkotason laskun seurauksena. Muihin tuottoihin kirjautuvat palkkiot ja provisiot sen sijaan kehittyivät maltillisesti. Vuoden loppupuoliskolla erityisesti kotitalouksien aktiivisuuden lisääntyminen lainamarkkinoilla kerrytti tuloa erilaisten luotonantoon liittyvien palkkioiden ja provisoiden kautta. Arvopa-

Kuvio 22.

Talletuspankkikonsernien järjestämättömät saamiset ja luottotappiot

perikaupan välityspalkkiot sen sijaan supistuivat erityisesti kiristyneen kilpailutilanteen vuoksi. Myös valuutanvaihdossa kilpailun kiristyminen pienensi edelleen pankkien tuottoja.

Luottotappiot supistuivat

Talletuspankkien luottotappiot vähenivät selvästi vuonna 1996. Koko vuoden luottotappiot olivat runsaat 3 mrd. markkaa eli noin puolet edellisvuotisista. Luottotappiot suhteessa toiminnan laajuuteen olivat kuitenkin edelleen suuremmat kuin kansainvälisesti pidetään tyydyttävänä. Positiivista kehityksessä oli se, että palautuksia vanhoista luottotappioista tuli aikaisempaa enemmän. Lisäksi vakuutena olevan omaisuuden arvo vastasi aikaisempaa paremmin vastuiden määrää, ja suuria tappioita ilmeni entistä vähemmän. Luottotappiokehityksen arvioidaan jatkuvan myönteisenä myös vuoden 1997 aikana.

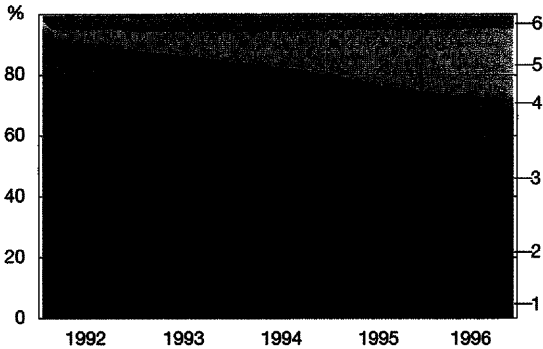
Pankkien järjestämättömät saamiset supistuivat edelleen (kuvio 22). Alkuvuonna supistuminen oli hidasta, mutta talouskehityksen vahvistuessa vuoden toisella puolis-

kolla se nopeutui. Positiivista järjestämättömien saamisten kehityksessä oli se, että yrityksiä ja kotitalouksia siirtyi takaisin maksunsa hoitavien asiakkaiden joukkoon. Edellisvuosina järjestämättömät saamiset supistuivat miltei yksinomaan luottotappioiden kautta. Pankkikriisin jäljiltä järjestämättömien saamisten ja huonotuottoisen omaisuuden osuus kotimaisten talletuspankkien taseissa on vielä kansainvälisesti suuri. Huonotuottoisen omaisuuden kustannusrasitus kuitenkin väheni korkotason laskun vuoksi. Myös varallisuushintojen, varsinkin kiinteistöhintojen, lievä nousu helpotti pankkien tilannetta.

Pankkien toimintakulut vähenivät varsin tuntuvasti vuonna 1996. Henkilöstön ja konttoreiden karsiminen on heijastunut toimintakulujen määrään viivästymän jälkeen. Kulujen karsiminen jatkunee tulevinakin vuosina. Tekninen kehitys on johtanut konttoriverkoston merkityksen vähenemiseen, mikä yhdessä kilpailun kiristymisen kanssa aiheuttaa tarvetta supistaa konttoreiden ja henkilöstön määrää, varsinkin jos mukaan lasketaan pankkipalveluiden tarjonta postikonttoreiden kautta.

Kuvio 23.

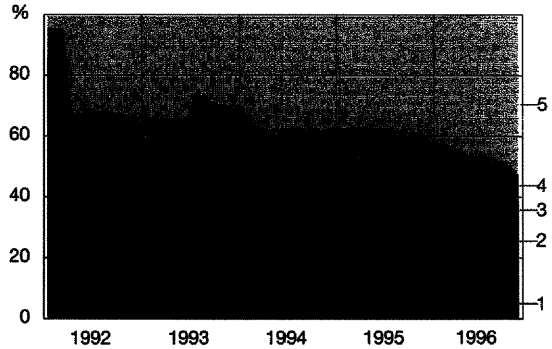
Pankkien markkaluottokannan korkosidonnaisuudet

1. Peruskorkosidonnaiset
2. Kiinteäkorkoiset
3. Heliborsidonnaiset
4. 3 ja 5 vuoden viitekorkoon sidotut
5. Primekorkosidonnaiset
6. Muut

Kuvio 24.

Pankkien markkatalletuskannan korkosidonnaisuudet

1. Peruskorkosidonnaiset
2. Kiinteäkorkoiset
3. Heliborsidonnaiset
4. Primekorkosidonnaiset
5. Muut

Luottokanta alkoi elpyä, käyttelytilien merkitys kasvoi

Vuoden aikana sekä kotitalouksien että yritysten markkaluottokannat alkoivat hienoisesti kasvaa. Vuoden jälkimmäisellä puoliskolla kotitalouksien asuntoluottojen kysyntä piristyi selvästi. Kotimaisten talletuspankkien yrityksille välittämien valuuttaluottojen kanta sen sijaan supistui edelleen (tarkemmin s. 31).

Luottokannan korkosidonnaisuuksissa jatkui peruskoron merkityksen vähentyminen (kuvio 23). Markkinakorkoihin ja primekorkoihin sidottujen lainojen määrä puolestaan kasvoi edelleen ja oli selvästi suurempi kuin vastaaviin korkoihin sidottujen talletusten määrä.

Verottomien käyttelytilien merkitys pankkien ottolainauksessa kasvoi (tarkemmin s. 32). Käyttelytileillä oleva talletusmäärä oli suuri suhteessa kansantalouden transaktiotarkoitukseen vaadittavaan määrään, joten sen siirtymisestä muihin sijoituskohteisiin on muodostunut pankeille aikaisempaa suurempi riski.

Markkinakorkoihin tai markkinakorkoja seuraaviin primekorkoihin sidottujen talle-

tusten määrä pieneni vuoden 1996 aikana (kuvio 24). Erityisesti lähdeveron alaiset tilit menettivät suosiotaan korkotason yleisen laskun vuoksi. Lyhyet markkinakorot laskivat niin paljon, että lähdeveron jälkeinen tuotto markkinakorkoon sidotulle talletukselle muodostui alhaisemmaksi kuin talletusten verottomien käyttelytilien enimmäiskorko.

Pankkikriisin hoitoa jatkettiin vuonna 1996

Kotimaisten pankkien vakavaraisuusongelmat lievenivät positiivisten tulosten myötä, eikä uutta pääomatukea tarvittu. Pankeilla on kuitenkin edelleen valtioneuvoston vuonna 1992 merkitsemiä pääomatodistuksia, joiden takaisinmaksu ei ole vielä alkanut. Korkoa pääomatodistuksille maksettiin ensimmäistä kertaa vuonna 1995.

Valtion omaisuudenhoitoyhtiöt sisältävä Arsenal-konserni jatkoi omaisuuden myyntiään. Uutta pääomatukea Arsenal sai 3.8 mrd. markkaa vuonna 1996. Tämän arvioidaan riittävän toiminnan lopettamiseen. Lisäksi

Pankkituki 1991–96, milj. markkaa

	Suomen Pankki		Valtioneuvosto		Valtion vakuusrahasto		Yhteensä	
	pääoma	takaus	pääoma	takaus	pääoma	muu	pääoma ja muu	takaus
1991 Scopulus, Sponda ja Solidium	4 330						4 330	
1992 Scopulus, Sponda ja Solidium	9 444	600					9 444	600
Skop			580		3 000		3 580	
Suomen Säästöpankki			1 094		11 400		12 494	
Osuuspankit			1 108				1 108	
Postipankki			903				903	
Kansallis-Osake-Pankki			1 726				1 726	
Unitas			1 749				1 749	
OKO			422				422	
Säästöpankkien Vakuusrahasto					500		500	
Muu			160				160	
1993 Scopulus, Sponda ja Solidium	-2 722	-100					-2 722	-100
STS (Siltapankki)					3 036		3 036	
Suomen Säästöpankki			-844		-2 656		-3 500	
Skop			350	300	700		1 050	300
Kansallis-Osake-Pankki				1 800				1 800
Unitas				1 000				1 000
Arsenal			3 442		1 558		5 000	
Liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahasto						-357		-357
Säästöpankkien Vakuusrahasto						-345		-345
1994 Sponda	-1 220	-500					-1 220	-500
Arsenal			6 000	28 000			6 000	28 000
Suomen Säästöpankki					-686	232	-454	
Skop			450	-174		256	706	-174
1995 Arsenal			8 000			-579	7 421	
Skop				-36				-36
Säästöpankkien Vakuusrahasto						-155		-155
1996 Arsenal			3 800	-10 000			3 800	-10 000
Spondan osakkeiden myynti	-1 232		1 232					
Lainasaamiset Spondalta	-4 532						-4 532	
Skop				-45				-45
Yhteensä	4 068	0	30 172	20 845	15 995	-91	50 144	20 845
Suomen Pankin lopulliset korkomenot	900							
Suomen Pankin lopullinen kokonaistappio	4 968							

Arsenal-konsernin varainhankinnan valtion-takuuta pienennettiin 28 mrd. markasta 18 mrd. markkaan.

Suomen Pankille tuli Skopin haltuunoton yhteydessä vuonna 1991 suuri määrä omaisuutta, joka siirrettiin tarkoitusta varten perustetuille Suomen Pankin tytäryrityksille, Scopulukselle, Spondalle ja Solidiumille. Hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta teki 9.1.1996 päätöksen ostaa Suomen Pankilta Sponda-konsernin, maksaa Suomen Pankin Sponda-konsernille myöntämät rahamarkkinoiden vakauttamislainat takaisin ja korvata Skop-operaatiosta syntyneitä korkomenetyksiä. Toukokuun 23. päivänä 1996 allekirjoitettiin kauppakirja, jossa valtio maksoi Sponda Oy:n osakkeista 1 232 milj. markkaa ja otti vastattavakseen Sponda Oy:n lainat. Korkomenetysten korvauksena valtio maksoi 1 760 milj. markkaa. Kun Suomen Pankin korkomenetysten lasketaan olleen 2 660 milj. markkaa, jää pankin nettomääräiseksi korkomenetykseksi 900 milj. markkaa.

Skopin haltuunotosta Suomen Pankille aiheutuneeksi lopulliseksi kustannukseksi muodostui noin 5 mrd. markan oman pääoman menetys.

Rahoituslainsäädännön kehitystyö eteni

Valtioneuvosto asetti vuonna 1995 työryhmän valmistelemaan talletussuojan rajoittamisen käytännön toteuttamista. Valtiovarainministeriön johtama työryhmä jätti mietintönsä 5.11.1996. Mietintö sisältää ehdotuksen talletussuojan rajoittamisesta sekä kaikkien pankkien yhteisestä talletussuojarahastosta. Ehdotus laadittiin hallituksen esityksen muotoon, ja se on tarkoitus antaa eduskunnalle kevään 1997 kuluessa. Talletussuojauudistuksen esitetään astuvan voimaan

vuoden 1998 alussa, minkä jälkeen myös eduskunnan pankkitukiponsi on tarkoitus peruuttaa. Nykyinen järjestely, jossa valtio viime kädessä vastaa pankkisektorin velvoitteiden täyttämisestä, on kansainvälisesti hyvin poikkeuksellinen.

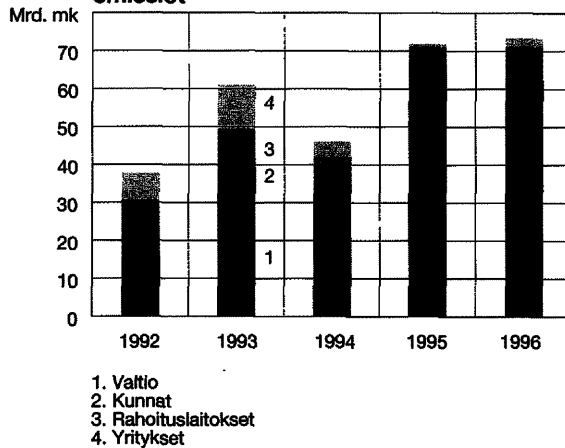
Talletussuojauudistuksen tarkoituksena on osaltaan parantaa rahoitusjärjestelmän tehokkuutta ja toimivuutta. Samalla yhteiskunnan vastuita halutaan pienentää. Yleisön talletukset ovat ehdotuksen mukaan turvattuja pankin maksukyvyttömyystilanteissa 150 000 markkaan asti tallettajaa ja pankkia kohden. Talletussuojan rajoittaminen siirtää riskiä viime kädessä yhteiskunnalta sijoitusluonteisten talletusten haltijoille. Suuret pankkitalletukset ovat uudistuksen jälkeen nykyistä tasa-arvoisemmassa asemassa muiden sijoituskohteiden kanssa. Tällöin myös pankkien riskinotto ja vakavaraisuus vaikuttavat niiden varainhankinnan kalleuteen. Toiminnassaan varovainen ja riskiä karttava pankki saa rahoituksensa halvemmalla kuin riskeistä piittaamaton pankki. Talletussuojan säilyttäminen 150 000 markkaan asti turvaa tavalliset talletukset ja normaalin maksuliikenteen häiriöttömän kulun.

Osuuspankkien yhteenliittymää koskeva lainsäädäntö hyväksyttiin eduskunnassa kesäkuun 1996 alussa. Lainsäädäntö mahdollistaa osuuspankkien sitoutumisen aikaisempaa kattavampaan yhteisvastuuseen. Jokaisen liittyvän osuuspankin on vielä päätettävä omissa toimielimissään liittymisestä, joten yhteenliittymä aloittaa toimintansa aikaisintaan kesällä 1997. Yhteisvastuun kautta yhteenliittymään kuuluvia osuuspankkeja tarkastellaan kokonaisuutena mm. vakavaraisuuden ja suurten asiakasriskien osalta. Osuuspankkien omistuksellinen itsenäisyys säilyy myös yhteenliittymässä. Samalla osuuspankkien keskusliitosta tulee yhteenliittymän keskusyhteisö ja Osuuspankkien

**Talletussuojan
uudistaminen
mahdollistaa
pankkitukiponnen
peruutuksen.**

Kuvio 25.

Markkamääräisten joukkovelkakirjalainojen
emissiot

Keskuspankki Oy:stä sen tytäryhtiö. Yhteinenliittymästä näyttää ainakin alkuvaiheessa jäävän ulkopuolelle monta pientä osuuspankkia.

Euroopan yhteisön direktiivien sisällyttämistä kotimaiseen luottolaitoslainsäädäntöön jatkettiin vuonna 1996. Luottolaitoslakityöryhmä laati hallituksen esityksen muotoisen ehdotuksen omien varojen riittäväydestä annetun direktiivin sisällyttämiseksi luottolaitoslakiin. Eduskunta hyväksyi lakimuutoksen kesäkuun alussa, ja se astui voimaan elokuun alussa. Esitys luottolaitosten tehostettua valvontaa koskevan direktiivin (BCCI) sisällyttämisestä luottolaitoslakiin annettiin eduskunnalle syyskuussa, ja eduskunta hyväksyi muutokset joulukuussa. Tehdyt muutokset lisäävät luottolaitosten markkinariskien huomioon ottamista niiden omien varojen määrää laskettaessa sekä parantavat luottolaitosten valvonnan tehokkuutta mm. tilintarkastajien velvollisuuksia lisäämällä.

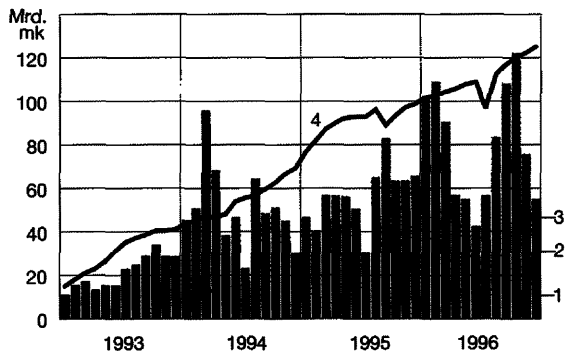
Pääomamarkkinat kehittyivät vakaasti

Markkamääräisten joukkovelkakirjamarkkinoiden uudet emissiot painottuivat edellisvuoden tapaan valtion obligaatioihin (kuvio 25). Valtion markkamääräisten emissioiden määrä oli pienempi kuin vuonna 1995. Valtion velan painopiste siirtyi kuitenkin yhä enemmän markkamääräiseen velanottoon. Valtion obligaatioiden kysyntä säilyi huutokaupoissa hyvänä kautta vuoden, joten uusi velanotto painottunee jatkossakin markkamääräisiin emissioihin. Myös kotimaisen korkotason alentuminen puoltaa markkamääräisiä lainoja.

Yritykset lisäsivät vieraan pääoman hankintaa pääomamarkkinoilta edellisvuotiseen verrattuna. Useat suuret kotimaiset yritykset laskivat liikkeeseen joukkovelkakirjalainoja. Eniten velkarahaa markkamääräisillä joukkovelkakirjalainoilla keräsivät Nokia ja Metsä-Serla. Lainat olivat melko pieniä, joten yritysten pääomamarkkinoilta hankiman rahoituksen määräkin jäi edelleen varsin vähäiseksi. Lainojen pieni koko ei liioin edistä likvidien jälkimarkkinoiden syntymis-

Kuvio 26.

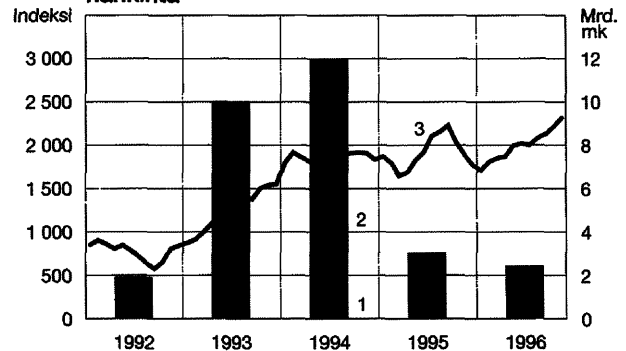
Valtion viitelainat

1. Asiakaskaupat
2. Päämarkkinatakaajien väliset kaupat
3. Obligaatioterminisopimukset
4. Valtion viitelainojen liikkeessä oleva määrä

Kuvio 27.

Osakehinnat ja pörssiyhtiöiden riskipääoman hankinta

1. Uusi riskipääoma: rahoituslaitokset, mrd. mk (oikea asteikko)
2. Uusi riskipääoma: muut yritykset, mrd. mk (oikea asteikko)
3. HEX-yleisindeksi, 28.12.1990 = 1000 (vasen asteikko)

tä. Lainojen menekki oli kuitenkin hyvä, mikä tukee joukkovelkakirjamuotoisen rahoituksen vilkastumista jatkossa.

Myös rahoituslaitokset laskivat liikkeesen joukkovelkakirjalainoja vuoden 1996 aikana. Rahoituslaitosten lainat olivat keskimäärin suurempia kuin muiden yritysten. Suurimmat lainat laski liikkeelle Merita Pankki, joka suuntasi markkamääräisen lainan sekä kotimaahan että ulkomaille. Kotimaan laina oli suunnattu institutionaalisille sijoittajille.

Valtion Omaisuudenhoito-yhtiö Arsenal laski vuoden aikana liikkeeseen kaksi vuonna 1999 erääntyvää lainaa. Ensimmäinen laina oli 2.5 mrd. markkaa ja toinen 500 milj. markkaa. Arsenalin lainoilla on valtion oma-velkainen takaus.

markkinatakaajien välillä että erityisesti päämarkkinatakaajien ja asiakkaiden välillä.

Päämarkkinatakaajien lukumäärä lisääntyi vuoden 1997 alussa yhdellä. Den Danske Bankin liittyminen järjestelmään hyväksyttiin 20.12.1996, ja se aloitti päämarkkinatakaajana 15.1.1997.

Vuonna 1994 käynnistynyt obligaatioterminien kauppa piristyi selvästi vuoden 1996 aikana. Sekä markkinatakaajien väliset sopimukset että asiakassopimukset lisääntyivät. Varsinkin loppuvuodesta kaupankäynti obligaatiotermeineillä oli vilkasta, ja solmitujen termiinisolimusten määrä ylitti 40 mrd. markkaa vuoden viimeisinä kuukausina (kuvio 26).

Pörssin vaihto kasvoi ja kurssit nousivat

Helsingin Arvopaperipörssin osakemarkkinoilla hintakehitys oli koko vuoden 1996 erittäin positiivinen (kuvio 27). HEX-yleisindeksin muutos edellisvuoden lopusta vuoden 1996 loppuun mennessä oli 46.5 %. Vuo-

Viitelainamarkkinat kasvoivat

Päämarkkinatakaajajärjestelmä kehittyi vakaasti vuonna 1996, kun valtion viitelainojen jälkimarkkinakaupan volyyymi kasvoi selvästi (kuvio 26). Kaupankäynti kasvoi sekä pää-

den lopussa HEX-yleisindeksi oli kaikkien aikojen korkeimmassa arvossaan. Vastaavaa kehitystä ilmeni New Yorkissa ja useissa Euroopan osakepörsseissä, mikä vaikutti myös Helsingin pörssin kehitykseen. Osakehintojen myönteiselle kehitykselle loivat pohjan erityisesti korkojen lasku ja yleinen luottamus talouskehityksen suotuisuuteen. Merkille pantavaa oli pankkien kurssikehityksen paraneminen vuoden jälkipuoliskolla, mikä heijasteli vahvistunutta luottamusta pankkisektoria kohtaan sen kohentuneen tuloskehityksen myötä.

Helsingin Arvopaperipörssin osakevaihdossa saavutettiin jälleen uusi ennätys. Kokonaisvaihto vuonna 1996 oli 101.3 mrd. markkaa, mikä oli 22 % enemmän kuin edellisvuonna. Kasvu aiheutui muiden kuin Nokian osakkeiden vaihdon kasvamisesta. Myös osakehintojen nousu kasvatti markkamääräistä vaihtoa.

Yritysten rahoituksen hankinnassa osakemarkkinoiden merkitys oli melko vähäinen vuoden 1996 aikana. Emissioita järjestettiin hyvin vähän. Yritykset saivat uutta pääomaa melko paljon tulorahoituksesta. Investointisuunnitelmat tuleviksi vuosiksi olivat alkuvuodesta kyselyjen perusteella vähäisemmät kuin esimerkiksi edellisenä vuonna ilmoitetut. Osakemarkkinoiden merkitys yritysten rahoituksen hankinnassa voi hyvinkin lähivuosina kasvaa, mikäli tulorahoituksen osuus investointien rahoituksesta pienenee. Suomalaisten yritysten velkaantuneisuus on vähentynyt, mutta on edelleen melko suuri varsinkin suhdanneherkillä aloilla, kuten metalli- ja metsäteollisuudessa.

Suomalaiset yritykset jakoivat voitottaan edelleen omistajilleen kansainvälistä tasoa pienemmän osuuden osinkoina. Pörssiyritysten maksamien osinkojen määrä tosin kasvoi merkittävästi ja oli ennätysellisen suuri.

Valtio jatkoi vuonna 1996 osakeomistustensa vähentämistä. Vuoden alkupuolella valtio myi Valmet Oy:n osakkeita kansainvälisessä annissa. Lisäksi yhtiö osti takaisin valtion omistamia osakkeita; näin valtion omistusosuus yhtiössä pieneni 20 prosenttiin. Valmetia ei siten enää voi kutsua valtionyhtiöksi. Kemira Oy järjesti osakeannin lokakuussa. Annissa myytiin sekä valtion omistamia vanhoja osakkeita että uusia osakkeita. Annin seurauksena valtion omistusosuus Kemirassa pieneni 72 prosentista alle 54 prosenttiin. Valtio supistaneekin myös tulevina vuosina omistuksiaan pörssinoteeratuissa yrityksissä.

Johdannaismarkkinat jatkoivat kasvuaan

Kaikkien johdannaisten sopimusvaihto lisääntyi edellisvuotisesta. Erityisen tuntuvasi kasvoi korko- ja valuuttajohdannaisten sopimusvaihto. Painopiste rahamarkkinoilla näyttääkin siirtyneen sijoitustodistuksista ja valtion velkasitoumuksista korkotermiinien suuntaan. Osakejohdannaisten kehitys oli sen sijaan edellisvuotista maltillisempaa. Markkamääräisten johdannaisten selvitys keskittyi yhä enenevästi SOMiin. Tehdyistä markkamääräisistä johdannaissopimuksista selvitettiin keskitetysti miltei kaikki SOMin selvitysjärjestelmässä.

Sijoitusrahastojen suosio kasvoi

Suomeen sijoittavien sijoitusrahastojen markkina-arvo kasvoi tuntuvasti vuoden 1996 aikana. Erilaisten rahastotyyppien välillä oli kuitenkin suuria eroja. Korkorahastot, erityisesti lyhyen koron rahastot, kasvattivat loppuvuodesta markkina-arvoaan voimakkaasti. Osa-

kerahastojen ja yhdistelmärahastojen markkina-arvot pysyivät kutakuinkin ennallaan.

Lyhyen koron sijoitusrahastot aloittivat toimintansa vuoden 1996 alusta. Nämä rahastot sijoittavat varansa pääosin vuoden sisällä erääntyviin jälkimarkkinakelpoisiin velkakirjoihin. Tällöin korkomuutosten aiheuttamat hintavaihtelut ja siten myös riskit jäävät pienemmiksi kuin muissa rahastotyypeissä. Lyhyen koron rahastojen kasvu oli koko vuoden nopeaa, ja jo vuoden puolivälissä ne olivat suurin rahastotyyppi. Lyhyen koron rahastoja suosivat muita rahastoja enemmän yritykset. Yritysten kassanhallinnan välineiksi lyhyen koron rahastot soveltuvatkin hyvin. Niiden riski on melko pieni ja tuotto yleensä parempi kuin pankkitalletuksien tuotto. Lyhyen koron rahastojen voidaan otaksua kasvattavan osuuttaan erityisesti yritysten likvidien varojen sijoituskohteina myös tulevina vuosina.

Pääomamarkkinoilla merkittäviä kehityshankkeita

Merkittävä edistysaskel joukkovelkakirjamarkkinoilla vuonna 1996 oli valtion obligaatioiden muuttaminen arvo-osuusmuotoisiksi. Valtio aloitti arvo-osuusmuotoisten obligaatioiden emittoimisen vuoden 1995 joulukuussa. Vanhojen lainojen muuttaminen arvo-osuusmuotoisiksi alkoi vuoden 1996 huhtikuussa. Valtion viitelainat muutettiin ensimmäiseksi. Viitelainat muodostavat valtaosan valtion markkamääräisestä velasta ja ovat koko joukkovelkakirjamarkkinoiden tärkein osa. Muutos toteutettiin vaiheittain kevään ja alkukesän aikana. Vuoden lopussa suurin osa valtion viitelainoista oli muutettu arvo-osuusmuotoisiksi. Muuttaminen arvo-osuuksiksi koski ensi vaiheessa vain tukku-markkinoilla kaupattavia viitelainoja. Koti-

talouksien hallussa olevat tuotto-obligaatiot muutetaan arvo-osuusmuotoisiksi myöhemmin. Myös yritysten liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjalainat voidaan jatkossa muuttaa ja laskea liikkeeseen arvo-osuusmuotoisina.

Obligaatioiden muuttaminen arvo-osuuksiksi merkitsee sitä, että paperimuotoiset velkakirjat muutetaan elektronisiksi merkinnöiksi arvo-osuusjärjestelmässä ylläpidettäville arvo-osuustileille. Valtion obligaatit laskettiin liikkeeseen Helsingin Rahamarkkinakeskus Oy:n ylläpitämässä vieraan pääoman ehtoisten arvo-osuuksien järjestelmässä. Joukkovelkakirjojen muuttaminen arvo-osuusmuotoisiksi parantaa markkinoiden toimintaedellytyksiä, koska selvityksen nopeus, tehokkuus ja turvallisuus kasvavat.

Arvopaperien rekisteri- ja selvitystoiminnan tehostaminen eteni huomattavasti, kun Helsingin Rahamarkkinakeskuksen ja Suomen Osakekeskusrekisteri Osuuskunnan liiketoiminnat sekä Helsingin Arvopaperipörssin kaupanselvitys päätettiin yhdistää Suomen Arvopaperikeskus Oy:öön. Osapuolten välinen osakassopimus allekirjoitettiin toukokuussa 1996 ja yhdistettävien toimintojen myynnistä Suomen Arvopaperikeskus Oy:lle sovittiin marraskuussa. Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksen laiksi arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain muuttamisesta ja muuksi kansallisen arvopaperikeskuksen toteuttamista koskevaksi lainsäädännöksi. Lainsäädäntö astui voimaan 1.1.1997, ja Suomen Arvopaperikeskus Oy:n varsinainen liiketoiminta käynnistyi vuoden 1997 alussa.

Selvitystoiminnan keskittyminen Suomen Arvopaperikeskus Oy:öön parantaa selvityksen tehokkuutta ja sitä kautta suomalaisten arvopaperimarkkinoiden toimintaedellytyksiä jatkuvasti kiristyvässä kansainvälisessä kilpailussa. Suomen Pankin omistusosuus Suomen Arvopaperikeskuksesta on

**Arvopaperikeskuksen
osakassopimus
solmittiin.**

24.4 % ja koko julkisen sektorin omistusosuus yhteensä 40 %. Yksityisellä sektorilla on siten enemmistö Suomen Arvopaperikeskuksessa. Keskuksen yksityiset osakkeenomistajat ovat osakekeskusrekisterin kautta liikkeeseenlaskijat, Merita Pankki, PSP, OKO, Aktia Säästöpankki sekä Helsingin Arvosuuskeskus.

Sijoituspalveluyrityksiä koskeva laki astui voimaan

Eduskunta hyväksyi lain sijoituspalveluyrityksistä kesäkuun alussa, ja se tuli voimaan elokuun alusta 1996. Laki panee Suomessa täytäntöön direktiivin sijoituspalvelujen tarjoamisesta arvopaperimarkkinoilla (ISD) sekä direktiivin omien varojen riittävydestä (CAD) sijoituspalveluyrityksissä. Samalla kumottiin laki arvopaperinvälitysliikkeistä. Laissa sijoituspalveluyrityksistä säädetään mm. luvanvaraisesta sijoituspalvelusta, yrityksen perustamisesta, pääomavaatimuksista, toiminnasta, tilinpäätöksestä, riskien hallinnasta sekä valvonnasta. Lupaviranomaisena toimii valtiovarainministeriö. Samalla säädettiin ulkomaisia sijoituspalveluyrityksiä koskeva laki palvelujen vapaasta tarjoamisesta. Lainsäädäntöhankkeet liittyvät EU:n palvelujen vapaan tarjoamisen ja liikkeen perustamisen periaatteiden soveltamiseen rahoituspalveluiden alueella.

Sijoituspalveludirektiivin täytäntöönpanon kautta syntyi mahdollisuus saattaa myös Suomen raha- ja joukkovelkakirjamarkkinat EU:n säänneltyjen markkinoiden piiriin. Asiaa päättää valtioneuvosto. Raha- ja joukkovelkakirjamarkkinoita koskeva aloiteoikeus on Suomen Pankilla, mikäli asialla on vaikutusta Suomen Pankin tehtävien hoitoon. Toistaiseksi Suomen Pankki ei ole nähnyt tarpeelliseksi käyttää aloiteoikeuttaan.

Eläkeyhtiöiden sijoitustoimintaan tulossa muutoksia

Eläkeyhtiöiden sijoitustoimintaa pohtinut työryhmä jätti mietintönsä marraskuussa 1996. Työryhmä esittää eläkeyhtiöiden vakavaraisuuden lisäämistä ja työeläkevarojen hallinnan kehittämistä, jotta edellytykset monipuolistaa sijoitustoimintaa paranisivat. Työeläkevarojen tuotto on jäänyt jälkeen pääomamarkkinoiden keskimääräisestä tuotosta. Muutoksilla pyritään mm. TEL-takaisinlainauksen markkinaehtoistamiseen ja osakesijoitusten osuuden kasvattamiseen. Monipuolistamisen katsotaan olevan tarpeen sijoittamisen tuottojen ja riskien nykyistä paremmaksi yhteensovittamiseksi. Työryhmän ehdotuksella ei odoteta olevan merkittäviä vaikutuksia rahoitusmarkkinoiden yleiseen kehitykseen.

Maksujärjestelmien keskeiset muutostrendit ovat elektronisoituminen, tietoliikenteen hyödyntäminen ja erilaisten järjestelmien tiivis integroituminen. Toiminnallisesti maksujen käsittely nopeutuu ja kansainvälistyy. Näistä tekijöistä aiheutuu muutospaineita sekä pankkien maksujärjestelmiin että Suomen Pankin sekkitilijärjestelmään. Muutoksia suunniteltaessa riskienhallinta on myös ollut keskeisesti esillä.

Suomen Pankin maksujärjestelmiä koskevassa työssä korostuivat vuonna 1996 erityisesti kotimaisten maksujärjestelmien kehittäminen sekä EU:n talous- ja rahaliiton kolmannen vaiheen kotimaisilta maksujärjestelmiltä edellyttämät muutokset. Suomen Pankin sekkitilijärjestelmään liittyviä päätöksiä tehtiin sekä riskienhallinnan kehittämiseksi että pankkien likviditeetin hallinnan parantamiseksi.

Suomen Pankki osallistui aktiivisesti EMIn maksujärjestelmiä koskevaan valmistelutyöhön. Kotimaassa tehdyt rahaliiton kolmannen vaiheen valmistelut sitoivat paljon resursseja. EU-alueen kansalliset, yleensä keskuspankkien hallinnoimat reaaliaikaiset bruttoperiaatteella toimivat RTGS-maksujärjestelmät yhteen liittävän TARGET-maksujärjestelmän käyttöönottoa valmisteltiin aktiivi-

sesti, ja sillä oli vaikutuksensa myös kotimaisten maksujärjestelmien kehittämiseen.

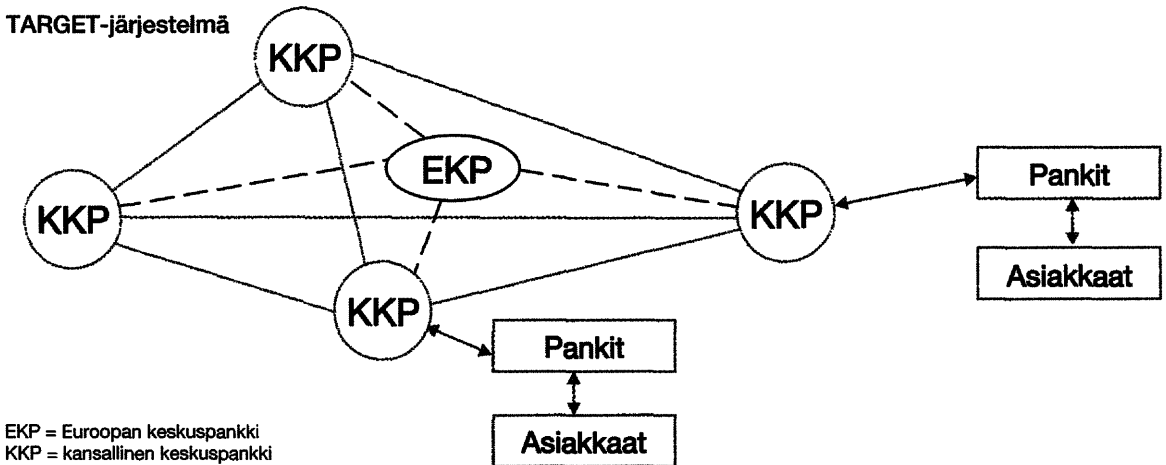
Elektroniseen rahaan liittyvää selvitystyötä tehtiin kansainvälisesti useilla tahoilla: EMIn alaisissa maksujärjestelmätyöryhmässä (Working Group on EU Payment Systems, WGPS) ja pankkivalvojen työryhmässä (Banking Supervisory Sub-Committee, BSSC), EU:n komissiossa sekä G 10 -ryhmässä.

Kotimaassa tehtiin tiivistä maksujärjestelmäyhteistyötä

Suomen Pankin ja Suomessa toimivien pankkien välillä tehtiin tiivistä yhteistyötä suomalaisten maksujärjestelmien kehittämiseksi ja riskien supistamiseksi. Tämän yhteistyön perustana olivat vuonna 1995 perustetut maksujärjestelmien ohjausryhmä ja sen alainen maksujärjestelmien yhteistyöryhmä. Vuonna 1996 näiden työryhmien alaisena toimi lisäksi kaksi asiantuntijaryhmää: kotimaisten maksujen katteensiirron kehittämisryhmä ja ulkomaisten markkamaksujen clearingia ja katteensiirtoa selvittävä loraotyöryhmä. Näissä työryhmissä ovat mukana Suomen Pankin lisäksi Suomessa toimivat pankit sekä Suomen Pankkiyhdistys.

Kuvio 28.

TARGET-järjestelmä

Työryhmät pyrkivät parantamaan erityisesti pankeille maksujenvälityksestä syntyvän vastapuoliriskin hallintaa. Vastapuoliriski syntyy, mikäli maksun saajan pankki hyvittää maksun saajan tiliä ennen kuin maksun lähettäjän pankki tekee vastaavan katteensiirron Suomen Pankin sekkitilijärjestelmässä. Maksun lähettäjän pankin selvitystila tai maksuvaikeudet voivat tällaisessa tilanteessa aiheuttaa saajapankille hyvitetyn maksun suuruisen vajeen, ja summa voi muuttua myöhemmin saajapankin tappioksi. Mikäli vajeesta tulee niin suuri, ettei saajapankki kykene suorittamaan omia maksujaan muille pankeille, siitä saattaa seurata, etteivät nämäkään kykene suorittamaan omia maksujaan. Tällöin pankkien välinen maksuliikenne pysähtyy ja yksittäisen pankin ongelmat leviävät laajalle alueelle. Tappiot puolestaan voivat aiheuttaa ns. dominoefektin, eli myös tappion kärsinyt pankki voi joutua selvitystilään. Siten vastapuoliriskin toteutumisella voi olla vaikutuksia sekä maksuliikenteen sujuvuuteen että maksu- ja rahoitusjärjestelmien vakauteen.

Työryhmät saivat vuoden 1996 aikana valmiiksi ehdotuksensa sekkitilijärjestelmän kehittämiseksi. Näiden ehdotusten pohjalta kotimaisten maksujen välityksen riskejä pystytään olennaisesti pienentämään, ja silti pankkien asiakaspalvelun taso säilyy ennallaan.

Suomen Pankin sekkitilijärjestelmää kehitettiin

Suomen Pankin sekkitilijärjestelmän keskeisin kehitysprojekti vuonna 1996 oli valmistelutyö sekkitilijärjestelmän liittämiseksi osaksi koko EU-alueen kattavaa TARGET-järjestelmää (Trans-European Automated Real-time Gross Settlement Express Transfer). Järjestelmä syntyy, kun EU:n jäsenmaiden kansalliset RTGS-maksujärjestelmät yhdistetään toisiinsa.

TARGET-järjestelmässä tullaan välittämään vain euromääräisiä maksuja, ja myös ne maat, jotka eivät heti osallistu talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen, voivat liittää RTGS-järjestelmänsä siihen. TARGET-

järjestelmän päätehtävä on mahdollistaa rahaliittoon kuuluvien maiden yhteiseen rahapolitiikkaan liittyvien maksujen suorittaminen. Lisäksi se tarjoaa tehokkaan ja turvallisen tavan suorittaa maksuja maasta toiseen. Järjestelmää voidaan siis käyttää yhteiseen rahapolitiikkaan liittyvien maksujen lisäksi pankkien välisten ja pankkien asiakkaiden maksujen välittämiseen.

Pankkien väliset ja asiakasmaksut kulkevat TARGET-järjestelmän kautta siten, että maksajapankki lähettää maksusanoman omaan kansalliseen keskuspankkiinsa (KKP), joka lähettää maksun järjestelmän kautta vastaanottajapankin kotimaan keskuspankkiin. Tämä puolestaan suorittaa maksun vastaanottajapankille (kuvio 28). Asiakkaat maksavat ja saavat maksunsa pankkien kautta.

TARGET-järjestelmän riskittömyys perustuu siihen, että se on RTGS-järjestelmä. RTGS-järjestelmä (Real-Time Gross Settlement system) on reaaliaikainen bruttoperiaatteella toimiva maksujärjestelmä, jossa maksut ovat sopimus pohjaisesti välittömästi lopullisia. Bruttoperiaatteella tarkoitetaan, että kukin maksu suoritetaan keskuspankkihalla eikä maksuja nettouteta keskenään. Lisäksi järjestelmän toimintaperiaatteena on, että maksun saavan pankin tiliä ei hyvitetä ennen kuin lähettäjäpankin tiliä on veloitettu. Siten maksun vastaanottajapankki voi olla varma, että maksu on ehdoton ja peruuttamaton. Näin ollen vastaanottajapankkiin ei kohdistu luotto- eikä likviditeettiriskiä.

TARGET-järjestelmän kautta on mahdollista suorittaa maksuja maasta toiseen nykyistä nopeammin. Sen kautta on mahdollista suorittaa maksu saman päivän aikana, mikä ei ole mahdollista kaikkien maiden tapauksessa. Tämä nopeuttaa näihin maihin meneviä maksuja ainakin päivällä. Koska maksu lisäksi kulkee suoraan maksun suorittavasta pankista maksunsaajapankkiin näi-

den maiden keskuspankkien kautta, kirjeenvaihtajapankkiketjua ei tarvita.

Suomen Pankin ja pankkien välisenä yhteistyönä on päädytty ratkaisuun, jossa TARGET-maksut tullaan välittämään Suomen Pankin ja Suomessa toimivien pankkien välillä swift-sanomina. Koska TARGET-järjestelmä suljetaan kaikkialla samaan aikaan, klo 19.00 Suomen aikaa, myös Suomen Pankin sekkitilijärjestelmän aukioloaikaa tullaan pidentämään vastaavasti. TARGET-järjestelmän käyttöönoton myötä myös kansalliset rahamarkkinat ovat avoinna aiempaa pidempään ja entistä useammat maksut voidaan suorittaa saman päivän sisällä.

Vuoden 1999 alussa varsinaisen keskuspankkitoimintansa aloittava Euroopan keskuspankki (EKP) suorittaa TARGET-järjestelmässä kunkin päivän lopuksi tiettyjä valvontatoimia, joilla varmistetaan päivän aikana suoritettujen maksujen käsittelyn oikeellisuus sekä se, että tapahtumien nettosummat vastaavat toisiaan. Samoin tarkistetaan muun muassa, että kaikki kansallisen keskuspankin toiselle kansalliselle keskuspankille lähettämät maksusanomat on vastaanotettu ja että lähetettyjen ja vastaanotettujen maksusanomien kokonaisarvot kansallisten keskuspankkien välillä vastaavat toisiaan.

Kotimaisen maksujenvälityksen riskienhallinnan tarpeita ajatellen käynnistettiin yhteistyö pankkien kanssa. Yhteistyön tuloksena tehtiin päätös, jonka mukaan maksajan pankin tulee siirtää maksua vastaava kate maksun saajan pankille ennen kuin saajan pankki hyvittää asiakkaan tiliä. Tällöin pankkien asiakasmaksuliikkeeseen liittyvä vastapuoliriski poistuu.

Tämän katteensiirtoperiaatteen käyttöönotto edellyttää, että pankkien asiakaspalvelun tason säilyttämiseksi clearingtoimintoja on muutettava. Nykyisen iltapäiväclearingin (klo 15.45) lisäksi otetaan tämän vuoksi

**Rahapolitiikan ohella
TARGET palvelee
pankkeja ja
niiden asiakkaita.**

käyttöön uusi täysin automatisoitu lisäclearing. Lisäclearing toteutetaan pankkien sulkemisajan jälkeen siten, että päivän aikana tulleet asiakasmaksut voidaan selvittää ja katteet siirtää ennen seuraavan pankkipäivän alkua. Tämä mahdollistaa sen, että pankit voivat kirjata edellisen pankkipäivän maksut saajien tileille ennen kuin pankit seuraavana päivänä aukeavat. Tällä ratkaisulla vastapuoliriski poistuu ja pankkien asiakaspalvelu säilyy nykyisen tasoisena. Uusi lisäclearing on suunniteltu otettavaksi käyttöön syysylä 1998.

Markkamääräiset yli 50 000 markan arvoiset maksut maasta toiseen (loromaksut) selvitetään tällä hetkellä Merita Pankissa ja nettokatteet siirretään erillisessä loroclearingissä Suomen Pankin sekkitilijärjestelmässä. Tästä aiheutuu pankeille päivänsisäinen vastapuoliriski, koska maksut on kirjattu saajien tileille ennen vastaavan katteen saapumista. Vastapuoliriski on huomattava, sillä pankkien välillä päivän aikana liikkuvien loromaksujen kokonaisarvo voi olla suurempi kuin kotimaisten asiakasmaksujen kokonaisarvo.

Riskien supistamiseksi loroclearing on päätetty lopettaa ja suorittaa ulkomaiset yli 50 000 markan arvoiset markkamääräiset maksut tulevaisuudessa bruttomääräisinä Suomen Pankin sekkitilijärjestelmässä. Lisäksi otetaan käyttöön periaate, että maksun saajan tiliä hyvitetään vasta, kun maksun lähettäjän tiliä on veloitettu. Tämä käytäntö on suunniteltu otettavan käyttöön vuoden 1998 alkupuoliskolla. Alle 50 000 markan arvoisten loromaksujen käsittelyä ei muuteta, vaan maksut tullaan vastedeskin välittämään Suomessa eteenpäin kotimaisten maksujen tavoin ja niiden nettokatteet siirtämään maksuliikeclearingissä Suomen Pankin sekkitilijärjestelmässä.

Isoja ja kiireellisiä kotimaisia maksuja välitetään ns. POPS-järjestelmässä eli pika-

siirtojen ja suurten sekkien järjestelmässä. Jatkossa tiettyä markkamäärää suuremmat POPS-maksut tullaan välittämään bruttomääräisinä Suomen Pankin sekkitilijärjestelmässä. Tätä pienemmät maksut nettoutetaan ja tälle nettosummalle asetetaan limiitti. Kun nettolimiitti saavutetaan, suoritetaan kate bruttomääräisenä Suomen Pankin sekkitilijärjestelmässä. Nettolimiitti asetetaan samaksi kuin bruttoperiaatteella suoritettavan maksun pienin määrä, ja pankit sopivat pareittain nettolimiitin ja bruttomäärän alarajan. Bruttokäsittely on tarkoitus ottaa käyttöön vuoden 1997 puolivälissä ja nettokatteensiirto vuoden 1998 puolivälissä.

Ulkomaisten markkamaksujen (loromaksujen), pikasiirtojen ja suurten sekkien myötä tulee muutaman seuraavan vuoden kuluessa paljon aikaisemmin nettomääräisinä suoritettuja maksuja suoritettavaksi bruttomääräisinä Suomen Pankin sekkitilijärjestelmässä. Bruttoperiaatteen siirtyminen luovuttaa haasteita pankkien likviditeetin hallinnalle. Myös maksujen lukumäärä lisääntyy, mikä lisää Suomen Pankin ja pankkien järjestelmille asetettavia vaatimuksia ja aiheuttaa lisäautomatisoinnin tarvetta.

Pankkien likviditeetin hallinnan helpottamiseksi ja maksujen sujuvuuden varmistamiseksi Suomen Pankissa tehtiin päätös maksujen jonotusjärjestelmän rakentamisesta osaksi Suomen Pankin sekkitilijärjestelmää. Järjestelmässä maksut asetetaan mm. saapumisjärjestyksensä ja prioriteettinsa perusteella jonoon, mikäli maksajapankilla ei ole maksun suorittamiseen tarvittavaa katetta sekkitilillään Suomen Pankissa. Maksu suoritetaan jonosta automaattisesti riittävän katteen saapuessa maksajapankin sekkitilille, mikäli maksun jonotusmääritykset sen sallivat. Jonotusjärjestelmä luodaan sekä kuluvan päivän että tulevien päivien maksuille, ja se on tarkoitus ottaa käyttöön ennen vuotta 1999.

Suuri osa isojen maksujen maksuliikkeestä liittyy suomalaisten selvityskeskusten toimintaan, joten niiden maksuliikkeen riskittömyys on ensiarvoisen tärkeää. Selvityskeskuksia ovat Helsingin Rahamarkkinakeskus Oy, jonka toiminnot siirtyivät vuoden 1997 alusta Suomen Arvopaperikeskus Oy:lle, sekä SOM, Arvopaperi- ja johdannaispörssi, selvitysyhtiö. Helsingin Arvopaperipörssin selvitystoiminnot siirrettiin vuoden 1997 alussa Suomen Arvopaperikeskukselle. Selvityskeskuksilla on Suomen Pankissa sekkitilit, joiden kautta suoritetaan osa maksuliikkeestä. Osa maksuliikkeestä hoidetaan pankkitilejä käyttäen ilman keskuspankin myötävaikutusta. Tällöin suoritettaviin maksuihin liittyy selvityskeskusten kannalta vastapuoliriski. Suomen Pankin, pankkien ja Suomen Pankkiyhdistyksen yhteistyönä käynnistettiin vuonna 1996 selvitys, jonka tarkoituksena on selvittää, miten riskejä voitaisiin vähentää sekä maksunvälitystä nopeuttaa ja tehostaa automatisoimalla selvityskeskusten ja pankkien maksujärjestelmien välisiä liittymäpintoja.

Suomen Pankin sekkitilijärjestelmään voi kytkeytyä Suomen Pankin toimittaman työasemasovelluksen kautta tai suoraan sekkitilin haltijan itsensä rakentamaa sovellusta käyttäen. Näistä pankit käyttävät työasemasovellusta, johon ne syöttävät tapahtumat manuaalisesti. Bruttomääräisinä suoritettavien maksujen määrän kasvu luo kuitenkin paineita pankkien järjestelmien ja Suomen Pankin sekkitilijärjestelmän välisen liittymäpinnan automatisointiin.

Valvontayhteistyötä syvennettiin

Suomen Pankin ja Rahoitustarkastuksen valvontayhteistyötä syvennettiin jo vuonna 1995

perustetussa MAJAVA-projektissa. Projektissa pyritään määrittelemään maksujärjestelmien riskit ja kehittämään valvontastrategia tämän pohjalta.

MAJAVA-projektin yhtenä osana käsiteltiin vuonna 1996 valuuttakauppojen selvitysriskiä eli riskiä, ettei osapuoli saa sille kuuluvaa valuuttakauppaan liittyvää vastiketta, vaikka on suorittanut oman maksunsa. Tämän työn pohjana on G 10 -ryhmän keväällä 1996 julkaisema raportti valuuttakauppojen selvitysriskistä ja sen supistamiskeinoista. Raportin vuoksi myös useiden muiden maiden keskuspankit ja muut viranomaiset käynnistivät tutkimuksen selvitysriskien hallinnan parantamiseksi.

Elektroninen raha kehittyi

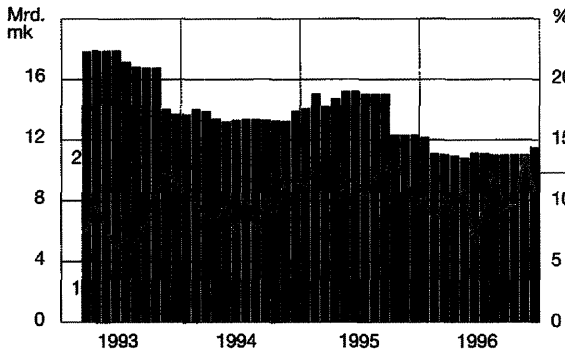
Elektroninen raha on nopeasti kehittyvä uusi maksuväline, jonka käyttö voi laajentua huomattavaksi ja joka voi korvata osan perinteisistä maksutavoista. On huomattava, ettei erillistä kortti- ja verkkorahaa ole olemassa vaan kyseessä on elektronisen rahan kaksi erilaista käyttöympäristöä. Kortilla olevaa elektronista rahaa voidaan ennen pitkää siirtää kortinlukijan kautta tietokoneen ns. kukkaro-ohjelmaan ja maksaa sillä maksuja verkossa. Tekniikka tätä varten on jo olemassa.

Suomessa on jo toiminnassa useita elektronisen rahan järjestelmiä: kolmen suomalaisen pankin omistaman Automatia Rahakortit Oy:n Avant I, joka on yleiskäyttöiseksi tarkoitettu rahakorttijärjestelmä, useita julkisen liikenteen rahakorttijärjestelmiä ja kaupunkikorttijärjestelmiä sekä yksi verkkorahajärjestelmä. Lisäksi Automatia on kehittänyt uutta yleiskäyttöistä Avant II -rahakorttia, jonka maanlaajuinen käyttöönotto on suunniteltu alkavaksi vuoden 1997 ensimmäisellä neljänneksellä.

**Elektroninen raha
voi olla kortti- ja
verkkokäyttöinen.**

Kuvio 29.

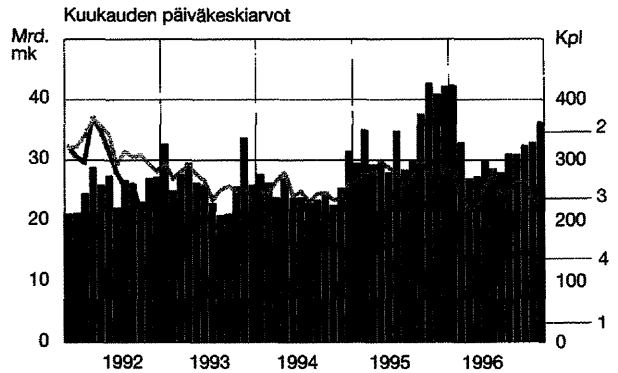
Pankkien päivänsisäiset sekkitililimitit

1. Vakuudellinen osa limiitistä, mrd. mk
2. Vakuudeton osa limiitistä, mrd. mk
3. Limiitin keskimääräinen käyttöaste, %

Kuvio 30.

Sekkitilijärjestelmän maksuliikenne

1. Tilinhaltijoiden väliset maksut, mrd. mk
2. Suomen Pankin ja tilinhaltijoiden väliset maksut, mrd. mk
3. Tilinhaltijoiden väliset maksut, kpl
4. Suomen Pankin ja tilinhaltijoiden väliset maksut, kpl

Suomessa ei ole erityistä elektronista rahaa sääntelevää lainsäädäntöä. Suomen Pankki osallistui valtiovarainministeriön sähköisen käteisen sääntely -työryhmään, joka antoi ehdotuksensa elektronisen rahan järjestelmien sääntelystä joulukuussa 1996.

Työryhmän raportissa esitetyllä sääntelyllä pyrittäisiin turvaamaan käyttäjän asema elektronisen rahan liikkeeseenlaskijalle asetettavilla velvoitteilla. Suosituksessa rajattiin yleiskäyttöisen ja liikkeessä olevalta ostovoimaltaan mittavan elektronisen rahan järjestelmän liikkeeseenlaskuoikeus luottolaitoksille ja maksuvälineyhteisöille. Niillä tulee olla riittävä maksuvalmius, vakavaraisuus sekä tekninen ja organisatorinen turvallisuus. Maksuvälineyhteisö on uusi toimija, joka saa harjoittaa ainoastaan elektronisen rahan liikkeeseenlaskua ja siihen läheisesti liittyvää toimintaa. Ehdotuksen mukaan maksuvälineyhteisöön sovellettaisiin luottolaitoslainsäädäntöä soveltuvin osin.

Liikkeessä olevalta ostovoimaltaan vähäisiä tai yhteen käyttöön tarkoitettuja elektronisen rahan järjestelmiä työryhmä ei pitänyt tarpeellisenä säädellä lainkaan, tai niille

asetettiin hyvin kevyt sääntely. Vahvaa sääntelyä ei pidetty tarpeellisenä, koska se voisi hidastaa järjestelmien kehitystä, koska liikkeeseenlaskijan mahdollisen selvitystilän tai maksuvaikeuksien vaikutukset jäävät pieniksi ja koska elektronisen rahan rajoitettu käyppyyys vähentää houkutusta väärinkäyttöön.

Sähköisen käteisen sääntely -työryhmän raportti on pohjana varsinaiselle lainsäädäntötyölle. Elektronista rahaa koskevan lainsäädännön laatiminen on vaativa tehtävä. Lainsäädännön on oltava riittävän kattava suojellakseen käyttäjiä, mutta se ei saa kuitenkaan rajoittaa kilpailua ja teknistä kehitystä. Lisäksi sen tulisi olla riittävän yhdenmukainen muiden maiden lainsäädännön kanssa, sillä varsinkin verkkoraha on omiaan käytettäväksi maksuissa maasta toiseen.

Elektroniseen rahan liittyvä lainsäädäntö on selkiintymätön myös ulkomailla. EMI antoi vuonna 1994 suosituksen, että yleiskäyttöisten rahakorttien liikkeeseenlaskuoikeus tulisi rajata vain luottolaitoksille. Tämän suosituksen on kuitenkin sisällyttänyt lainsäädäntöönsä vain muutama Euroopan

maa. Niiden lisäksi muutamassa maassa har-
kitaan tai on jo luotu elektronisen rahan jär-
jestelmille muunlaista sääntelyä.

Elektronisen rahan sääntelyn tarvetta
ja sääntelyä tutkitaan kansainvälisesti useilla
tahoilla. EMI:ssä asiaa selvitetään useissa
työryhmissä, ja EU:n komissio tutkii mm.,
olisiko tällä alueella kansallisten lainsäädän-
töjen harmonisoinnin tarvetta. EU:n komi-
sio tulee antamaan vuonna 1997 sähköistä
käteistä koskevan lausunnon. Myös G 10 -ryh-
män piirissä tehtiin laaja selvitys elektroni-
sesta rahasta. Sääntelyn tarpeesta ei kuiten-
kaan vielä päästy yksimielisyyteen, vaikka
suuri osa G 10 -maista piti jonkinasteista
sääntelyä tarpeellisena.

Pankkien sekkitililuotolle asetettiin täysimääräiset vakuudet

Suomen Pankin myöntämä päivänsisäinen
sekkitililuotto muuttui täysin vakuudelliseksi
2.1.1996 lähtien. Täysi vakuudellisuus lisäsi

pankkien vakuuskustannuksia ja vaikutti
osaltaan siihen, että pankkien sekkitililimiit-
tien yhteismäärä supistui hieman edellisen
vuoden loppumäärästä (kuvio 29). Limiittien
käyttöaste vaihteli alkuvuotta lukuun otta-
matta jonkin verran enemmän kuin vuonna
1995 ja oli keskimäärin edellisvuotista pie-
nempi. Käyttöasteen pieneneminen johtui
osaltaan siitä, että pankkien vähimmäis-
varantotalletukset siirrettiin lokakuussa 1995
pankkien sekkitileille Suomen Pankissa eikä
limiittejä kaikissa tapauksissa laskettu sa-
massa suhteessa. Tämä likviditeetin lisäys
näkyi täysimääräisenä vasta vuoden 1996
kokonaisluvussa (liitetaulukko 17).

Sekkitilijärjestelmän maksutapahtu-
mien markka- ja kappalemäärät pienenevät
hieman edellisvuotisiin verrattuna. Tämä joh-
tuu osaltaan Kansallis-Osake-Pankin (KOP)
ja Suomen Yhdyspankin (SYP) fuusioitumi-
sesta Merita Pankiksi. Fuusio huomioon ot-
taen sekkitilijärjestelmän maksutapahtumien
markka- ja kappalemäärät ovat kuitenkin
kasvaneet (kuvio 30).

**Elektronisen rahan
sääntelyä tutkitaan
kansainvälisesti.**

Maksuvälinehuollon toimintaympäristön kehitys jatkui edellisten vuosien suuntaisena. Keskeisimpiä ympäristötekijöitä viime vuosina ovat olleet käteisrahan kansainvälisesti katsoen vähäinen käyttö maksuvälineenä, pankkien hallussa olevien käteiskassojen suhteellinen väheneminen yleisön hallussa olevaan käteisrahaan verrattuna sekä lisääntyvä setelistön kierto Suomen Pankin kautta.

Suomen Pankki osallistui euromääräisten rahojen liikkeeseenlaskun valmisteluun (tarkemmin s. 61 ja 62). Valmistelun keskenereäisyydestä huolimatta maksuvälinehuollon kehittämishankkeissa on jo nyt pyritty ennakkoimaan mahdollisia tulevia tarpeita.

Käteisrahan määrä kasvoi, mutta on kansainvälisesti vähäinen

Yksityisen kulutuksen elpymisen myötä vuonna 1995 alkanut liikkeessä olevan käteisrahan määrän kasvu jatkui vuoden 1996 aikana. Keskimäärin rahaa oli liikkeessä vuonna 1996 noin 15 mrd. markkaa, kun rahamäärä oli koko 1990-luvun alkupuolen 14 mrd. markan tuntumassa (kuvio 31).

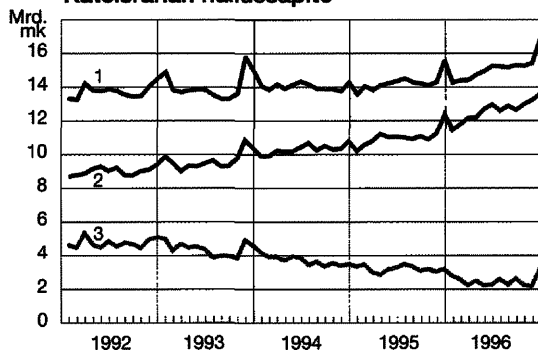
Liikkeessä olevan käteisrahan suhde bruttokansantuotteeseen pysyi vuonna 1996

lähes ennallaan ja oli noin 2.7 % (kuvio 32). Pitkällä aikavälillä suhde on maksujärjestelmän kehityksen myötä kuitenkin selvästi pienentynyt lukuun ottamatta 1980-luvun loppupuolelta vuoteen 1993 kestänyttä poikkeuksellista kasvua. Kasvuun vaikuttivat kesäkuuhun 1993 asti voimassa ollut pankkien käteisvaraluottojärjestelmä sekä bruttokansantuotteen supistuminen vuosina 1991–93. Lähivuosina voi myös elektronisen kortti- ja verkkorahan yleistyminen jossain määrin syrjäyttää perinteisen käteisrahan käyttöä maksuvälineenä.

Suomessa liikkeessä olevan käteisrahan suhde bruttokansantuotteeseen on Belgian kanssa rahaliitossa olevaa Luxemburgia lukuun ottamatta EU-maista pienin. Muissa EU-maissa tuo suhde vaihtelee noin kolmesta yli kymmeneen prosenttiin. Käteisrahan suhteellisen vähäisyyden katsotaan johtuvan paljolti Suomen maksujärjestelmän kehittyneisyydestä, setelistön vähäisestä käytöstä säästämismuotona sekä myös ulkomailta olevien markkakassojen pienuudesta. On myös arvioitu, että käteisrahan käyttöä maksuvälineenä suosiva ns. harmaa talous olisi Suomessa merkitykseltään suhteellisen vähäinen. Arvio perustuu kahteen Suomen Pankin kyselytutkimukseen (A:87/1993 ja A:97/1996). Niiden mukaan Suomessa kotitalouk-

Kuvio 31.

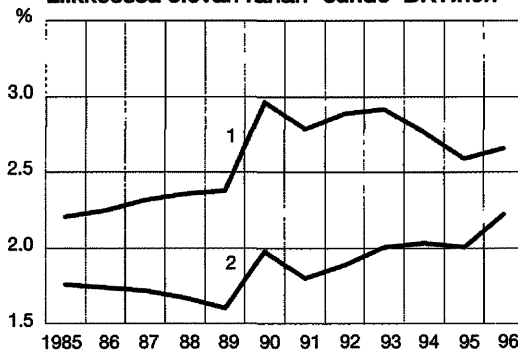
Käteisrahan hallussapito

1. Liikkeessä oleva raha
2. Yleisön hallussa oleva raha
3. Pankkien hallussa oleva raha

Kuvio 32.

Liikkeessä olevan rahan* suhde BKT:hen

1. Liikkeessä oleva raha
2. Yleisön hallussa oleva raha

* Kuukauden lopun arvojen vuotuinen keskiarvo.

sien ja yritysten tavanomaisessa aktiivisessa käytössä on noin puolet yleisön hallussa olevasta rahasta, mikä on kansainvälisesti katsoen varsin paljon.

Pankkien osuus käteisrahan kysynnästä väheni edelleen

Pankkien osuus liikkeessä olevasta käteisrahasta pieneni vuonna 1996 edelleen sekä suhteellisesti että myös absoluuttisesti ja yleisön osuus vastaavasti kasvoi (kuvio 31). Vuoden lopussa pankkien hallussa oli rahaa 3 245 milj. markkaa ja yleisön hallussa 13 645 milj. markkaa. Koko vuonna pankkien osuus oli keskimäärin enää noin 16,5 %, kun se vuoden 1991 lopussa oli suurimmillaan lähes 40 %. Tämänsuuntainen kehitys on johtunut lähinnä käteisvaraluottojärjestelmän lakkauttamisesta sekä pankkien viime vuosien voimakkaista rationalisointitoimista, erityisesti konttoriverkoston supistamisesta. Historiallisesti ja myös kansainvälisesti pankkien osuus on kuitenkin vieläkin huomattavan suuri, joten sen voi odottaa edelleen pienenevän.

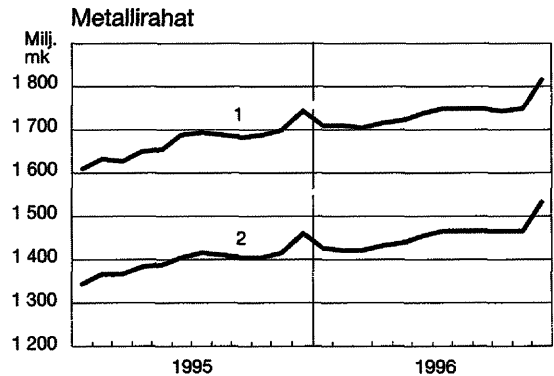
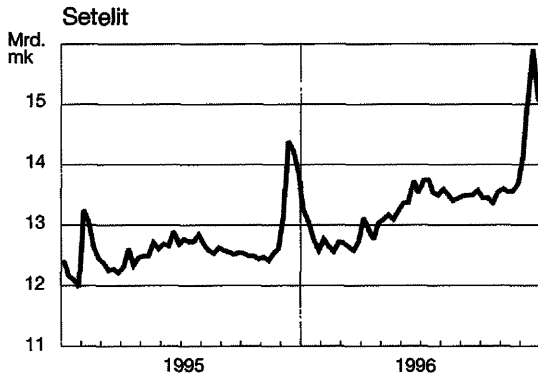
Parina viime vuonna pankkien käteisrahaosuuden väheneminen on osittain johtunut myös tilastoteknisestä syystä, sillä kesäkuusta 1994 lähtien pankit ovat siirtäneet vuoden 1996 loppuun mennessä runsaat 90 % käteisautomaateistaan yhteisen pankkiautomaattiyhtiön Automatia Pankkiautomaatit Oy:n hallintaan. Pankkisektoriin kuulumattoman Automatian käteisraha luetaan tilastoissa yleisön hallussa olevaksi rahaksi. Pankkien käteisrahan osuus ei kuitenkaan olennaisesti muuttuisi, vaikka Automatian käteisautomaateissa oleva raha edelleenkin luettaisiin pankkisektoriin kuuluvaksi.

Setelistön kiertonopeutta hillitään käsittelymaksulla

Nopeus, jolla liikkeessä oleva setelistö kiertää Suomen Pankin kautta, kasvoi vuonna 1996 edelleen ja oli keskimäärin 6,7 kertaa vuodessa, kun se edellisenä vuonna oli 5,7. Vielä vuonna 1992 kiertonopeus oli 3,5. Muissa EU-maissa kiertonopeus on yleensä 1,5–3. Kiertonopeuden kasvu on johtunut lä-

Kuvio 33.

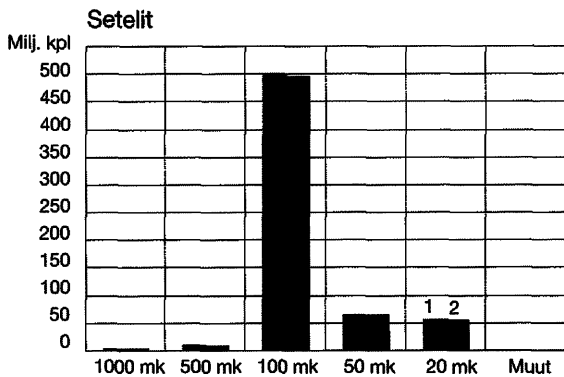
Liikkeessä olevat rahat

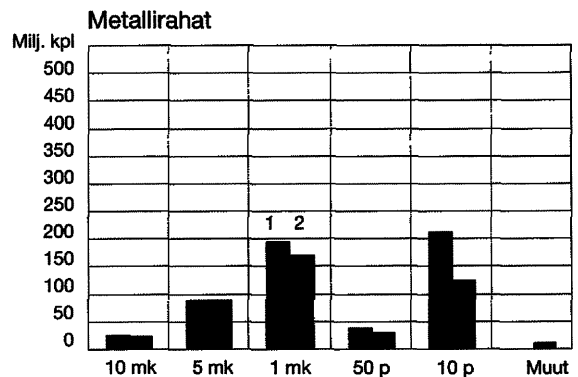
1. Käyttö- ja juhlarahat
2. Käyttörahat

Kuvio 34.

Rahan kierto Suomen Pankin kautta vuonna 1996

1. Liikkeeseen lasketut
2. Palautuneet

1. Liikkeeseen lasketut
2. Palautuneet

hinnä käteisvaraluottojärjestelmän lakkauttamisesta ja pankkien erilaisista rationalisointitoimista sekä myös Suomen Pankin vastikkeetta tarjoamasta seteleiden käsittelystä.

Koska Suomen Pankin viranomaistehäviin kuuluu setelistön laadusta ja aitoudesta huolehtiminen, on tärkeää, että setelistö kiertää riittävän usein Suomen Pankin kautta. Kansainvälisen vertailun pohjalta riittä-

väksi vuotuiseksi kiertonopeudeksi on arvioitu noin kolme. Sitä selvästi useampikermainen kierto ei ole kansantalouden eikä myöskään keskuspankin resurssien käytön kannalta järkevää. Tästä syystä Suomen Pankki päätti ottaa vuoden 1997 alusta lukien käyttöön maksuperustelain mukaisen, omakustannushintaan perustuvan setelien käsittelymaksun niiltä osin kuin kiertonopeus vuodessa on yli kolme.

Metallirahojen maksuperustelain mukainen käsittelymaksu tuli voimaan jo 1.3.1995, ja se on selvästi hillinnyt metallirahan palauttamista Suomen Pankin käsiteltäväksi.

Liikkeessä oleva setelistö lisääntyi

Liikkeessä olevien setelien ja metallirahojen määrän lisäys vuonna 1996 oli 8.2 %, ja määrä oli vuoden lopussa 16 891 milj. markkaa (liitetaulukko 14). Käteisen rahan määrän lisääntyminen johtui pääasiassa liikkeessä olevan setelistön kasvusta. Setelistön määrä lisääntyi vuoden aikana tasaisesti niin, että se esimerkiksi 31.10.1996 oli 13 548 milj. markkaa, kun se vastaavana ajankohtana vuosina 1993–95 oli ollut yli 1 000 milj. markkaa pienempi.

Joulukuussa setelistön liikkeessä olevaa määrää lisäsivät veronpalautukset ja normaali kausivaihtelu. Setelistön määrä lisääntyi 8.7 % vuoden 1996 aikana (kuvio 33).

Vuonna 1996 liikkeessä olevien metallirahojen määrä lisääntyi 72 milj. markkaa eli 4.1 %, kun lisäys edellisenä vuonna oli 6.3 %. Käyttörahat lisääntyivät 70 milj. markkaa ja juhlarahat 2 milj. markkaa.

Setelirahavirtojen kasvu jatkui

Vuonna 1996 pankit tilasivat Suomen Pankista seteleitä 64 925 milj. markkaa, mikä oli 16.8 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Kappalemääräisesti seteleitä tilattiin 637 milj. kappaletta, joista 100 markan seteleitä oli 79 % (kuvio 34). Myös palautettujen seteleiden määrä kasvoi; niitä oli 632 milj. kappaletta eli 19.2 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Markkamääräisesti palautuksia oli 63 717 milj. markkaa.

Metallirahavirrat pienenevät

Käyttösarjan metallirahoja Suomen Pankki laski liikkeeseen 965 milj. markkaa ja otti vastaan palautuksia 895 milj. markkaa. Liikkeeseen laskettu määrä väheni 10.0 % ja palautettu määrä 9.2 % edellisvuotisesta.

Vuoden aikana laskettiin liikkeeseen yksi juhlaraha. Sen arvopuolen aiheena on Helene Schjerfbeckin omakuva ja tunnuspuo- len aiheena paletti. Hopeisen rahan nimellisarvo on 100 markkaa, ja sen lyöntimäärä oli 33 000 kappaletta.

EU:n ministerineuvoston antaman asetuksen mukaan EU:n jäsenmaan keskuspankilla saa olla hallussaan enintään 10 % liikkeessä olevasta metallirahasta. Asetus perustuu Maastrichtin sopimukseen sisältyvään valtion keskuspankkirahoituksen kieltoon. Suomen Pankilla oli enimmillään metallirahaa 10.0 % liikkeessä olevasta määrästä 29.2.1996 ja vuoden lopussa 5.0 %.

Lakkautettujen rahojen palautukset olivat vähäisiä

Vuoden 1993 lopussa Suomen Pankki ja valtiovarainministeriö lakkauttivat seteleitä ja metallirahoja. Suomen Pankilla on kuitenkin rahalain mukaisesti velvollisuus lunastaa näitä rahoja yleisöltä vuoden 2003 loppuun. Vuonna 1996 Suomen Pankki lunasti näitä seteleitä 3 milj. markkaa ja metallirahoja 2 milj. markkaa.

Seteleiden väärennökset vähenivät

Suomalaisten seteleiden väärennöksiä tavattiin vuonna 1996 vähemmän kuin edellisvuonna, lukumääräisesti 76 kappaletta. Väärennökset olivat pääasiassa yksittäisiä.

Suomen Pankki järjesti aikaisempien vuosien tapaan koulutusta ja toimitti materiaalia rahaa ammattimaisesti käsitteleville seteleiden aitouden tunnistamiseksi.

Maksullisten rahahuoltopalvelujen piiri laajenee

Suomen Pankki peri vuoden 1996 aikana asiakkailtaan metallirahan käsittelymaksua, jonka suuruus oli 5 markkaa ja joka perittiin asiakkaan ottaessa 20 rullan metallirahapakkauksen tai jättäessä 1 000 kappaleen metallirahapussin. Maksu otettiin käyttöön vuoden 1995 maaliskuussa, ja sen tarkoituksena

oli vähentää metallirahaliikennettä Suomen Pankin ja asiakkaiden välillä. Metallirahapakkauksien otot Suomen Pankista vähenivät vuonna 1996 edellisvuotisesta 5.8 % ja metallirahapussien palautukset 6.3 %. Suomen Pankin perimät maksut vuonna 1996 olivat 5.3 milj. markkaa.

Suomen Pankki peri rahahuollon palveluista rahahuollon tietojenkäsittelyjärjestelmää käyttäviltä pankeilta 6.7 milj. markkaa, mikä oli 0.8 milj. markkaa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Vähennys johtui pankkien rahahuollon keskittymisestä ja konttoriverkoston pienenemisestä.

Setelien käsittelymäärien kasvun rajoittamiseksi (liitetaulukko 15) Suomen Pankki alkoi periä asiakkailtaan 0.85 markan suuruista setelien käsittelymaksua 1.1.1997 alkaen. Maksu peritään 100 kappaleen setelierästä samaa rahalajia seteleitä otettaessa tai jätettäessä. Kuten muutkin rahahuollon palvelumaksut, laskettiin tämäkin maksu valtion maksuperustelain mukaisesti omakustannushinnan perusteella.

Yhteistyö Euroopan unionin kanssa

Talous- ja rahaliiton valmistelu

Euroopan unionin talous- ja rahaliittoon (EMU) tähtäävä valmistelutyö oli Suomen Pankin keskeisiä painopistealueita vuonna 1996, ja pankki osallistui siihen EU:n tasolla sekä Euroopan rahapoliittisessa instituutissa EMIssä että sen ulkopuolella erityisesti EU:n rahakomiteassa. EMIn merkitys on keskeinen etenkin niissä valmisteluissa, jotka koskevat raha- ja valuuttapolitiikkaa sekä maksujenvälitystä. Tärkeä osa EMU-valmisteluista tehdään myös Brysselissä, erityisesti EU-lainsäädäntötyö, jossa EMillä on ainoastaan oikeus antaa lausuntoja.

EMI on vuoden 1994 alussa alkaneen talous- ja rahaliiton toisen vaiheen aikana toiminut EU-maiden raha- ja valuuttapolitiittisen yhteistyön keskipisteenä sekä jatkanut valmisteluja talous- ja rahaliiton 1.1.1999 alkavaa kolmatta vaihetta varten. Valmisteluja ohjaa EMIn sisäinen työohjelma; siihen on koottu kaikki tiedossa olevat hankkeet, jotka on toteutettava EMUn kolmanteen vaiheeseen mennessä. Näihin projekteihin sisältyy keskuspankkitoiminnan koko kenttä. Suomen Pankki on osallistunut kattavasti EMIn työs-kentelyyn.

Työtä on vienyt ohjelman mukaisesti eteenpäin EMIn korkein elin eli neuvosto val-

mistelueliminään sijaistason komitea sekä joukko alakomiteoita ja työryhmiä, joissa kaikissa Suomen Pankki on mukana. Näitä ovat rahapolitiikan, valuuttapolitiikan ja pankkivalvonnan alakomiteat sekä maksujärjestelmä-, seteli-, tilasto-, kirjanpito-, tietotekniikka- ja juristityöryhmät. Työryhmien alaisuudessa toimii lisäksi joukko erityiskysymyksiä käsitteleviä alatyöryhmiä. Neuvostossa Suomen Pankin edustajana oli kertomusvuonna johtokunnan puheenjohtaja Sirkka Hämäläinen ja sijaistason komiteassa johtokunnan jäsen Matti Vanhala.

EMIn työohjelmassa vuonna 1996 tärkeimpiä valmisteltavana olevia asioita olivat rahapolitiikan strategia ja välineet, koko EU:n alueen kattavan, bruttoperiaatteella toimivan reaaliaikaisen maksujärjestelmän TARGETin luominen yhteisen rahapolitiikan tarpeita varten sekä sellaisen valuuttakurssimekanismin muotoileminen, jolla EMUn ulkopuolelle jäävien EU-maiden valuutat kytketään euroon. Tärkeänä erityiskysymyksenä nousi esille kansallisille keskuspankeille setelinannosta syntyvän ns. rahoitustulon määrittely ja jakaminen.

Paljon valmistelua vaativat myös euron laillisen aseman määrittely ja keskuspankkien riippumattomuutta koskevat kysymykset. Pankkivalvonnan alakomiteassa keskustel-

tiin rahoitusvalvonnan yhteistyön kehittämistä jäsenmaiden välillä sekä Euroopan keskuspankin EKP:n ja Euroopan keskuspankkijärjestelmän EKPJ:n mahdollisesta roolista valvojana sekä rahoitusjärjestelmän vakauden edistäjänä EMUn kolmannessa vaiheessa. Vuoden 1996 lopulla EMIn neuvosto valitsi ehdotuksen, jonka pohjalta uusien euroseteleiden suunnittelua jatketaan.

Huhtikuussa 1996 EMI julkaisi toisen vuosikertomuksensa Euroopan unionin talous-, raha- ja valuuttapoliittisesta kehityksestä sekä EMIn tehtävistä ja toiminnasta. Vuosikertomus sisältää myös yksityiskohtaisen kuvauksen vuoden aikana tehdystä valmistelutyöstä EMUn kolmanteen vaiheeseen siirtymistä varten. Kesällä julkaistiin toinen TARGET-raportti, jossa esitellään koko alueen kattavan maksujärjestelmän toimintaperiaatteita.

Hahmottumassa oleva Euroopan keskuspankkijärjestelmä tulee toimimaan monessa suhteessa siten, että yhteistä rahapolitiikkaa toteutetaan kansallisten keskuspankkien kautta, vaikka sitä koskevat päätökset tehdäänkin keskitetysti kansallisten keskuspankkien pääjohtajien ja Euroopan keskuspankin johtokunnan muodostamassa neuvostossa.

Marraskuussa EMI saattoi julkisuuteen raportin jäsenmaiden talouksien lähentymisestä; se julkaistiin myös suomeksi. EU:n komissio laati niin ikään oman vastaavan raporttinsa. Raporteissa todetaan, ettei riittävä määrä EU:n jäsenmaita vielä täytä Maastrichtin sopimuksen edellyttämiä taloudellisia lähentymiskriteereitä, ja arvioidaan, miten keskuspankkeja koskevat säännökset vastaavat sopimuksen vaatimuksia. Molemmissa raporteissa todetaan mm., että Suomen Pankkia koskeva lainsäädäntö ei ole sopusoinnussa Maastrichtin sopimuksen kanssa. Ongelmia on sekä eduskunnan pankkivaltuuston

asemaa että Suomen Pankin pääjohtajaa ja muita johtokunnan jäseniä koskevilla määräyksillä.

Tulevista EKP:n järjestelmistä laadittiin julkiseen jakeluun vuoden 1997 alussa tullut raportti, joka sisältää mm. yleisen kuvauksen tulevan yhteisen rahapolitiikan ohjausjärjestelmistä, operaatioiden yksityiskohtaiset toteutustavat sekä ohjeet niiden vastapuolille. Raportin tarkoituksena on antaa mahdollisimman hyvissä ajoin tietoa käyttöön otettavista ratkaisuista, jotta kaikilla osapuolilla olisi riittävästi aikaa valmisteluihin.

Suomen Pankin edustajat osallistuiivat yhdessä valtiovarainministeriön edustajien kanssa EU:n rahakomitean ja sen sijaistason sekä talouspoliittisen komitean kokouksiin. Rahakomiteassa Suomen Pankkia edusti johtokunnan jäsen Matti Vanhala. Komitean tärkeimpiä tehtäviä vuoden 1996 aikana olivat vakautta ja kasvua koskevan sopimuksen laatiminen, euron oikeudellista asemaa koskevien asetuseräluonnosten valmistelu, uuden valuuttakurssijärjestelmän periaatteiden selvittäminen sekä yleisen talouskehityksen seuraaminen ja arvioiminen.

Valtakunnallisessa, valtiovarainministeriön johtamassa EMU-projektissa Suomen Pankki osallistui valmisteluihin, joiden tarkoituksena on erityisesti huolehtia siitä, että kaikki EMUn kolmannen vaiheen edellyttämät lainsäädäntötoimet samoin kuin muutkin valmistelut on hoidettu yhteiskunnan kaikilla lohkoilla vuoden 1999 alkuun mennessä. Suomen Pankki ja pankit vaihtoivat monessa yhteydessä tietoja EMU-prosessin sisällöstä, etenemisestä ja tarvittavista toimenpiteistä. Konkreettisinta yhteistyö oli maksujärjestelmäkysymyksissä, koska myös EMIssä käytännön valmistelut ovat jo varsin pitkällä.

Suomen Pankin sisäinen valmistelutyö tiivistyi entisestään talous- ja rahaliiton kolmannen vaiheen lähestyessä. Pankissa laadit-

tiin EMIn työohjelman pohjalta oma toimin-
taohjelma, johon pankin eri yksiköt kirjasi-
vat EMU-valmisteluihin liittyvät projektinsa.

Raha-, valuutta- ja finanssipolitiikka

EKPJ:n rahapolitiikan ohjauksjärjestelmien valmistelu EMIssä jatkui entistä yksityiskoh-
taisemmin. Valmistelu koski tulevan EKP:n
markkinaoperaatioita ja niissä käytettäviä
välineitä, vastapuolille tarjottavaa luotto- ja
talletusmahdollisuutta, vähimmäisvaranto-
järjestelmää, vastapuolien valintakriteereitä
ja keskuspankkirahoituksen vakuusmateriaa-
lia. Kaikilla osa-alueilla edistyi merkittä-
västi, mutta avoimia kysymyksiä sekä EKP:n
että kansallisten keskuspankkien tasolla jäi
vielä runsaasti. Yhteisen rahapolitiikan stra-
tegiasta käytiin vuoden aikana EMIn piirissä
keskusteluja, jotka koskivat mm. rahapoliti-
kan välitavoitteena käytetyn rahan määrän
tavoitteen ja inflaatiotavoitteen suhdetta.

Suomen Pankin rahapolitiikan väli-
neistö on jo hyvin pitkälle sellainen, johon
EMIn työssä ollaan päätyneissä. Merkittä-
vimmat muutospaineet liittyvät keskus-
pankkirahoituksen vakuusmateriaaliin, eri-
tyisesti yksityisten velkainstrumenttien mah-
dolliseen käyttöön vakuusmateriaalina ja
muualla euroalueella kuin Suomessa sijait-
sevan vakuusmateriaalin käyttöön. Myös jär-
jestelmän aukioloaikoja tullaan pidentä-
mään.

Valuuttapolitiikan kannalta tärkein saa-
vutus oli ehdotus ns. uudesta ERM-järjestel-
mästä (ERM 2), johon sisältyy euroaluee-
seen kuuluvien ja sen ulkopuolelle jäävien
jäsenvaltioiden välisten valuuttakurssisuhteiden
määrittely. Joulukuussa pidetty Dublinin
huippukokous antoi periaatteellisen tukensa
komission mm. tähän työhön perustuvalla
ehdotukselle uudeksi valuuttakurssimeka-
nismiksi, joka korvaisi nykyisen Euroopan
valuuttakurssimekanismin 1.1.1999 alkaen.

Syntymässä oleva malli vastaa hyvin Suo-
men Pankin näkemystä siitä, miten euro-
alueen ja sen ulkopuolelle jäävien maiden kes-
kinäiset valuuttasuhteet tulisi järjestää.

Kun nykyisessä ERM-järjestelmässä
määritellään eri maiden valuuttojen keskus-
kurssit suhteessa toisiinsa, ERM 2 perustuu
keskuskursseihin, jotka määritellään vain
suhteessa järjestelmän keskusvaluuttaan eu-
roon. Kurssien vaihteluväli olisi edelleen
suhteellisen laaja, mutta oletuksena on, että
ERM 2:een osallistuvat jäsenvaltiot pyrkisi-
vät yleensä pitämään markkinakurssinsa lä-
hellä keskuskurssia. Sekä Euroopan keskus-
pankki että kansalliset keskuspankit voivat
lopettaa valuuttaintervention, jos ne vaa-
rantavat rahan arvon vakauden.

Keskuskurssi ja vaihteluväli vahviste-
taan kuten nykyisessä ERMissä yhteisestä
sopimuksesta osapuolten kesken. Osapuolet
ERM 2:ssa ovat EKP, euroalueen jäsenval-
tioiden ministerit sekä järjestelmään osallis-
tuvien euroalueen ulkopuolisten jäsenvaltioi-
den ministerit ja keskuspankkien pääjohtajat.
Järjestelmään liittyminen on vapaaehtoista.
Euroalueen ulkopuoliset maat voivat erik-
seen sopia EKP:n kanssa myös läheisemmäs-
tä valuuttakurssiyhteistyöstä.

ERMin tavoin myös ERM 2 edellyttää
vakautta edistävää talous- ja rahapolitiikkaa
ja sen yhteensovittamista maiden välillä.
Budjettikurin varmistamiseksi EMUn kol-
mannessa vaiheessa on tarkoitus ottaa käyt-
töön rahakomiteassa vuoden aikana paljon
keskustelua vaatinut erityinen vakautta ja
kasvua koskeva euroalueen maiden sopimus.
Sen puitteissa näiden maiden keskipitkän
aikavälin talousnäkyvät, talouspolitiikka ja
erityisesti budjettipolitiikka esitetään minis-
terineuvostolle ns. vakauttamisohjelmissa.
Tavoitteena pitää sopimusluonnoksen mu-
kaan olla julkisen sektorin budjettitasapai-
non ylläpitäminen eli rahoitusjäämän pysy-

**Yhteisen
rahapolitiikan
valmistelu tiivistyi.**

minen nollassa tai positiivisena keskipitkällä aikavälillä.

Jos jonkin maan budjettivaje ylittää 3 % bruttokansantuotteesta, käynnistyy EU:n komission aloitteesta Maastrichtin sopimuksen mukainen menettely. Vakautta ja kasvua koskevassa sopimuksessa hahmotellun aikataulun mukaan maalle voidaan jo seuraavan vuoden aikana määrätä sanktioita ja ääritapauksessa jopa mittavia sakkoja, ellei se ryhdy tehokkaisiin korjaustoimiin. Euroalueen ulkopuolisilta jäsenvaltioilta edellytetään lähentymisohjelmien laatimista Maastrichtin sopimuksen mukaisesti, mutta niille ei voida määrätä vakautta ja kasvua koskevaan sopimukseen sisältyviä sanktioita. Suunniteltu sopimus vastaa keskeisiltä osiltaan hyvin Suomen Pankin näkemyksiä.

Maksujärjestelmät

EU:n jäsenmaiden välillä jatkettiin tiivistä yhteistyötä maksujärjestelmien kehittämiseksi. EMI:n maksujärjestelmätyöryhmän tehtävänä on luoda järjestelmä, joka mahdollistaa yhtenäisen rahapolitiikan toteuttamisen koko alueella talous- ja rahaliiton kolmannen vaiheen alkaessa.

TARGET-järjestelmä muodostetaan yhdistämällä toisiinsa EU:n kansalliset RTGS-järjestelmät ja sen kautta suoritetaan yhteiseen rahapolitiikkaan liittyvät maksut rahaliiton kolmannessa vaiheessa. Lisäksi järjestelmää voidaan käyttää myös muiden maksujen suorittamiseen.

Järjestelmän yleiset määräykset saatiin vuoden aikana pääosiltaan valmiiksi. Suomessa vuodesta 1991 käytössä ollut RTGS-järjestelmää joudutaan kehittämään edelleen ennen kuin se voidaan liittää osaksi TARGET-järjestelmää. Avoimiksi asioiksi jäivät vielä mm. TARGET-maksujen hinnoittelu, kysymys rahaliiton ulkopuolelle ensi vaiheessa jäävän jäsenmaan keskuspankille myön-

nettävästä päivänsisäisestä luotosta sekä järjestelmän aukiolossa noudatettavat periaatteet kansallisina arkipyhinä. Näiden kysymysten selvittely jatkuu 1997.

TARGET-järjestelmän toteutus edellyttää – kuten monet muutkin EMUun liittyvät hankkeet – myös laajaa työtä tietojenkäsittelyjärjestelmien suunnittelussa ja toteuttamisessa. Järjestelmän testaus aloitetaan kesällä 1997. EU-maiden keskuspankkien sisäisten tarkastajien yhteistyö käynnistyi TARGET-projektin tarkastusta varten perustetussa työryhmässä.

Maksuliikkeeseen liittyvien kysymysten ohella jatkettiin vuoden aikana arvopapereiden selvitystä koskevaa valmistelutyötä. Arvopapereiden vakuushallintaa on kehitettävä siten, että vakuusmateriaalin käyttö yli rajojen sekä rahapolitiikan että maksuliikenteen tarpeisiin olisi mahdollista rahaliiton kolmannessa vaiheessa. Keskusteluissa päädyttiin keskuspankkien väliseen kirjeenvaihtajapankimalliin sekä takausmalliin, jotka mahdollistavat ulkomailla olevien vakuuksien käytön silloin, kun keskuspankkirahoitusta saadaan kotimaan keskuspankista.

EMI:ssä ryhdyttiin selvittämään myös ns. sähköisen käteisen eli kortti- ja verkkorahan merkitystä maksuvälineenä ja sitä, miten keskuspankkien tulee maksujärjestelmien valvojina ja likviditeetin säätelijöinä siihen suhtautua.

Kirjanpitoperiaatteet

EMI:n kirjanpito työryhmä laati vuonna 1996 ehdotuksen EKP:n ja EKPJ:n kirjanpitoperiaateiksi. Periaatteita sovelletaan tilinpäätökseen, rahoitustulon laskemiseen ja kaikkiin EKPJ:n vaatimiin taseraportteihin. Kirjanpitosäännökset on laadittu avoimuuden ja varovaisuuden periaatteiden pohjalta. Tase arvostetaan pääasiallisesti markkinahintoihin. Tärkeimpiä kirjanpitoon liittyviä kysy-

myksiä olivat kertomusvuoden aikana paljon selvitystyötä vaatinut rahoitustulon käsite ja sen laskentatavat.

Rahoitustulo

Euroopan keskuspankkijärjestelmälle syntyy rahapoliittisten tehtävien hoidon, mm. setelinannon, yhteydessä ns. rahoitustuloa, jonka laskenta- ja jakoperiaatteista on säädetty Maastrichtin sopimuksessa. Laskentamenetelmän yksityiskohtia vaihtoehtoinen selvitettiin vuoden aikana perusteellisesti. Sopimus sallii kuitenkin soveltaa enintään viisi vuotta kestävästä siirtymäkaudesta aikana myös yksinkertaistettua laskennallista menetelmää. Vuoden 1996 aikana alkoi näyttää yhä todennäköisemmältä, että tätä mahdollisuutta tul-taisiin käyttämään. Asian valmistelua jatke-taan vuonna 1997.

Valvonta- ja vakauskysymykset

EMIn pankkivalvonnan alakomiteassa kes-kusteltiin mm. siitä, mikä Maastrichtin so-pimuksen mukaan pitäisi olla EKP:n ja EKPJ:n tuleva rooli rahoitusvalvonnassa ja rahoitusmarkkinoiden vakauskysymyksissä. Pääasiassa rahoitusvalvonta säilynee EMU-sakin kotimaisten viranomaisten vastuulla. Keskustelu EKP:n roolista likviditeettiavun antajana jäi kertomusvuoden loppuessa vielä kesken.

Komiteassa ja sen työryhmissä selvi-tettiin ja seurattiin lisäksi rahoitussektorin järjestelmäriskejä ja niiden muuttumista EMUn kolmanteen vaiheeseen siirryttäessä ja analysoitiin rahoitussektorin, lähinnä pankkijärjestelmän, muospaineita ja sopeutu-mista EMUun. Komiteassa laadittiin myös selvitys informaation vaihdosta EKP:n, kansallisten keskuspankkien ja valvontaviran-omaisten välillä.

Euroa koskevan lainsäädännön valmistelu

Vuoden aikana EMI ja komissio valmisteli-vat yhteistyössä euron käyttöönottoon liitty-viä ministerineuvoston asetuksia, joita kos-kevat ehdotukset komissio antoi lokakuussa. Euron käyttöönottoa koskevat säännökset on tarkoitus sisällyttää kahteen eri asetukseen, joista ensimmäinen tulisi voimaan mahdolli-simman nopeasti eli jo vuoden 1997 aikana. Tällä asetuksella pyritään luomaan markki-noiden tarvitsemää oikeudellista varmuutta mm. sopimusten jatkuvuudesta sekä helpot-tamaan euroon siirtymisen teknisiä valmis-teluja. Asetuksessa todetaan yleisesti, että euron käyttöönotto ei vaikuta olemassa ole-vien sopimusten ehtoihin, ja vahvistetaan, että 1.1.1999 lähtien viittaukset viralliseen ecuun korvautuvat viittauksilla euroon siten että yksi euro vastaa yhtä ecua. Euroaluee-seen kuuluvalla maalla tulee olemaan sallit-tua vain vahvistettavan vaihtokurssin käyttö. Asetus sisältää lisäksi määräykset lopullises-ti kiinnitettyjen vaihtokurssien muuntotavasta ja rahamäärien pyöristämisestä.

Varsinainen euron käyttöönottoa kos-keva ja siirtymäkauden säännökset sisältävä asetus tulee voimaan vuoden 1999 alussa. Sen mukaan talous- ja rahaliiton kolmannes-sa vaiheessa mukana olevien jäsenvaltioiden raha on euro 1.1.1999 lukien. Siirtymäkau-den ajan, joka päättyy viimeistään vuoden 2001 lopussa, sovelletaan vielä kansallista rahalainsäädäntöä ja euro voidaan ilmaista joko kansallisina rahayksikköinä tai euroyk-sikköinä. Euroseteleitä ja -kolikoita aletaan laskea liikkeeseen viimeistään vuoden 2002 alussa. Kansalliset setelit ja kolikot säilyvät laillisina maksuvälineinä enintään kuuden kuukauden ajan siirtymäkauden päättyttyä.

**Euron
käyttöönottoa
valmisteltiin.**

Eurosetelit ja metallirahat

Euroseteleiden suunnittelukilpailu toteutettiin vuoden 1996 aikana. Kilpailuun osallistuivat keskuspankkien valitsemat setelitaiteilijat, jotka saivat laatia ehdotuksensa joko aiheesta Euroopan tyyli ja aikakaudet tai aiheesta moderni/abstrakti. Voittaja valittiin kolmiportaisen menettelyn kautta, jossa asiantuntijaraadin ensi vaiheessa valitsemat ehdotukset esiteltiin ns. suuren yleisön edustajista koostuville arviointiryhmille eri maisa. Lopullisen valinnan teki keskuspankkien pääjohtajista koostuva EMIn neuvosto.

Yhteisen setelin suunnittelukilpailun tulokset julkistettiin joulukuussa. Voittanut itävaltalaisen Robert Kalinan luonnossarja kuvaa Euroopan kulttuurihistorian tyyliisuuntia teemoinaan ikkunat, portit ja sillat. Ehdotuksesta lähdetään valmistelevaan kaikki tekniset ja turvallisuusvaatimukset täyttävää setelisarjaa. Edelleen on ratkaisematta, tuleeko seteleissä olemaan jokin kansallinen piirre, joka osoittaa setelien alkuperäisen liikkeeseenlaskumaan. Lopulliset päätökset liikkeeseen laskettavista seteleistä tekee vuonna 1998 EKP:n neuvosto.

EMIn setelityöryhmä jatkoi myös setelisarjan tuotantoon liittyviä teknisiä valmisteluja. Vuoden aikana käynnistettiin testiseteliprojekti, jonka avulla selvitetään eri setelipainojen mahdollisuudet valmistaa identtisiä, tekniset vaatimukset täyttäviä euroseteleitä. Samoin selvitetään myös eri setelinvalmistajien ja eri setelipapereille painettujen testisetelien luettavuus setelinlajittelukoneissa.

Setelien tuotantoon liittyvien ongelmien tultua ratkaistuksi valmistelun painopiste siirtyy enenevässä määrin rahahuollollisiin kysymyksiin. Ensimmäiseksi on ratkaistava euroalueen maiden valuuttojen vaihtaminen ja kotiuttaminen sen jälkeen kun valuutat on peruuttamattomasti kiinnitetty 1.1.1999.

Euromääräisten metallirahojen valmistelu etenee samanaikaisesti euroseteleiden valmistelun kanssa. Valmistelusta vastaa ECOFIN-neuvoston alainen rahapajojen johtajien työryhmä.

Tilastointi

Vuoden 1996 alkupuolella jatkettiin EMUn kolmannen vaiheen tilastovaatimusten viimeistelyä. Raha- ja pankkitilastojen suurin asiakokonaisuus oli tulevan rahaliiton rahalaitosten (monetary financial institutions) konsolidoidun taseen muotoilu. Tasetietoja tarkempine erittelyineen tullaan aikanaan raportoimaan sekä kuukausittain että neljännesvuosittain. Kuukausitiedot ovat tarpeen EMUn raha- ja luottoaggregaattien laskemiseksi. Lisäksi mm. keskeisimpiin luotto- ja talletuseriin sovellettavat maturiteetilukat olivat tärkeä kysymys. Luokittelua alkupe- räisen maturiteetin mukaan sovelletaan raha- ja luottoaggregaattien muodostamisessa sekä mahdollisen vähimmäisvarantojärjestelmän ohjeistuksessa.

Maksutasetilastoinnissa sovittiin EMU-tilastoissa sovellettavista IMF:n maksutasekäsikirjaan perustuvista yhteisistä käsitteistä ja luokituksista. Työssä on selkeytetty käsikirjan tulkintoja ja sovittu, miten kuukausimaksutasetta voidaan yksinkertaistaa sen tuottamisen nopeuttamiseksi. Erityisenä ongelmana maksutaseessa tulee olemaan EMU-alueen saamisten ja velkojen tunnistaminen. Täydelliseen IMF:n käsikirjan mukaiseen maksutasetilastoon virta- ja kantatietoineen päästään vasta asteittain rahaliiton kolmannen vaiheen alettua.

EMIn neuvosto hyväksyi heinäkuussa yhtenäiseksi toteutuskokonaisuudeksi kootut tilastovaatimukset, jotka kattavat raha- ja pankkitilastojen sekä maksutasetilastojen ohella myös EU:n tilastoviranomaisen Eurostatin vastuulla oleviin taloudellisiin tilas-

toihin kohdistuvat vaatimukset. Samassa yhteydessä hyväksyttiin myös EMIn tilastovaatimuksia esittelevä lehtinen, jota kansalliset keskuspankit jakoivat erityisesti raportointivelvoitteen alaisille rahoituslaitoksille.

Tilastovaatimusten hyväksymisen jälkeen työn painopiste siirtyi kansallisille keskuspankeille, joiden tehtävänä on toteuttaa vaatimukset kansallisessa tiedonkeruussa. Uusien tilastovaatimusten mukaiset raha- ja pankkitilastotiedot pitää toimittaa EKP:lle kesästä 1998 alkaen, mutta tietojen on katettava myös alkuvuosi 1998. EMU-alueen maksutaseen virtatiedot tuotetaan vasta vuodesta 1999 alkaen ja velka- ja saamiskannat asteittain sen jälkeen.

Tilastotyöryhmä osallistui myös EKP:n tilastoasetuksen valmisteluun. Asetuksen keskeisiä asiakohtia ovat raportointivelvollisten määrittely, mahdolliset raportoinnin laiminlyönnistä aiheutuvat sanktiot sekä erityisesti tilastotietojen luottamuksellisuuden määrittely. Vuoden 1996 loppua kohti EKP:n tilastoinnin vaikutukset tietojärjestelmiin tulivat keskeisesti esille.

Tietotekniikka

EMIn tehdyn työn pohjalta laadittiin esiselvitykset EMUn kolmannen vaiheen aiheuttamista tietoteknisistä muutoksista Suomen Pankin keskeisimmässä toiminnossa ja ensimmäiset versiot resursointisuunnitelmissa. Vuonna 1996 käynnistyivät jo TARGET-projekti, telekonferenssijärjestelmän korvaushanke sekä EKP:n tietoliikenneverkon määrittely. Suurin osa tietoteknisten hankkeiden määrittelystä ja toteutuksesta ajoittuu vuosiksi 1997 ja 1998.

Muu EU-työ

Komissiota avustavassa pankkialan neuvonantavassa komiteassa olivat vuoden 1996 aikana käsiteltävinä mm. rahoitusmarkkinoita koskevien direktiivien uudistushankkeet sekä elektroniseen rahaan liittyvät lainsäädäntö- ja valvontakysymykset. Komission vihreä kirja ”Rahoituspalvelut – kuinka kuluttajien odotuksiin vastataan” oli myös keskeisesti esillä; selvityksessä kiinnitetään erityistä huomiota kuluttajien asemaan rahoituspalvelujen etämyynnissä.

Suomen Pankin asiantuntijat osallistivat EU:n lainsäädäntötyöhön sekä komission että neuvoston alaisissa työryhmissä. Käsiteltävinä neuvostossa olivat mm. selvityksen lopullisuutta ja vakuuksia koskeva direktiiviehdotus, kiinteistövakuudellisten luottojen käsittely vakavaraisuuslaskennassa sekä hyödyke- ja osakejohdannaisia koskevien säännösten lisääminen vakavaraisuusdirektiivin liitteisiin. Luottolaitosten toiminnan uudelleenjärjestelyä ja purkamista koskeva direktiivi saatiin teknisesti miltei valmiiksi, mutta se jäi odottamaan poliittista ratkaisua. Myös piensijoittajia koskevaa korvausjärjestelmää ja ulkomaisia tilisiirtoja koskevat direktiivit joutuivat odottamaan lopullista hyväksymistään vuodenvaihteen yli.

Arvopaperikomiteaa koskeva hanke saatiin loppuvaiheeseen vuonna 1996. Hankkeessa on kysymys pankkialan neuvonantavaa komiteaa vastaavan komitean perustamisesta käsittelemään arvopaperimarkkinoiden lainsäädäntö- ja kehityskysymyksiä.

Komissiossa asiantuntijat valmistelivat mm. finanssikonglomeraattien valvontaan liittyviä periaatelinjauksia, luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten markkinariskin pääomavaatimusta koskevan direktiivin (ns. CAD-direktiivin) korjausta sekä johdannaisopimusten kirjanpito- ja tilinpäätössäännösten kehittämistä.

**Kulttuurihistorian
tyylisuunnat ovat
yhteisen setelin
teemoina.**

Kotimaisessa EU-asioiden komiteassa Suomen Pankin edustajana oli johtokunnan jäsen Esko Ollila. Talous- ja rahapolitiikkaa, kansainvälisiä rahoituskysymyksiä, veroja, rahoituspalveluja ja pääomanliikkeitä sekä vakuutuspalveluja käsittelevissä valmistelu- jaostoissa oli myös Suomen Pankin edustajia. Pankki osallistui eri ministeriöiden EU-koordinaattorien yhteistyöhön sekä hallituksen välisen konferenssin edellyttämään kotimaiseen valmisteluun.

Muu kansainvälinen yhteistyö

Kansainvälinen järjestelypankki

Kansainvälinen järjestelypankki (BIS) toimii keskuspankkien yhteisenä pankkina ja yhteistyöjärjestönä. Kuukausittain Baselissa pidettävissä kokouksissa keskuspankkien pääjohtajat ja asiantuntijat keskustelevat raha- ja talouspolitiikan kysymyksistä. Myös rahoitusmarkkinoiden tila ja muut ajankohtaiset, keskuspankkeja koskevat aiheet kuuluvat kokousten asialistalle.

Järjestelypankki pitää yllä tietorekisteriä, jolla seurataan keskuspankkien siirtymätalouksille myöntämää teknistä apua. BIS hoiti myös Kansainvälisen valuuttarahaston ohjaaman teknisen avun seuranta- ja koordinaatiokokousten käytännön järjestelyjä. Suomen Pankin asiantuntijoita osallistui näihin kokouksiin.

Kansainvälinen valuuttarahasto

Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) ja Suomen välinen, rahaston IV sopimusartiklan mukainen konsultaatio pidettiin toukuussa. Sen aikana rahaston ekonomistit perehtyivät Suomen talouden tilanteeseen. Konsultaatioraportti käsiteltiin heinäkuussa rahaston johtokunnassa.

Suomen Pankin johtokunnan puheenjohtaja Sirkka Hämäläinen oli Suomen edustaja valuuttarahaston hallintoneuvostossa. Hänen varajäsenenään toimi johtokunnan jäsen Esko Ollila.

Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteisen vaalipiirin edustajana rahaston johtokunnassa oli ruotsalainen Eva Srejber. Ruotsin keskuspankki koordinoi vaalipiirin kannottojen valmistelua.

Suomen Pankin asiantuntijoita osallistui vuoden 1996 aikana erilaisiin tekniseen apuun liittyviin, IMF:n johdolla toteutettuihin työtehtäviin siirtymätalouksissa. Pankki käynnisti loppuvuodesta valmistelut liittyäkseen Venäjän keskuspankin henkilökunnan kouluttamiseksi perustettuun ohjelmaan (EC-TACIS). Kysymyksessä on EU-maiden keskuspankkien yhteinen hanke, jota IMF koordinoi ja EU rahoittaa.

IMF:n toimintaympäristön muuttuminen entistä globaalimmaksi ja koko jäsenkuntaa koskeva talouden rakenteiden muutosprosessi asettivat rahaston voimavarat sekä toimintatavat entistä kovemmalle koetukselle. Jäsenmaiden talouksien seuranta, rahoitusresurssien riittävyyden varmentaminen ja köyhien, velkaantuneiden jäsenmaiden selviytymismahdollisuuksista huolehtiminen olivat painopistealueita vuoden 1996 toiminnassa.

Jäsenmaiden talouksien seurannan tehostamiseksi valuuttarahasto perusti huhtikuussa ns. yhtenäistetyin tilastojen julkaisukäytännön. Maat antavat yhteisesti sovitun tilastokehikon mukaisesti institutionaalista tietoa makrotaloutta ja rahoitusta koskevan 17 tilastosarjan sisällöstä ja laatimisperusteista. Tiedot kerätään valuuttarahastoon elektroniselle ilmoitustaululle, josta ne ovat saatavissa Internet-yhteyksien avulla. Tarkoitus on, että myöhemmin myös maakohtaiset tilastosarjat ovat saatavissa tämän kanavan kautta. Järjestely tuli voimaan syyskuun 19. päivänä, jolloin 18 maata, niiden mukana Suomi, hyväksyttiin mukaan. Järjestelmän siirtymäkausi loppuu vuoden 1998 päättyessä. Kaikkiaan 60–70 maan odotetaan tulevan mukaan järjestelyyn. Meneillään on myös työ yleisen, kaikilta jäsenmailta vaadittavan tilastostandardin luomiseksi.

Kansainvälisen talouden lisääntynyt globaalius ja suuret yksittäiset rahoitusjärjestelyt ovat lisänneet painetta IMF:n likviditeettiä kohtaan. Valuuttarahaston johtokunnan enemmistö kannattaa rahaston kiintiöiden tuntuvaa suurentamista. Asiaa valmistellaan parhaillaan sen toteuttamiseksi vuoden 1998 maaliskuussa päättyvän, yhdennentoista yleisen kiintiöntarkastusperiodin aikana.

Valuuttarahasto pyrkii parantamaan toimintavalmiuttaan myös lisäämällä mahdollisuuksiaan ottaa lainaa jäsenmailtaan. Vuoden 1996 aikana neuvoteltu ns. NAB-järjestely (New Arrangements to Borrow) täydentää olemassa olevaa, G 10 -maiden kanssa ylläpidettyä ns. GAB-järjestelyä (General Agreement to Borrow). Luotonottopotentiaali, 34 mrd. erityistä nosto-oikeutta (SDR), on kaksi kertaa aikaisempaa suurempi. Uusi järjestely on tarkoitettu torjumaan kansainvälistä rahoitusjärjestelmää uhkaavaa systeimiriskiä. Luotonantajina on 25 IMF:n jäsenmaata tai niiden keskuspankkia. Rahoitusosuus-

det määräytyvät ensisijaisesti jäsenmaiden suhteellisten IMF-jäsenkiintiöiden perusteella. Pienin rahoitusosuus, jolla järjestelyyn voi osallistua, on 1 prosenti kokonaissummasta eli 340 milj. SDR:ää. Tämä on myös Suomelle kaavailtu osuus. Sopimus on hyväksytty IMF:n johtokunnassa, ja se odottaa käsitelyä kunkin osallistujamaan kansallisissa elimissä.

ESAF (Enhanced Structural Adjustment Facility) eli ns. rakenteelliseen sopeutumiseen tarkoitettu rahoitusjärjestely on IMF:n keino auttaa köyhiä ja velkaantuneita jäsenmaita. IMF:n johtokunnassa on sovittu, että tästä järjestelystä tehdään rahoituksellisesti itseriittoinen. Tämä edellyttäisi kuitenkin jäsenmailta tiettyä lisäpanostusta vuosina 2000–2004. IMF:n johtokunnassa käyty keskustelu eri rahoitusmuodoista, mm. rahaston kunnan myynnistä ja maakohtaisista lainoista tai lahjoituksista, ei ole vielä johtanut ratkaisuun. Kysymys ESAF:n rahoituksesta on sikäli tärkeä, että IMF aikoo nimenomaan ESAF:n kautta osallistua valuuttarahaston ja Maailmanpankin yhteiseen aloitteeseen köyhien ja velkaantuneiden maiden auttamiseksi. Tämän ns. HIPC-aloitteen (Highly Indebted Poor Countries) tavoitteena on, että hyvän sopeutusprosessin läpikäynyt maa voi velkahelpotusten avulla keskipitkän ajan kuluessa saada velkatilanteen hallintaansa. Vaikka ESAF:n rahoituskysymys onkin vielä auki, jäsenmaat ovat sopineet, että IMF:ssä varaudutaan jo nyt käyttämään olemassa olevia rahoitusresursseja siten, että IMF kykenee tarvittaessa osallistumaan velkahelpotusaloitteeseen.

Suomen valtio antoi monenkeskiseen kehitysyhteistyöhön varatuista määrärahoista 15 milj. markkaa HIPC-aloitteen rahoittamiseen. Tämän, vuoden lopulle ajoittuneen rahoituspäätöksen johdosta IMF perusti tilapäisen, kaikille maille avoimen erityistilin,

jonka kautta maat voivat rahoittaa HIPC-aloitetta jo ennen kuin aloitteen omat tekniset järjestelyt ovat valmiina.

Valuuttarahaston johtokunnassa on viime aikoina saanut laajaa kannatusta käsitys, että kaikilla jäsenmailla pitäisi olla mahdollisuus saada tasapuolinen osuus erityisistä nosto-oikeuksista. Uusien erityisten nosto-oikeuksien kohdentaminen on suunniteltu toteutettavaksi siten, että sen myötä yksittäisen jäsenmaan saama kumulatiivinen SDR-osuus heijastaa maan suhteellista jäsenosuutta IMF:ssä. Kohdentaminen tasapuolisuusperiaatteen pohjalta edellyttää valuuttarahaston sopimusartiklojen muuttamista.

Suomen Pankki pyrki IMF:n johtokunnassa käydyssä keskustelussa vaikuttamaan edustajansa kautta siten, ettei uudistuksissa vaarannettaisi valuuttarahaston perinteistä tehtävää tilapäisen maksutaserahoituksen myöntäjänä. Tämän tehtävän rinnalle haluttiin myös luoda aikaisempaa paremmat keinot torjua kansainvälistä raha- ja valuuttajärjestelmää uhkaavia systeemiriskejä (ns. NAB-rahoitusjärjestely). Sen sijaan Suomen Pankki suhtautui varauksellisesti ehdotuksiin, jotka pyrkivät lisäämään kehitysavun kaltaisen rahoituksen osuutta valuuttarahaston toiminnassa.

Muu kansainvälinen toiminta

Pohjoismainen finanssivaliokunta (NFU), joka on keskuspankkien ja valtiovarainministeriöiden välinen yhteistyöelin, kokoontui kolme kertaa vuoden aikana. Pääpaino kokouksissa oli Kansainvälisen valuuttarahaston johtokunnassa esiin tulevista asioista. Myös Euroopan integraatiokehitys kuului asialistalle. IMF:n johtokunnassa esitettävien kannanottojen suuntaviivoja valmistettiin myös kahdessa Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteisessä koordinaatiokokouksessa.

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestössä (OECD) Suomen Pankin edustajat olivat mukana mm. talouspoliittisen komitean, rahoitusmarkkinakomitean, pääomanliikekomitean sekä näiden alaisten työryhmien työskentelyssä. Pankin asiantuntijat osallistuivat myös siirtymätalouksien tilaa seuraaviin kokouksiin.

OECD:n asiantuntijat tekivät maaliskuussa säännönmukaisen maatutkintavierailun Suomeen. Tutkintakokous järjestettiin kesäkuussa ja raportti julkaistiin elokuussa.

Suomen Pankilla oli edustajansa viranomaisvaltuuskunnassa, jonka tehtävänä oli valmistella yhteisiä kannanottoja neuvotteluihin, joita käydään OECD:ssä monenkeskisen investointisopimuksen (MAI) solmimiseksi.

**Suomi antoi
määrärahan
IMF:n velkahelpotus-
ohjelmaan.**

Valuuttavaranto

Suomen Pankin tärkeimmät tavoitteet valuuttavarannon sijoittamisessa ovat likvidiiden turvaaminen mahdollisten valuuttainterventioiden varalle ja riskien karttaminen varannon arvon turvaamiseksi. Näissä rajoitteissa varannolle pyritään saamaan mahdollisimman hyvä tuotto.

Valuuttavaranto sijoitetaan kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla ulkomaisten valuuttojen määräisiin korkoinstrumentteihin. Varantoa on sijoitettuna myös kultaan ja Kansainvälisen valuuttarahaston erityisiin nosto-oikeuksiin (SDR).

Keskeisimmät varannon sijoittamisen riskit ovat valuutta- ja korkoriski, luottoriski sekä likvidiysriski. Riskejä hallitaan kokonaisuutena; käytännössä tärkeimpiä riskienhallintamenetelmiä ovat sijoitusten hajauttaminen sekä tarkka hyväksytyjen sijoituskohteiden ja vastapuolten valinta. Toimintavaltuuksia rajoitetaan limiiteillä, joita valvotaan jatkuvasti.

Varantoon liittyvistä epävarmuustekijöistä vaikutuksiltaan merkittävin on valuuttariski. Varannon arvonmuutoksia rajoitetaan hajauttamalla varanto eri valuuttoihin. Valuuttajakaumaa seurataan jatkuvasti ja sen ajantasaisuus arvioidaan säännöllisesti. Tärkeimmät sijoitusvaluutat vuonna 1996 olivat Saksan marka, Yhdysvaltain dollari, Rans-

kan frangi, Ison-Britannian punta ja Japanin jeni.

Korkoriskiä hallitaan mm. hajauttamalla sijoituskohteet sekä asettamalla sijoitustoiminnalle korkoriskirajat. Korkoriskirajoitteet arvioitiin uudelleen vuoden aikana, mutta ne säilyivät edelleen konservatiivisina varannon arvon turvaamiseksi.

Varannon likvidiys turvataan käyttämällä laajaa likvidien sijoituskohteiden valikoimaa. Luottoriskiä rajoitetaan sijoittamalla valtaosa varannosta edellä mainittujen valtioiden liikkeeseen laskemiin arvopapereihin tai näiden arvopapereiden takaisinmyyntisopimuksiin.

Vuoden aikana otettiin käyttöön uusi itse rakennettu riskienhallinnan ja tuottolaskennan tietojärjestelmä. Lisäksi sijoitustoiminnan riskienvalvontaorganisaatiota selkiytettiin.

Vuoden 1995 kansainvälisten korkojen laskusuuntaus taittui vuoden 1996 ensimmäisellä puoliskolla ja korot lähtivät nousuun useilla markkinoilla. Nousu sai alkunsa Yhdysvalloista, jossa työllisyys ja yksityinen kulutus kohenivat odotettua enemmän ja lisäsivät markkinoiden odotuksia rahapolitiikan kiristämisestä. Tämä kehitys heijastui alkuvuonna Eurooppaan, jossa heikko talouden tilanne ja alenevat lyhyet korot vetivät

pitkät korot laskuun vasta vuoden toisella puoliskolla. Vahvistuvat odotukset talous- ja rahaliiton toteutumisesta aikataulussaan nopeuttivat korkojen laskua. Euroopan yleisestä kehityksestä erkani loppuvuodesta Englanti, jossa keskuspankki parantuneiden talousnäkökymien vuoksi nosti korkoja inflaatiopaineiden hillitsemiseksi. Japanissa heikko talouskasvu ja pankkisektorin vaikeudet pitivät korot alhaisina. Kaiken kaikkiaan korkotasot pysyivät historiallisesti alhaisina vuoden 1996 aikana, mikä heikensi velkakirjatuottoja.

Suomen Pankin vaihdettavan valuuttavarannon määrä laski vuoden aikana 12 467 milj. markkaa 36 397 milj. markkaan. Varannon määrä supistui pääasiassa valuuttainten-

ventioiden sekä valtion ulkomaisen velan kuoletus- ja korkomaksujen johdosta. Vuoden mittaan Suomen Pankilla ei ollut avoimia valuuttojen termiinisopimuksia.

Vaihdettavan varannon pääerät ja niiden muutos vuoden 1996 aikana olivat seuraavat:

	Varanto 31.12.1996	Varanto 29.12.1995	Muutos
	milj. mk		
Kulta	1 742	1 742	0
Erityiset nosto-oikeudet	1 344	1 569	-225
Varanto-osuus IMF:ssä	1 953	1 685	268
Ecusaaminen EMiltä	2 541	3 363	-822
Valuuttasaamiset	28 817	40 506	-11 688
Yhteensä	36 397	48 865	-12 467

Talouden analyysi ja tutkimus

Talouden seurannan tärkeä alue on inflaatiönäkymien ja inflaatioon vaikuttavien tekijöiden arviointi. Markan kytkeminen ERM-järjestelmään edellytti ERMissä mukana olevien maiden talouskehityksen ja rahapolitiikan analysoinnin lisäämistä. Kotimaisten rahoitusmarkkinoiden kehityksen säännöllinen arviointi kohdistui mm. pankkitoiminnan kannattavuuteen ja arvopaperimarkkinoihin.

Talouskehityksen seuranta kytkeytyy Suomen Pankin ennusteiden laadintaan. Seurannalla saatavat tiedot muodostavat tulevan talouskehityksen arvioinnin pohjan, ja ennusteiden toteutumista arvioidaan jatkuvasti vertaamalla toteutunutta kehitystä ennusteisiin. Suomen Pankin näkemyksiä tulevasta talouskehityksestä, erityisesti inflaatiosta, saatetaan julkisuuteen mm. neljännesvuosijulkaisussa *Markka & talous*.

Ennusteanalyysivälineenä otettiin käyttöön uudistettu ekonometrinen makromalli (BOF5).

Talouden tutkimus Suomen Pankissa suuntautuu pääosin rahapolitiikan suunnittelua tukeviin makrotaloudellisiin kysymyksiin ja rahoitusmarkkinoiden toimintaan, mukaan lukien maksuväline- ja maksujärjestelmäkysymykset.

Makrotaloudellisessa tutkimuksessa tarkasteltiin erityisesti rahapolitiikan vaikutusten välittymiseen liittyviä kysymyksiä, markan tasapainovaluuttakurssin arviointia sekä jatkettiin inflaation ennustamiseen käytettävien menetelmien kehittämistä. Inflaatiotutkimuksen painopiste oli inflaatiota ennakoivan indikaattoritiedon merkityksen ja käyttökelpoisuuden arvioinnissa. Tasapainovaluuttakurssikysymyksissä tehtiin selvityksiä, jotka liittyivät markan liittämiseen valuuttakurssimekanismiin, ERMiin. Valuuttamarkkinoiden alalta valmistui myös tutkimus, joka käsittelee devalvaatio-odotusten mittaamista ja syitä Euroopan valuuttajärjestelmässä. Teollisuusmaiden vientimenestyksen taustoja selvitettiin tutkimuksessa, joka käsittelee talouden kilpailukyvyyn, viennin rakenteen ja kasvun välistä problematiikkaa. Rahapolitiikan strategiavalintoja ja inflaation ennakointia palvelee tutkimusosastolla toimiva rahan kysyntää tutkiva projekti.

Rahoitusmarkkinatutkimuksen keskeisiä aiheita olivat pankkien sääntelyn vaikutukset pankkien käyttäytymiseen etenkin 1980-luvun lopulta alkaen, pankkikriisin kokemukset valvontajuridiikan näkökulmasta, talletussuojan oikeat hinnoitteluperiaatteet sekä finanssipolitiikan säästämisvaikutukset. Pankkien riskien seurannan ja hallinnan ke-

hittämisestä on käynnissä tutkimusprojekti. Laajahko taloushistoriallinen tilastoprojekti, jossa tuotetaan Suomen rahoitusmarkkinoita kuvaavat yhtenäiset perustilastot 1860-luvulta 1990-luvulle saakka, jatkui edelleen.

Siirtymätalouksien tutkimus on vakiintunut olennaiseksi osaksi pankin tutkimustoimintaa, ja pankin kansainvälinen tunnetuus tällä alalla kasvaa. Seurannan, selvitysten ja tutkimusten painopiste oli Venäjän vakautuspolitiikan ja taloussuudistuksen sosiaalisten seurausten sekä Baltian maiden rahoituspoliitiikan ja ulkomaisten taloussuhteiden analyysissa. Lisäksi paneuduttiin Euroopan unionin idänsuhteiden kehitykseen sekä Suomes-ta siirtymämaihin kohdistuvien suorien sijoitusten tarkasteluun. Kansainvälisenä yhteistyönä julkaistiin kirja Venäjän rahoitusjärjestelmästä. Idäntalouksien tutkimus toi pankkiin työskentelemään myös useita ulkomaisia vierailuvia tutkijoita.

Tietohallinto

Tilastotuotanto ja tietopalvelu

Tilastojen uudistaminen talous- ja rahaliiton kolmatta vaihetta varten vuodesta 1998 alkaen vaatii sekä tiedonkeruun muuttamista ja laajentamista että tilastoviranomaisten välisen yhteistyön syventämistä ja selkeyttämistä. Tiedonkeruun muutoksia koskevat valmis-telut aloitettiin jo kertomusvuoden aikana. Syyskuussa 1996 Suomi meni ensimmäisten maiden joukossa mukaan Kansainvälisen valuuttarahaston tilastojen sisältöä, laadintaa ja julkaisutapaa kuvaavaan tieto tiedosta -järjestelmään, joka toimii Internetissä.

Kansallinen pankkiraportoinnin uudistus jatkui kolmen viranomaisen (Rahoitus-tarkastus, Suomen Pankki ja Tilastokeskus) muodostamassa viranomaisyhteistyöryhmäs-sä (Virati). Kesän alussa pankkiraportoijille

toimitettiin Viratin II vaihe, joka kattaa jo aiemmin toteutetun ns. tilinpäätösperusteisen pankkiraportoinnin uudistuksen ulkopuolelle jääneen tiedonkeruun. Samassa yhteydessä toimitettiin raportoinnin ohjeistukseksi laadittu kuvaus käytettävistä luokittelutekijöistä määritelmiseen. Uudistuksessa viranomaisten tiedonkeruu on yhtenäistetty määritelmiltään ja soveltuvilta osin yhdistetty yhteisiin taulukkokokonaisuuksiin. Myös kaikkien viranomaisten tiedonkeruun tietotekniset ratkaisut ovat yhtenäiset. Uudistettuun raportointikokonaisuuteen kuuluvat mm. Suomen Pankille toimitettavat, raha- ja luottoaggre-gaattien laskemiseksi tarvittavat tilastotiedot, keskeiset luotto- ja talletuskorkotiedot sekä tiedot luottojen ja talletusten korkosidonnaisuuksista. Uudistettu tiedonkeruu astui voimaan 1.1.1997.

Maksutasetilastoinnissa jatkettiin ulkomaankaupan erilliskyselyä, millä onnistuttiin hyvin ennakoimaan virallisia ulkomaankaup-palukuja. Kysely päätettiin lopettaa vuoden 1996 päättyessä, koska Tullihallitus pystyi vuoden aikana selvästi lyhentämään julkaisuviivästymää ja päätti vuoden 1997 alusta alkaen ryhtyä julkaisemaan nopeutettuja ennakkotietoja. Maksutasetietojen raportointi EMI:n ja Eurostatiin toteutettiin jäsenmailta edellytetyssä aikataulussa.

Suomen Pankki jatkoi yhdessä kauppa- ja teollisuusministeriön kanssa puolivuotis-ta palveluyritysten rahoituskyselyä. Kysely tehdään ja raportoidaan vastaavansisältöisen Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton teollisuusyrityksiä koskevan kyselyn kanssa. Kyselyjen avulla seurataan yritysten rahoituksen saatavuutta, ehtoja, rahoitusongelmia ja rahoitussuunnitelmia. Lisäksi saadaan tietoa yritysten yleistoloudellisista odotuksista, mm. inflaatio- ja korko-odotuksista.

Suomen Pankin kirjaston sähköisten tietokantojen määrää lisättiin. Kirjaston jär-

jestelmät antavat nyt tutkijoille ja muille tiedon etsijöille mahdollisuuden käyttää ulkoisia tietokantoja ja digitalisoituja julkaisuja omalta henkilökohtaiselta työasemaltaan.

Tietotekniikka

EMUn kolmanteen vaiheeseen valmistautuminen tietoteknisesti oli vuoden keskeisimpiä tehtäviä. Viranomaistiedonkeruuta yhteinäistettiin yhteistyössä Tilastokeskuksen ja Rahoitustarkastuksen kanssa. Ekonomistijärjestelmissä päätettiin luopua loppuistakin keskuskonepohjaisista järjestelmistä. Uusi toimistojärjestelmä otettiin käyttöön. Markkinaoperaatioiden ja maksuliikeosaston käyttämän back office -järjestelmän toimintavarmuutta parannettiin edelleen ja Unisys-keskuslaitteiden päivityksestä tehtiin päätös.

Tiedotus ja julkaisut

Suomen Pankki jatkoi avoimen viestinnän linjaa, jolla aktiivisesti pyrittiin lisäämään keskuspankkipolitiikan ymmärrettävyyttä. Tiedotuksessa ja viestinnässä toteutettiin useita kehittämishankkeita. Syyskuussa englanninkielisen kuukausijulkaisunsa Bank of Finland Bulletinin 75-vuotisjuhlien yhteydessä pankki avasi oman Internet-kotisivun sekä julkisti pankin toimintaa esittelevän multimedian. Myös pankin esite uudistettiin.

Kotisivu palvelee Suomen Pankista ja Suomen taloudesta kiinnostuneita Internetin

käyttäjiä tarjoamalla pankin toiminnan esittelyn lisäksi ajankohtaisia tiedotteita, runsaasti tilastomateriaalia kuvioina ja taulukoina sekä tietoja pankin tuoreimmista julkaisuista. Multimedia esittelee laajasti Suomen Pankkia, sen toimintaa ja toimintaympäristöä.

Tiedottaminen EMU-valmistelujen etenemisestä pankin toiminta-alueella koettiin tärkeäksi. Aiheesta julkaistiin useita artikkeleita Markka & talous -lehdessä. Tutkimussarjassa A ilmestyi kokoomateos ”Euro – yhteinen raha”, jossa käsiteltiin mm. tulevan keskuspankin toimintaa ja yhteistä rahaa.

Markka & talous ilmestyi vuoden aikana 4 kertaa. Tämän lisäksi koottiin pääosin aiemmin julkaistuista inflaatioaiheisista artikkeleista erikoisnumero ”Inflaatio, hyvinvointi ja rahapolitiikka”. Suomen rahoitusmarkkinoita käsittelevä Bulletinin erikoisnumero ilmestyi joulukuussa.

Vuosikirja ilmestyi normaaliin tapaan keväällä. Tutkimussarjassa A ilmestyi 5 ja E-sarjassa 3 teosta.¹ Rahoitusmarkkinat-tilastokatsaus julkaistiin kuukausittain ja maksutasesarjassa julkaistiin tavanmukaiset tilastokatsaukset. Keskustelualoitteita eli pankin eri osastoilla tehtyjä tutkimuksia ja selvityksiä valmistui 31. Keski- ja Itä-Euroopan siirtymätalouksia koskevia tutkimuksia ja selvityksiä sisältävä julkaisu, Idäntalouksien yksikön katsauksia, ilmestyi 6 kertaa.

¹ Luettelo pankin julkaisuista vuonna 1996 on liitteenä.

Sisäinen toiminta, organisaatio ja henkilöstö

Pankin toimintamenot ja budjetti

	Budjetti 1997	Toteutunut 1996	Toteutunut 1995
	Milj. mk		
Menot			
Palkat	155.3 ¹	149.9	146.9
Sosiaalikulut	90.4	84.0	84.7
Matkat ja koulutus	15.2	11.3	10.3
Atk-kulut	22.6	21.5	23.0
Setelien hankintakulut	20.6	18.6	34.4
Kiinteistökulut	27.8	26.8	26.3
Muut kulut	29.2	25.1	28.4
Yhteensä	361.0	337.1	354.2
Investoinnit			
Kone- ja kalusto- investoinnit	50.6	22.5	17.7
Kiinteistöjen investoinnit	23.2	14.2	32.4
Yhteensä	73.8	36.7	50.0
Menot yhteensä	434.9	373.8	404.2
Tulot			
Palvelujen myynti	29.6	21.7	22.9
Kiinteistöjen tuotot	31.5	33.0	35.9
Tulot yhteensä	61.1	54.7	58.8
NETTO	373.8	319.1	345.4

¹ Palkkabudjetissa on otettu huomioon vain henkilömäärän kasvusta johtuva muutos.

Organisaatio

Suomen Pankin toimintaympäristöä ja sen pitkän ajan muutossuuntia arvioitiin skenaario-

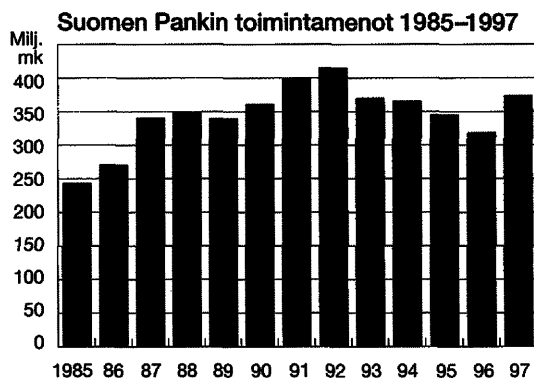
työn avulla osana pankin strategista suunnittelua. Pankin johto ja asiantuntijat pyrkivät yhdessä muodostamaan näkemyksen, mihin suuntaan keskuspankin ja Rahoitustarkastuksen toimintaympäristö muuttuu, miten pankin halutaan tähän valmistautuvan ja mihin tavoitteisiin pankki muuttuvissa oloissa pyrkii.

Skenaariotyön pohjalta johto määritteli ja tarkensi Suomen Pankin tavoitetilän ja yleisstrategian pankin toiminnan linjaukseksi seuraaviksi vuosiksi. Pankin eri alueitten strategioista käytiin laaja sisäinen keskustelu ja strategioita tarkennettiin rahapolitiikasta aina viestintään asti.

Pankin organisaatiota muutettiin su-lauttamalla rahoitusmarkkinaosaston rakenne- ja arvopaperimarkkinatoimistot yhteen rakennetoimistoksi. Samassa yhteydessä rahoitusmarkkinaosastolta siirrettiin neljä henkeä Rahoitustarkastukseen vahvistamaan sen asiantuntemusta maksujärjestelmissä sekä pankki-toiminnan rakenne- ja EU-kysymyksissä.

Suomen Pankin johtamisjärjestelmää kehitettiin aloittamalla osastojen välisten toimintojen tehostaminen kolmella alueella. Yksi kehittämisryhmä virtaviivaisti talous- ja rahaliiton valmistelua ja laati mm. alustavan EMU-toimintaohjelman Suomen Pankille. Maksujärjestelmäryhmä keskittyi tehostamaan yhteistyötä sekä pankin sisällä että

Kuvio 35.

pankkien ja viranomaisten kanssa. Kolmas toiminnan kehittämissyhmä paneutui rahapolitiikan suunnittelun yhteistyökysymyksiin pankissa.

Pääjohtajan ja henkilöstön välistä suoraan yhteydenpitoa ja keskustelua lisättiin ottamalla käyttöön koko henkilöstölle tarkoitetut pääjohtajan aamukahvit. Koko henkilöstöllä on näissä tilaisuuksissa mahdollisuus suoraan käsitellä taloudellisia ja pankin sisäisiä ajankohtaisia asioita oman valintansa mukaan.

Henkilöstö

Pankin palveluksessa oli vuoden 1996 lopussa 766 henkeä, joista 655 työskenteli pääkonttorissa ja 111 haarakonttoreissa. Virasta vapaana oli 22 ja määräaikaisessa palvelussuhteessa 59 henkeä. Pankin sisäisessä tehtäväkierrossa oli yhteensä 34 henkeä ja EMIn palveluksessa työskenteli toimintavuoden aikana 8 pankkilaista. Pankin henkilömäärä oli vuoden 1996 lopussa 30 henkeä pienempi kuin edellisen vuoden lopussa. Tähän vaikut-

ti se, ettei kaikkia avoimina olleita toimia täytetty vuoden 1996 puolella.

Merkittävimmät kehittämistoimet 1996

Pankille laadittiin yhteistyössä johdon, esimiesten ja henkilöstön edustajien kanssa henkilöstöstrategia. Tavoitteeksi asetettiin henkilöstön ja organisaation EMU-kuntoisuus, joka varmistaa pankin menestymistä kansainvälisessä yhteistyössä. Henkilöstöpoliittisia haasteita ja kehittämistoimia ovat lähivuosina pankin henkilöstörakenteen, osaamisen ja johtamisen kehittäminen.

Kehityskeskustelukäytäntöä uudistettiin ja vuoden aikana järjestettiin esimiehille asian tiimoilta seitsemän valmennustilaisuutta. Taitovalmennukseen osallistuivat liki kaikki pankin esimiehet. Kehityskeskustelukäytäntö on jo vakiintunut pankissa, ja sen piiriin kuuluu koko henkilöstö.

Keväällä 1996 käynnistettiin muiden kuin esimiesten ja asiantuntijoiden palkkausjärjestelmän uudistamisprojekti. Uuden palk-

kausjärjestelmän peruselementtejä ovat tehtävien vaativuuden ja työntekijän suoriutumisen arviointi. Tämä suoritushenkilöstön palkkausjärjestelmä on rakenteeltaan samanlainen kuin esimiesten ja asiantuntijoiden järjestelmä ESA. Aikaisemmin voimassa ollut ikälisäjärjestelmä poistuu, ja mm. monitaitoisuus ja vuorovaikutustaidot sekä osaminen korostuvat uuden järjestelmän palkitsevina osina. Uusi järjestelmä otetaan käyttöön kesällä 1997.

Keskustelu työkykyä ylläpitävästä toiminnasta käynnistettiin yhteistyössä Diakonissalaitoksen kanssa. Koko henkilöstölle järjestettyihin seminaareihin osallistui yhteensä noin 200 pankkilaista. Vuoden aikana työkykyä ylläpitävälle toiminnalle luotiin perusta, siitä tiedotettiin ja asenteita sitä kohtaan muokattiin. Vuosi 1997 on toimenpiteiden vuosi.

Valtion eläkelain muutokset toteutettiin pankin eläkesäännöissä. Muutokset koskivat mm. muutoksenhakumenettelyn tarkentamista ja eläkepalkan laskenta-ajan muuttamista asteittain nykyisestä 4 kalenterivuodesta 10 vuodeksi tavoitteena työuraan nähden oikeudenmukaisen eläkkeen saaminen. Työeläkeindeksi muutettiin kaksijakoiseksi. Kuntoutus tuli entistä selvemmin ensisijaiseksi vaihtoehdoksi työkyvyttömyyseläkkeelle hakeutumisen asemesta.

Koulutus

Koulutuksessa painottuivat EU:n ja EMIn työryhmissä työskentelyn vaatimien valmiuksien kehittäminen sekä ammatillisten ja tietoteknisten valmiuksien lisääminen. Koulutusmenot olivat yhteensä 5.6 milj. markkaa eli 3.7 % palkkasummasta.

Sisäisenä koulutuksena järjestettiin mm. johtamis- ja esimiestaitovalmennusta, viestintä- ja kielikoulutusta, asiantuntijoiden taloudellista koulutusta sekä tietotekniikan hyväksikäyttökoulutusta. Näihin tilaisuuksiin osallistui sekä pankin että Rahoitustarjastuksen henkilöstöä.

Johtamiskoulutuksessa saatettiin loppuun sisäinen koulutusohjelma, johon osallistui yhteensä 82 esimiestä. Alkuvuodesta päättyi myös sihteereille suunniteltu koulutusohjelma.

Kielikoulutukseen osallistui yli 200 henkeä. Tietotekniikassa jokaista pankkilaisista on koskenut uusien toimistojärjestelmien käyttöönoton koulutus.

Asiantuntijoiden taloudellisessa koulutuksessa keskityttiin Euroopan unionin, Euroopan rahapoliittisen instituutin ja Euroopan keskeisten maiden rahapolitiikan tuntemuksen sekä rahapolitiikan instrumentteihin ja riskienhallintaan liittyvien valmiuksien syventämiseen.

Siirtymätalouksien keskuspankeille suunnattua koulutusta jatkettiin edellisten vuosien tapaan. Tärkein osa tästä oli Venäjän keskuspankille annettu koulutusapu. Viron keskuspankin virkailijoita osallistui Suomen Pankin omille asiantuntijoilleen järjestämiin koulustilaisuuksiin.

Järjestyksessä toinen nuorten ekonomistien 1,5 vuoden kestoinen Young Professionals -kehitysohjelma jatkui vuoden 1996 aikana. Ohjelmaan osallistuneet pyritään rekrytoimaan pankin palvelukseen määrääkäksiin asiantuntijatehtäviin. Lisäksi tehtiin päätös kolmannen vastaavan ohjelman aloittamisesta syksyllä 1997.

Tilinpäätös

Tuloslaskelma, milj. mk

	1.1.–31.12.1996		1.1.–31.12.1995	
KORKOTUOTOT				
Kotimaiset (1)				
Maksuvalmiusluotoista	6.7		8.0	
Sijoitustodistuksista	–		7.0	
Arvopapereiden takaisinmyyntisitoumuksista	249.8		201.9	
Nettokorot kotimaisista termiinkaupoista	–		8.1	
KTR-luotoista	6.6		15.4	
Joukkovelkakirjoista	151.2		226.2	
Vakauttamislainoista	16.0		–	
Muista saamisista	25.8	456.1	37.5	504.0
Ulkomaiset (2)				
Kansainväliseltä valuuttarahastolta	107.5		107.3	
Arvopapereista	1 338.9		2 129.9	
Muista valuuttasaamisista	473.6	1 920.1	739.4	2 976.6
Korkotuotot yhteensä		2 376.2		3 480.6
KORKOKULUT				
Kotimaiset (3)				
Päivätalletuksista	–		–29.7	
Sijoitustodistuksista	–857.3		–2 046.6	
Varantotalletuksista	–5.9		–4.1	
Investointitalletuksista	–14.9		–34.0	
Muista veloista	–0.6	–878.6	–5.2	–2 119.6
Ulkomaiset				
Kansainväliselle valuuttarahastolle	–37.8		–43.2	
Muista veloista	–19.2	–57.0	–12.6	–55.9
Korkokulut yhteensä		–935.6		–2 175.5
KORKOKATE (4)		1 440.6		1 305.2
KESKUSPANKKITOIMINNAN MUUT TUOTOT (5)				
Toimitusmaksut ja palkkiot	19.4		20.6	
Muut	88.4	107.8	107.1	127.7
KESKUSPANKKITOIMINNAN MUUT KULUT (6)				
Palkat	–149.9		–146.9	
Sosiaalikulut	–83.8		–84.7	
Setelien hankintakulut	–18.6		–34.4	
Poistot	–74.7		–105.1	
Muut	–85.0	–411.9	–88.1	–459.3

	1.1.-31.12.1996		1.1.-31.12.1995	
RAHOITUSTARKASTUKSEN KULUT JA TUOTOT (7)				
Palkat	-26.8		-22.4	
Poistot	-1.2		-0.4	
Muut	-22.3		-22.6	
Rahoitustarkastuksen valvontamaksut	50.3	0.0	45.5	0.0
KULUT JA TUOTOT RAHAMARKKINOIDEN VAKAUDEN TURVAAMISESTA (8)				
Poistot aktivoiduista menoista ja menetyksistä	-1 400.0		-	
Tuotot osakkeiden myynneistä	1 232.2		-	
Korkokorvaus	1 760.0	1 592.2	-	-
TULOS ENNEN KURSSIEROJA JA VARAUKSIA		2 728.7		973.5
Ulkomaisten arvopapereiden kurssierot (9)		298.4		883.9
Valuuttakurssierot (10)		1 668.8		-2 130.5
Aktivoitujen kurssierojen poisto (10)		-865.2		-
Eläkevarauksen lisäys (11)		-77.2		-95.9
Varauksen (laki Suomen Pankista 30 §) lisäys (-) / purkaminen (+) (11)		-3 753.6		369.0
TILIKAUDEN TULOS (12)		0.0		0.0

VASTAAVAA

	31.12.1996		31.12.1995	
Valuuttavaranto (1)				
Kulta	1 742.2		1 742.1	
Erietyiset nosto-oikeudet	1 344.1		1 569.0	
Varanto-osuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa	1 952.7		1 685.1	
Ecusaaminen Euroopan rahapoliittiselta instituutilta	2 541.3		3 363.1	
Valuuttasaamiset	28 817.3	36 397.5	40 505.5	48 864.8
Muut ulkomaiset saamiset (1)				
Markkaosuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa	3 793.8		3 910.8	
Osuus Euroopan rahapoliittisessa instituutissa	59.1	3 852.8	58.2	3 969.1
Saamiset rahoituslaitoksilta (2)				
Arvopaperit takaisinmyyntisitoumuksin	11 625.6		7 075.8	
Joukkovelkakirjat	195.8		416.5	
Muut	1 675.5	13 496.9	1 338.7	8 831.0
Saamiset julkiselta sektorilta (3)				
Valtion metallirahavastuu	1 906.5	1 906.5	1 882.4	1 882.4
Saamiset yrityksiltä (4)				
Kotimaisten toimitusten rahoitus (KTR)	69.7		185.2	
Muut	2 196.7	2 266.5	2 700.3	2 885.5
Muut saamiset (5)				
Rahamarkkinoiden vakauttamislainat	–		4 532.0	
Siirtosaamiset	489.5		972.2	
Muut	108.5	598.0	141.0	5 645.2
Arvonjärjestelytili (13)		–		643.0
Aktivoidut menot ja menetykset rahamarkkinoiden vakauden turvaamisesta (6)		–		1 400.0
Yhteensä		58 518.2		74 121.0

VASTATTAVAA

	31.12.1996		31.12.1995	
Valuuttavelat (1)		934.4		1 214.2
Muut ulkomaiset velat (1)				
Kansainvälisen valuuttarahaston markkatiilit	3 793.8		3 910.9	
Osoitetut erityiset nosto-oikeudet	951.4	4 745.3	926.5	4 837.5
Liikkeessä oleva raha (7)				
Setelit	15 076.2		13 867.9	
Metalliraha	1 814.7	16 890.9	1 743.1	15 611.0
Sijoitustodistukset (8)		15 530.0		27 090.0
Velat rahoituslaitoksille (9)				
Varantotalletukset	6 828.7		15 675.7	
Muut	1 500.3	8 329.0	1 100.9	16 776.6
Velat julkiselle sektorille (10)				
Sekkitilit	–		0.0	
Valtion vakuusrahaston talletukset	–	–	75.2	75.3
Velat yrityksille (11)				
Investointi- ja alushankintatalletukset	574.3	574.3	994.0	994.0
Muut velat (12)				
Siirtovelat	192.9		300.0	
Muut	27.4	220.2	26.9	326.9
Arvonjärjestelytill (13)		260.0		–
Varaukset (14)				
Eläkevaraus	1 516.3		1 431.4	
Muut varaukset	3 753.6	5 269.9	–	1 431.4
Oma pääoma (15)				
Kantarahasto	5 000.0		5 000.0	
Vararahasto	764.1		764.1	
Tilikauden voitto	0.0	5 764.1	0.0	5 764.1
Yhteensä		58 518.2		74 121.0

Tilinpäätöksen liitteet

	31.12.1996	31.12.1995
Setelinanto , milj. mk		
Setelinanto-oikeus	35 874	48 120
Käytössä	16 024	15 170
Setelinantovara	19 850	32 950
Valuuttamääräiset futuurisopimukset , milj. mk		
Ostosopimukset ¹	879	38
Myyntisopimukset ¹	429	6 276
Osakkeet ja osuudet , nimellisarvo, milj. mk (sulkeissa Suomen Pankin omistusosuus)		
Scopulus Oy	2 (100 %)	2 (100 %)
Sponda Oy	–	300 (100 %)
Setec Oy	40 (100 %)	40 (100 %)
Helsingin Rahamarkkinakeskus Oy	35 (52 %)	35 (52 %)
Suomen Arvopaperikeskus Oy	11 (24.44 %)	.
Bank for International Settlements	55 (1.67 %)	53 (1.67 %)
Asunto-osakkeet	1	1
Kiinteistöosakkeet	1	1
Muut osakkeet ja osuudet	1	1
Yhteensä	146	433
Takaukset , milj. mk		
Skopin riskikeskittymien siirtoon liittyvät tilapäiset takausvastuut	–	13
Eläkesitoumuksista johtuva vastuu , milj. mk		
Suomen Pankin eläkevastuu	1 865	1 772
– tästä varauksilla katettu	1 516	1 431

¹ Kyseisen valuutan vuoden viimeisen pankkipäivän keskipurssiin.

Suomen Pankin kiinteistöt

Kiinteistö	Osoite	Valmistumisvuosi	Tilavuus noin m ³
Helsinki	Rauhankatu 16	1883/1961	49 500
	Rauhankatu 19	1954	33 000
	Unioninkatu 33	1848	17 500
	Snellmaninkatu 23	1896/1988	27 500
	Liisankatu 14	1928	48 500
	Ramsinniementie 34	1920/1983	4 500
Joensuu	Torikatu 34	1984	11 000
Kuopio	Kauppakatu 25–27	1912	7 500
	Puutarhakatu 4	1993	11 900
Mikkeli	Päiviönkatu 15	1965	7 500
Oulu	Kajaaninkatu 8	1973	17 000
Tampere	Hämeenkatu 13	1942	36 000
Turku	Linnankatu 20	1914	10 500
Vantaa	Suometsäntie 1	1979	311 500
Inari	Saariselkä	1968/1976	2 000

Helsingissä 5. helmikuuta 1997

SUOMEN PANKIN JOHTOKUNTA

Sirkka Hämäläinen, puheenjohtaja

Harri Holkeri

Esko Ollila

Matti Vanhala

Matti Louekoski

Tilinpäätöksen kommentit

Kirjanpito- ja tilinpäätöskäytäntö

Suomen Pankin tase noudattaa sektorijakoa, mikä antaa kuvan keskuspankin ja ulkomaiden sekä kotimaan sektoreiden välisistä rahoitussuhteista. Taseessa noudatetut arvostusperiaatteet on selostettu kommentoitavien tase-erien yhteydessä. Käyttöomaisuus, osakeomistukset ja pitkävaikutteiset menot kirjataan kokonaan kuluiksi hankintavuonna Suomen Pankista annetun lain edellyttämällä tavalla, eivätkä ne niin ollen sisälly taseeseen. Tilinpäätöksen liitetiedoissa on luetelo Suomen Pankin omistamista osakkeista, osuuksista ja kiinteistöistä.

Ulkomaan rahan määräiset saamiset ja velat on muutettu markoiksi tilinpäätöspäivänä voimassa olleiden keskikurssien mukaisesti. Kaikki taseen ulkomaan rahan määräisten saamis- ja velkaerien sekä taseen ulkopuolisten erien kurssierot on kirjattu tulosvaikutteisesti.

Pankkivaltuusto vahvistaa Suomen Pankista annetun lain 17. pykälän 1. momentin 2. kohdan mukaisesti tilinpäätöksen laatimisessa noudatettavat perusteet.

Tuloslaskelman kommentit

1. Kotimaiset korkotuotot

Kotimaiset korkotuotot olivat yhteensä 456 milj. markkaa. Ne sisältävät korkotuottoja arvopapereiden takaisinmyyntisitoumuksista 250 milj. markkaa, joukkovelkakirjalainoista 151 milj. markkaa ja vakauttamislainoista 16 milj. markkaa.

2. Ulkomaiset korkotuotot

Ulkomaiset korkotuotot olivat 1 920 milj. markkaa, mikä on 1 057 milj. markkaa vähemmän kuin edellisellä vuonna.

3. Kotimaiset korkokulut

Kotimaiset korkokulut, 879 milj. markkaa, sisältävät Suomen Pankin liikkeeseen laskemien sijoitustodistusten korkokuluja 857 milj. markkaa. Kotimaiset korkokulut olivat 1 241 milj. markkaa edellisvuotisia pienemmät.

4. Korkokate

Korkokate oli 1 441 milj. markkaa.

5. Keskuspankkitoiminnan muut tuotot

Muut tuotot olivat 108 milj. markkaa. Tähän sisältyi toimitusmaksuja ja palkkioita 19 milj. markkaa, osinkotuottoja 17 milj. markkaa, kiinteistöjen, osakkeiden ja osuuksien myyntituottoja 36 milj. markkaa ja vuokratuottoja 28 milj. markkaa.

6. Keskuspankkitoiminnan muut kulut

Palkkakulut olivat 150 milj. markkaa. Sosiaalikulut sisältävät 61 milj. markkaa maksettua ja eläkkeitä.

Setelien hankintakulut olivat 19 milj. markkaa eli 15 milj. markkaa edellisvuotisia pienemmät.

Käyttöomaisuus ja pitkävaikutteiset menot kirjataan poistoina kuluksi hankintavuonna Suomen Pankista annetun lain mukaisesti. Poistot, 75 milj. markkaa, sisältävät siten tilikauden aikana hankitun käyttöomaisuuden ja muut pitkävaikutteiset menot kokonaisuudessaan. Poistoihin sisältyy Suomen Arvopaperikeskus Oy:n osakkeiden hankintahinta 22 milj. markkaa, kahden konttorikiinteistön yhtiöittämisessä tehty ap-

porttisi joitus 16 milj. markkaa, rakennusten muutostöistä ja korjauksista johtuvia poistoja 14 milj. markkaa sekä koneista ja laitteista johtuvia poistoja 19 milj. markkaa.

7. Rahoitustarkastuksen kulut ja tuotot
Suomen Pankin tuloslaskelmassa esitetään pankin yhteydessä toimivan Rahoitustarkastuksen toimintakulut (palkat, poistot, muut) erikseen omina erinä. Rahoitustarkastuksen toimintakulut, 50 milj. markkaa, katetaan valvottavilta jälkikäteen perittäville valvontamaksuilla.

8. Kulut ja tuotot rahamarkkinoiden vakauden turvaamisesta

Suomen Pankille aiheutuneet menetykset Skopin osakkeiden ja pääomatodistusten myynnistä Valtion vakuusrahastolle aktivoidiin taseeseen vuonna 1992. Tämän tase-erän loppuosa poistettiin vuoden 1996 tilinpäätöksessä. Skopin haltuunotosta Suomen Pankille jääneet Sponda Oy:n osakkeet ja saamiset siirrettiin valtiolle toukokuussa 1996. Valtio maksoi osakkeista 1 232 milj. markkaa ja korvasi Suomen Pankille omaisuudenhoito-yhtiöiden rahoittamisesta aiheutuneita korotappioita 1 760 milj. markkaa.

9. Ulkomaisten arvopapereiden kurssierot

Ulkomaisten arvopapereiden kurssierot sisältävät arvopapereiden myynnistä syntyneet voitot ja tappiot, salkussa olevien arvopapereiden hankintahinnan ja nimellisarvon välisen preemion tai diskonton jaksotuksen sekä jaksotuksella korjatun hankintahinnan ja sitä alemman markkinahinnan erotuksen. Ulkomaisten arvopapereiden kurssieroista syntyi tilivuonna voittoa 298 milj. markkaa.

10. Valuuttakurssierot

Valuuttakurssieroihin sisältyvät valuuttakurssien muutoksista aiheutuneet saamisten ja velkojen sekä taseen ulkopuolisten erien arvon muutokset sekä valuutanvaihtotuotot nettomääräisinä. Vuonna 1996 valuuttakurssivoittoja kertyi 1 669 milj. markkaa. Edellisenä tilikautena taseeseen arvonjärjestelytilille kirjatut valuuttakurssierot, 865 milj. markkaa, kirjattiin kuluksi tilinpäätöksessä.

11. Varausten muutos

Eläkevaraukseen siirrettiin vuoden 1996 aikana palkoista peritty työntekijäin eläkemaksu, 8 milj. markkaa. Lisäksi eläkevarausta kartutettiin laskemalla työntekijäin eläkemaksulle ja edellisinä vuosina tehdyille eläkevarauksille laskennallista korkoa. Laskentakorkona käytettiin peruskorkoa lisättynä yhdellä prosenttiyksiköllä. Yhteensä eläkevarausta kartutettiin 85 milj. markalla.

Suomen Pankista annetun lain 30. pykälän mukaista varausta kartutettiin 3 754 milj. markkaa.

12. Tilikauden tulos

Tilikauden tuloksena esitettiin nolla markkaa.

Taseen kommentit

1. Valuuttavaranto ja muut ulkomaiset erät

Kulta kirjattiin aiempien vuosien tapaan taseeseen arvoon 35 mk/g. Vuoden 1996 viimeisen päivän markkinahinta oli 55 mk/g. Kultaa oli vuoden 1996 lopussa 49 776 kg. Euroopan valuuttajärjestelmää koskevan sopimuksen mukaan Suomen Pankki on vaihtanut 20 % kulta- ja dollarivarannostaan ecuihin Euroopan rahapoliittisen instituutin kanssa. Tämä osuus kulta- ja dollarivarannosta esiin-

tyy taseen erässä ecusaaminen Euroopan rahapoliittiselta instituutilta.

Valuuttasaamisiin sisältyy erityisiä nosto-oikeuksia Kansainvälisessä valuuttarahastossa. Niiden vastaeränä velkapuoella ovat osoitetut erityiset nosto-oikeudet (SDR). Molemmat erät ovat korollisia, ja korkona on SDR:n korko.

SDR-määräinen varanto-osuus sekä markkaosuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa muodostavat yhdessä Suomen jäsenosuuden valuuttarahastossa. Markkaosuuden vastaerä sisältyy ulkomaisissa veloissa erään Kansainvälisen valuuttarahaston markkatilit. Markkaosuus ja sitä vastaavat markkatilit on sidottu erityisten nosto-oikeuksien kurssiin Kansainvälisen valuuttarahaston soveltaman käytännön mukaisesti. Muihin ulkomaisiin saamisiin sisältyy myös ecumääräinen jäsenosuus Euroopan rahapoliittisessa instituutissa.

Valuuttasaamiset koostuvat pääosin valtioiden liikkeeseen laskemista tai takaamista ulkomaisista arvopapereista sekä ulkomaisista pankkitalletuksista. Erään sisältyvät myös ulkomaiset avistatilit sekä pankin hallussa olevat ulkomaiset maksuvälineet.

Arvopaperit kirjattiin ostohetkellä hankintahintaan ja sen jälkeen hankintahinnan ja nimellisarvon erotus kirjataan tulosvaikutteisesti juoksuajan kuluessa. Tilinpäätöksessä arvopaperin jaksotuksella korjattua hankintahintaa verrataan vuoden lopun markkinahintaan. Tasearvona käytetään markkinahintaa, jos se on alhaisempi.

Valuuttavelat sisältävät kansainvälisten järjestöjen ja ulkomaisten pankkien markkaosamiset Suomen Pankilta sekä mm. Euroopan unionin ecumääräisen saamisen.

2. Saamiset rahoituslaitoksilta

Maksuvalmiusluotot ovat keskuspankkirahoitukseen oikeutettujen rahalaitosten lyhytaikaisia velkoja Suomen Pankille.

Arvopapereiden takaisinmyyntisitoumuksia eli repokauppoja käytetään rahamarkkinainterventioissa. Ne arvostetaan taseessa repokaupan nimellismääräisinä. Repokauppoina tehtävien interventoiden kohteeksi hyväksytään markkamääräiset valtion liikkeeseen laskemat velkasitoumukset ja viitelainat, Suomen Pankin liikkeeseen laskemat sijoitustodistukset sekä Arsenalin velkasitoumukset.

Rahalaitosten joukkovelkakirjalainat ovat luonteeltaan pääasiassa sijoitusomaisuutta. Ne on arvostettu nimellisarvoon.

3. Saamiset julkiselta sektorilta

Valtion metallirahavastuu osoittaa metallirahan lunastusvelvollisuudesta johtuvan velan määrän Suomen Pankille.

4. Saamiset yrityksiltä

Kotimaisia toimitusluottoja on myönnetty sekä yksittäisvelkakirjalainoina että joukkovelkakirjalainoina. Joukkovelkakirjalainat on arvostettu nimellisarvoon. Korko vaihtelee pelkästä peruskorosta 1–2.5 prosenttiyksiköllä lisättyyn peruskorkoon.

Muut-erä sisältää lähinnä sijoitusomaisuudeksi luokiteltavia arvopapereita, jotka on arvostettu nimellisarvoon.

5. Muut saamiset

Vuonna 1995 erään sisältyi rahamarkkinoiden vakauttamislainoja, joilla oli rahoitettu Skopin haltuunoton yhteydessä sen riskikeskittymien purkamista varten perustetun Sponda Oy:n toimintaa. Sponda Oy:n osakekaupan yhteydessä nämä lainat siirtyivät valtion vastattaviksi.

Siirtosaamiset sisältävät pääasiassa korkosaamisia. Muihin saamisiin sisältyy myös 98 milj. markkaa henkilökunnan asuntolainoja. Asuntolainojen korko on vanhoissa lainoissa peruskoron suuruinen ja 16.2.1993

jälkeen myönnettyissä lainoissa peruskorko lisättyinä 2 prosenttiyksiköllä.

6. Aktioidut menot ja menetykset rahamarkkinoiden vakauden turvaamisesta

Suomen Pankille aiheutuneet menetykset Skopin osakkeiden ja pääomatodistusten myynnistä Valtion vakuusrahastolle vuonna 1992 aktivoitiin taseeseen. Vuoden 1996 tilinpäätöksessä erän loppuosa poistettiin.

7. Liikkeessä oleva raha

Liikkeessä oleva raha on yleisön ja rahalaitosten hallussa oleva setelistö ja metalliraha.

8. Sijoitustodistukset

Suomen Pankin sijoitustodistuksia käytetään rahamarkkinainterventioissa, ja ne on arvostettu nimellisarvoon. Nimellisarvon ja emissiohinnan erotus on kirjattu siirtosaamisiin ja jaksotetaan korkomenoihin juoksuajan kuluessa.

9. Velat rahoituslaitoksille

Ne varantovelvolliset, joilla on maksuvalmiusluotto-oikeus ja sekkitili Suomen Pankissa, täyttävät vähimmäisvarantovelvoitteen sa sekkitilin päivän lopun saldojen kuukausikeskiarvojen pohjalta. Suomen Pankki voi maksaa vähimmäisvarantovelvoitteen ylittävälle talletuksille korkoa. Vuoden 1996 joulukuun lopussa korko oli 1.0 %.

10. Velat julkiselle sektorille

Tase-erään sisältyi vuonna 1995 Valtion vakuusrahaston sekkitili ja talletustilit Suomen Pankissa.

11. Velat yrityksille

Investointi- ja alushankintatalletukset ovat investointi- ja alushankintavarauksen tehneiden yritysten lakisääteisiä talletuksia Suomen Pankissa. Talletukset ovat korollisia, ja korko määräytyy investointivarauslain mukaan.

12. Muut velat

Siirtovelat ovat pääasiassa korkojen jakotuksesta aiheutuneita eriä.

Muut velat sisältävät 9 milj. markkaa liikkeessä olevan vanhan rahayksikön määrisiä seteleitä.

13. Arvonjärjestelytili

Arvonjärjestelytili 31.12.1996 sisältää ecuswapin taustalla olevan kullan kirjanpitoarvon ja sopimuskurssin välisen erotuksen.

14. Varaukset

Suomen Pankin eläkevastuun kokonaismäärä on 1 865 milj. markkaa, ja tästä on varauksilla katettu 81 % eli 1 516 milj. markkaa.

Muissa varauksissa on Suomen Pankista annetun lain 30. pykälän mukainen varaus, 3 754 milj. markkaa.

15. Oma pääoma

Pankin kantarahasto ja vararahasto säilytettiin muuttumattomina.

Tilintarkastuskertomus

Eduskunnan valitsemina tilintarkastajina olemme suorittaneet Suomen Pankin tilinpäätöksen ja kirjanpidon sekä hallinnon tarkastuksen tilivuodelta 1996 hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa.

Pankin tarkastusosasto on tilivuoden aikana tarkastanut pankin kirjanpitoa ja toimintaa. Olemme perehtyneet sisäisestä tarkastuksesta laadittuihin kertomuksiin.

Olemme lukeneet pankin vuosikertomuksen ja saaneet johtokunnalta pankin toimintaa koskevia selostuksia.

Tilinpäätös on laadittu eduskunnan pankkivaltuuston vahvistamien tilinpäätösperusteiden ja voimassa olevien säännösten mukaisesti.

Edellä olevan perusteella ja koska tarkastuksemme ei ole antanut aihetta huomautuksiin, esitämme tuloslaskelman ja taseen vahvistamista ja vastuuvapauden myöntämistä johtokunnalle tarkastamaltamme tilivuodelta.

Helsingissä maaliskuun 6. päivänä 1997

SUOMEN PANKIN TILINTARKASTAJAT

Kauko Heikkinen

Jorma Kukkonen

Johannes Leppänen

Leena Luhtanen

Martti Tiuri

./ Kalervo Virtanen KHT

Liitteet

Raha- ja valuuttapolitiikkaa ja rahoitusmarkkinoita koskevia toimenpiteitä

Tammikuu

Valtion ja Suomen Pankin väliset vastuusuhteet

Hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta teki 9.1.1996 seuraavat periaatepäätökset:

- Skopin kiinteistö- ja osakeomaisuutta hoitamaan perustettu Suomen Pankin omistama Sponda-konserni siirretään valtioneuvoston alaisuuteen.
- Valtio maksaa Suomen Pankille ns. metallirahavastuusta aiheutuvan noin 2 mrd. markan velkansa.

Tarvittavat toimenpiteet valmistellaan vuoden 1996 ensimmäiseen lisätalousarvioon.

Valtion vakuusrahasto

Hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta päätti 9.1.1996 esittää Valtion vakuusrahaston siirtämistä valtioneuvoston alaisuuteen huhtikuun alusta lukien.

Helmikuu

Peruskorkoa alennettiin

Eduskunnan pankkivaltuusto alensi Suomen Pankin peruskoron 4.75 prosentista 4.50 prosenttiin 1.2.1996.

Maaliskuu

Huutokauppakorkoa laskettiin

Suomen Pankki laski 13.3.1996 huutokauppakoron 4.25 prosentista 3.75 prosenttiin. Samalla pankkien Suomen Pankissa pitämille ylimääräisille talletuksille maksettava korko laskettiin 2.25 prosentista 1.75 prosenttiin.

Toukokuu

Valtion vakuusrahasto valtioneuvoston alaisuuteen

Valtion vakuusrahaston omien toimielinten toiminta ja henkilöstön työsuhteet päättyivät 1.5.1996. Rahasto siirrettiin eduskunnan alaisuudesta valtioneuvoston alaisuuteen ja sen tehtävien hoito siirrettiin valtiovarainministeriöön, jonne myös rahaston henkilöstö siirtyi.

Spondan myynti valtiolle

Suomen valtio osti 23.5.1996 Suomen Pankilta Sponda Oy:n koko osakekannan 1 232 milj. markan kauppahintaan. Suomen Pankki perusti Spondan 1991 hoitamaan Skopilta siirrettyä kiinteistö- ja osakeomaisuutta sen jälkeen, kun Skop oli ajautunut pahoihin likviditeetti- ja vakavaraisuusongelmiin.

Kesäkuu

Rahalakia muutettiin

Rahalain muutos tuli voimaan 10.6.1996. Käytännössä muutos teki mahdolliseksi markan kytkemisen EU:n valuuttakurssimekanismiin ERMiin.

Huutokauppakorkoa laskettiin

Suomen Pankki laski 14.6.1996 huutokauppakoron 3.75 prosentista 3.60 prosenttiin. Samalla pankkien Suomen Pankissa pitämille ylimääräisille talletuksille maksettava korko laskettiin 1.75 prosentista 1.60 prosenttiin.

- Heinäkuu**
- Huutokauppakorkoa laskettiin**
Suomen Pankki laski 5.7.1996 huutokauppakoron 3.60 prosentista 3.50 prosenttiin. Samalla pankkien Suomen Pankissa pitämille ylimääräisille talletuksille maksettava korko laskettiin 1.60 prosentista 1.50 prosenttiin.
- Elokuu**
- Suomen Pankin ohjeet luottolaitoksille**
Suomen Pankki kokosi 1.8.1996 luottolaitoksille annetut rahapolitiikkaa koskevat ohjeet yhtenäiseksi kokoelmaksi ja täsmensi samalla ohjeita joiltakin osin.
- Huutokauppakorkoa laskettiin**
Suomen Pankki laski 23.8.1996 huutokauppakoron 3.50 prosentista 3.25 prosenttiin. Samalla pankkien Suomen Pankissa pitämille ylimääräisille talletuksille maksettava korko laskettiin 1.50 prosentista 1.25 prosenttiin.
- Syyskuu**
- Peruskorkoa alennettiin**
Eduskunnan pankkivaltuusto alensi Suomen Pankin peruskoron 4.50 prosentista 4.00 prosenttiin 16.9.1996 alkaen.
- Huutokauppakorkoa laskettiin**
Suomen Pankki laski 18.9.96 huutokauppakoron 3.25 prosentista 3.10 prosenttiin. Samalla pankkien Suomen Pankissa pitämille ylimääräisille talletuksille maksettava korko laskettiin 1.25 prosentista 1.10 prosenttiin.
- Lokakuu**
- Huutokauppakorkoa laskettiin**
Suomen Pankki laski 9.10.1996 huutokauppakoron 3.10 prosentista 3.0 prosenttiin. Samalla pankkien Suomen Pankissa pitämille ylimääräisille talletuksille maksettava korko laskettiin 1.10 prosentista 1.00 prosenttiin.
- Suomi liittyi ERMiin**
Suomi liittyi EU:n valuuttakurssimekanismiin ERMiin 14.10.1996.

Suomen Pankin vuonna 1996 antamia lausuntoja

Rahoitusmarkkinoiden kehittämistä koskevia lausuntoja

Lausunto

- valtiovarainministeriölle sähköisen käteisrahan sääntelyn tarvetta selvittävän työryhmän perustamisesta 19.1.
- valtiovarainministeriölle osuuspankkien yhteenliittymää koskevasta lainsäädännöstä 25.1.
- arvo-osuusyhdistykselle joukkovelkakirjojen mitätöimisestä arvo-osuusjärjestelmään siirtämisen jälkeen 2.2.
- valtiovarainministeriölle Valtion vakuusrahastosta annetun lain muutoksesta 7.2.
- Rahoitustarkastukselle sisäpiirirekisteriä ja -ilmoituksia koskevista määräysehdotuksista 7.2.
- valtiovarainministeriölle luottolaitoksia koskevan lainsäädännön muutoksesta 8.2.
- valtiovarainministeriölle hallituksen esityksistä sijoituspalvelulaiksi ja arvopaperimarkkinalain muuttamiseksi 19.2.
- valtiovarainministeriölle Suomen Optiopörssi Oy:n sääntömuutoksesta 20.2.
- valtiovarainministeriölle Helsingin Arvo-osuuskeskus Oy:n toimiluvan laajennuksesta 20.2.
- Rahoitustarkastukselle luottolaitoksen Suomessa sijaitsevia toimipaikkoja koskevan ohjeen muutoksesta 5.3.
- kauppa- ja teollisuusministeriölle julkisen takaustoiminnan kehittämisen selvitysmiesraportista 6.3.
- Rahoitustarkastukselle valuuttakurssiriskejä koskevan määräyksen muuttamisesta 20.3.
- kauppa- ja teollisuusministeriölle Kera Oy:n evaluoinnin toteuttamisraportista 11.4.
- Rahoitustarkastukselle ohje-ehdotuksesta, joka koskee hallinto- ja johtohenkilöitä koskevien tietojen ilmoittamista 25.4.
- kauppa- ja teollisuusministeriölle Valtiontakuukeskuksen seurantatyöryhmän raportista 13.5.
- Rahoitustarkastukselle arvopaperikauppojen raportointia ja julkistamista koskevista ehdotuksista 23.5.
- oikeusministeriölle takaustoimikunnan mietinnöstä 30.5.
- Rahoitustarkastukselle sen määräys- ja ohjekokoelman muutosehdotuksista 11.6.
- valtiovarainministeriölle Helsingin Arvopaperipörssin ohjesäännön vahvistamisesta 23.7.
- valtiovarainministeriölle EL-EX Sähköpörssi Oy:n toimilupahakemuksesta 24.7.
- Kilpailuvirastolle rahakorttiyhteistyötä koskevasta poikkeuslupahakemuksesta 22.8.
- Rahoitustarkastukselle luottolaitoksen sekä sijoituspalveluyrityksen omistajien tai hallintohenkilöiden sopivuuden selvittämisestä 26.8.
- valtiovarainministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi luottolaitosten, sijoituspalveluyritysten ja rahastoyhtiöiden valvonnan tehostamiseksi 28.8.
- Rahoitustarkastukselle luottolaitoksen ja sijoituspalveluyrityksen osavuositarkastuksesta 29.8.
- kauppa- ja teollisuusministeriölle luonnoksista julkisesti tuettujen vientiluottojen korontasauksen järjestämiseksi 29.8.

- valtiovarainministeriölle pankkitalletusten korkotulon verovapauden enimmäiskoron alentamisesta 29.8.
- valtiovarainministeriölle kansallisen arvopaperikeskuksen toteuttamiseksi tarvittavasta lainsäädännöstä 30.8.
- valtiovarainministeriölle OECD:n kyselyn (Institutional investors and financial markets in OECD countries) johdosta 9.9.
- valtiovarainministeriölle listalleottoesitettä koskevasta päätösluonnoksesta 12.9.
- valtiovarainministeriölle Euroopan komission vihreästä kirjasta ja rahoituspalveluiden kuluttajansuojasta 16.9.
- Rahoitustarkastukselle luottolaitoksen tilinpäätöstä koskevan määräyksen muutosesityksestä 16.9.
- oikeusministeriölle luonnoksesta yleissopimukseksi rahoitettavien saatavien siirtämisestä 11.10.
- valtiovarainministeriölle indeksiehdon käytön rajoittamista koskevan lain jatkamisesta 17.10.
- Rahoitustarkastukselle sijoituspalveluyrityksen ilmoitusmenettelystä 8.11.
- Rahoitustarkastukselle sijoituspalveluyritysten tilinpäätöstä ja konsernitilinpäätöstä koskeviksi uusiksi määräyksiksi 25.11.
- Rahoitustarkastukselle vakavaraisuussuhdeluvun laskemista koskevasta luonnoksesta 26.11.
- valtiovarainministeriölle SOM Oy, Arvopaperi- ja johdannaispörssi, selvitysyhtiön sääntöjen muutoksista 26.11.
- valtiovarainministeriölle Suomen Arvopaperikeskus Oy:n oikeudesta valmistella toimenpiteitä arvopaperikeskuksen toiminnan aloittamiseksi 17.12.
- valtiovarainministeriölle Suomen Arvopaperikeskus Oy:n toimiluvasta 30.12.
- valtiovarainministeriölle talletussuojatyöryhmän muistiosta 2.1.97

Muita lausuntoja

Lausunto

- valtiovarainministeriölle muutoksesta kullan arvonlisäverotukseen 12.1.
- valtiovarainministeriölle Helene Schjerfbeckin ja kuvataiteen juhlarahasta 30.1.
- ulkoasiainministeriölle Venäjän ehdotuksesta valuutta- ja vientivalvontayhteistyötä koskevasta valtiosopimuksesta 8.2.
- korkeimmalle hallinto-oikeudelle Rautakirja Oy:n valituksesta arvonlisäverolain soveltamisesta elektronisesti tapahtuviin rahakorttimaksuihin 1.3.
- eduskunnan valtiontalouden tarkastuksen kehittämistoimikunnalle valtiontalouden tarkastusta koskevasta lakiluonnoksesta 17.4.
- ulkoasiainministeriölle EU:n kumppanuus- ja yhteistyösopimuksista 22.5., 20.6. ja 3.7.
- opetusministeriölle opintolainojen enimmäiskoron ja hoitokorvauksen vahvistamisesta 30.5.
- liikenneministeriölle ehdotuksesta liikennepalveluiden maksujärjestelmien yhteensopivuudesta Pohjoismaissa 27.8.
- oikeusministeriölle kansainvälisiä takuusitoumuksia koskevasta yleissopimuksesta 19.9.
- opetusministeriölle opintolainojen enimmäiskoron ja hoitokorvauksen vahvistamisesta 27.11.
- valtiovarainministeriölle vanhojen 1 ja 5 markan kolikkojen lakkauttamisesta laillisina maksuvälineinä 4.12.

Taulukot

Pyörityksistä johtuen yhteenlaskut eivät välttämättä täsmää.

- 0 havainto on vähemmän kuin puolet käytetystä yksiköstä
- . loogisesti mahdoton
- .. tietoa ei ole saatu
- nolla
- sarjan sisältö muuttunut

Taulukko 1.

Suomen Pankin tase kuukausittain 1996, milj. mk

VASTAAVAA

	I	II	III
Valuuttavaranto	43 993	45 778	43 475
Kulta	1 742	1 742	1 742
Erityiset nosto-oikeudet	1 174	1 061	1 165
Varanto-osuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa	1 716	1 767	1 802
Ecusaaminen Euroopan rahapoliittiselta instituutilta	3 337	3 376	3 435
Valuuttasaamiset	36 023	37 832	35 330
Muut ulkomaiset saamiset	3 969	3 923	3 930
Markkaosuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa	3 911	3 864	3 870
Osuus Euroopan rahapoliittisessa instituutissa	59	59	60
Saamiset rahoituslaitoksilta	4 907	5 242	3 943
Maksuvalmiusluotot	–	1 439	–
Arvopaperit takaisinmyyntisitoumuksin	3 182	2 095	2 244
Joukkovelkakirjat	386	369	360
Muut	1 339	1 339	1 339
Saamiset julkiselta sektorilta	1 879	1 880	1 874
Valtion metallirahavastuu	1 879	1 880	1 874
Rahamarkkinoiden vakauttamislainat	–	–	–
Muut	–	–	–
Saamiset yrityksiltä	2 870	2 860	2 853
Kotimaisten toimitusten rahoitus (KTR)	170	159	153
Muut	2 700	2 700	2 700
Muut saamiset	5 534	5 446	5 387
Rahamarkkinoiden vakauttamislainat	4 532	4 532	4 532
Siirtosaamiset	864	776	704
Muut	138	138	151
Aktivoidut menot ja menetykset rahamarkkinoiden vakauden turvaamisesta	1 400	1 400	1 400
Yhteensä	64 551	66 528	62 861

IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
42 063	35 985	34 707	33 854	34 590	35 315	36 703	36 985	36 397
1 742	1 742	1 742	1 742	1 742	1 742	1 742	1 742	1 742
1 401	1 474	1 243	1 187	1 186	1 412	1 017	1 044	1 344
1 864	1 953	1 908	1 880	1 909	1 928	1 915	1 945	1 953
3 070	3 002	2 964	2 642	2 613	2 614	2 519	2 541	2 541
33 986	27 814	26 851	26 402	27 139	27 619	29 510	29 713	28 817
3 929	3 793	4 103	4 102	4 054	4 053	4 053	4 053	3 853
3 867	3 733	4 043	4 043	3 996	3 995	3 994	3 994	3 794
61	60	59	59	58	58	59	59	59
5 110	11 874	9 884	8 527	11 961	12 089	12 578	9 640	13 497
-	-	-	-	-	-	-	721	-
3 430	10 237	7 887	6 540	9 988	10 147	10 683	7 041	11 626
332	289	260	249	249	224	206	198	196
1 348	1 348	1 738	1 738	1 723	1 719	1 689	1 681	1 676
1 873	6 670	6 460	6 460	6 297	5 998	5 982	5 987	1 906
1 873	1 880	1 880	1 880	1 877	1 882	1 882	1 886	1 906
-	3 942	3 732	3 732	3 572	3 268	3 268	3 268	-
-	848	848	848	848	848	832	832	-
2 596	2 456	2 452	2 444	2 435	2 429	2 419	2 271	2 266
138	129	124	117	108	102	92	74	70
2 457	2 327	2 327	2 327	2 327	2 327	2 327	2 197	2 197
5 353	603	617	597	549	644	618	654	598
4 532	-	-	-	-	-	-	-	-
689	470	483	470	422	535	511	527	490
132	134	134	127	127	109	107	127	108
1 400	1 400	1 400	1 400	1 400	1 400	1 400	1 400	-
62 323	62 781	59 623	57 384	61 285	61 928	63 753	60 989	58 518

Taulukko 1. (jatkoa)

VASTATTAVAA

	I	II	III
Valuuttavelat	493	597	456
Muut ulkomaiset velat	4 854	4 810	4 838
Kansainvälisen valuuttarahaston markkatiilit	3 911	3 864	3 870
Osoitetut erityiset nosto-oikeudet	944	946	968
Liikkeessä oleva raha	14 293	14 428	14 448
Setelit	12 584	12 720	12 743
Metalliraha	1 709	1 709	1 705
Sijoitustodistukset	16 743	28 325	25 426
Velat rahoituslaitoksille	19 256	9 192	7 665
Varantotalletukset	18 155	8 092	6 564
Muut	1 101	1 101	1 101
Velat julkiselle sektorille	132	54	40
Sekkitilit	0	0	0
Valtion vakuusrahaston talletukset	132	53	39
Velat yrityksille	944	892	875
Investointi- ja alushankintatalletukset	944	892	875
Muut velat	294	284	284
Siirtovelat	269	260	256
Muut	25	24	28
Arvonjärjestelytili	346	751	1 635
Varaukset	1 431	1 431	1 431
Eläkevaraus	1 431	1 431	1 431
Muut varaukset	-	-	-
Oma pääoma	5 764	5 764	5 764
Kantarahasto	5 000	5 000	5 000
Vararahasto	764	764	764
Tulostili	-	-	-
Yhteensä	64 551	66 528	62 861

IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
542	807	1 119	1 184	1 707	891	988	1 199	934
4 867	4 711	4 999	4 984	4 927	4 936	4 928	4 942	4 745
3 867	3 734	4 044	4 043	3 996	3 995	3 994	3 994	3 794
1 000	978	955	941	932	940	934	948	951
14 759	14 967	15 275	15 251	15 201	15 331	15 296	15 449	16 891
13 042	13 244	13 537	13 499	13 451	13 582	13 548	13 698	15 076
1 717	1 723	1 737	1 752	1 751	1 750	1 747	1 751	1 815
20 350	20 700	21 420	16 445	21 920	24 650	24 920	22 160	15 530
10 207	9 901	5 691	8 703	6 900	5 176	6 632	5 646	8 329
8 831	8 790	4 191	7 203	5 400	3 676	5 131	4 145	6 829
1 376	1 110	1 500	1 500	1 500	1 500	1 501	1 500	1 500
342	0	0	-	-	-	-	-	-
0	0	0	-	-	-	-	-	-
341	-	-	-	-	-	-	-	-
829	786	767	746	735	697	665	606	574
829	786	767	746	735	697	665	606	574
268	256	264	267	270	243	258	243	220
242	229	226	239	241	208	225	209	193
26	27	37	28	29	35	33	34	27
2 964	3 457	2 893	2 608	2 429	2 809	2 872	3 549	260
1 431	1 431	1 431	1 431	1 431	1 431	1 431	1 431	5 270
1 431	1 431	1 431	1 431	1 431	1 431	1 431	1 431	1 516
-	-	-	-	-	-	-	-	3 754
5 764	5 764	5 764	5 764	5 764	5 764	5 764	5 764	5 764
5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
764	764	764	764	764	764	764	764	764
-	-	-	-	-	-	-	-	0
62 323	62 781	59 623	57 384	61 285	61 928	63 753	60 989	58 518

Taulukko 2.

Suomen Pankin valuuttavaranto ja valuuttatermiiniasema¹, milj. mk

	Kulta	Eriyiset nosto-oikeudet	Varanto-osuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa	Ecusaaminen Euroopan rahapolitiiselta instituutilta	Valuuttasaamiset	Valuuttavaranto	Terminiostosopimukset, netto	Valuuttavaranto ja termiini-asema
1992	2 180	564	1 732	.	25 041	29 517	-10 345	19 172
1993	2 180	664	1 747	.	28 882	33 473	-2 885	30 588
1994	2 180	1 537	1 354	.	47 672	52 743	6 079	58 822
1995	1 742	1 569	1 685	3 363	40 506	48 865	-	48 865
1996	1 742	1 344	1 953	2 541	28 817	36 397	-	36 397
1996								
Tammikuu	1 742	1 174	1 716	3 337	36 023	43 993	-	43 993
Helmikuu	1 742	1 061	1 767	3 376	37 832	45 778	-	45 778
Maaliskuu	1 742	1 165	1 802	3 435	35 330	43 475	-	43 475
Huhtikuu	1 742	1 401	1 864	3 070	33 986	42 063	-	42 063
Toukokuu	1 742	1 474	1 953	3 002	27 814	35 985	-	35 985
Kesäkuu	1 742	1 243	1 908	2 964	26 851	34 707	-	34 707
Heinäkuu	1 742	1 187	1 880	2 642	26 402	33 854	-	33 854
Elokuu	1 742	1 186	1 909	2 613	27 139	34 590	-	34 590
Syyskuu	1 742	1 412	1 928	2 614	27 619	35 315	-	35 315
Lokakuu	1 742	1 017	1 915	2 519	29 510	36 703	-	36 703
Marraskuu	1 742	1 044	1 945	2 541	29 713	36 985	-	36 985
Joulukuu	1 742	1 344	1 953	2 541	28 817	36 397	-	36 397

¹ Avistakesikirssiin.

Taulukko 3.

Ecukorin markkakurssi ja ulkomaankauppapainoinen valuuttaindeksi¹

	Ecukorin markka-kurssi	Ulkomaankauppapainoinen valuuttaindeksi, 1982 = 100
1992	5.80140	116.4
1993	6.69420	132.4
1994	6.19108	123.2
1995	5.70936	111.6
1996	5.83028	115.3
1996		
Tammikuu	5.73809	112.7
Helmikuu	5.86385	115.0
Maaliskuu	5.89568	116.2
Huhtikuu	5.98143	118.3
Toukokuu	5.93160	117.8
Kesäkuu	5.85380	116.3
Heinäkuu	5.82763	115.3
Elokuu	5.74674	113.5
Syyskuu	5.76093	114.0
Lokakuu	5.75237	114.3
Marraskuu	5.81220	115.1
Joulukuu	5.79898	115.2

¹ Päiväkeskiarvoja.

Taulukko 4.

Suomen Pankin peruskorko

Alkaen	%
1.11.1979	8.50
1.2.1980	9.25
1.6.1982	8.50
1.7.1983	9.50
1.2.1985	9.00
1.1.1986	8.50
1.3.1986	8.00
19.5.1986	7.00
16.5.1988	8.00
1.1.1989	7.50
1.11.1989	8.50
1.5.1992	9.50
1.1.1993	8.50
15.2.1993	7.50
17.5.1993	7.00
15.7.1993	6.50
16.8.1993	6.00
1.12.1993	5.50
1.2.1994	5.25
1.11.1995	5.00
15.12.1995	4.75
1.2.1996	4.50
16.9.1996	4.00

Taulukko 5.

Suomen Pankin vähimmäisvarantojärjestelmä¹

	Talletusvelvollisuus, %			Vähimmäisvarantotalletukset, milj. mk	Ylimääräiset talletukset, milj. mk	Kokonais-talletukset, milj. mk
	Vaadittaessa maksettavista talletuksista	Muista talletuksista	Muista eristä			
1993 ²	2.0	1.5	1.0	6 398	.	.
1994	2.0	1.5	1.0	6 526	.	.
1995 I-IX	2.0	1.5	1.0	6 557	.	.
1995 X-XII	2.0	1.5	1.0	6 530	616	7 146
1996	2.0	1.5	1.0	6 652	440	7 092
1996						
Tammikuu	2.0	1.5	1.0	6 541	217	6 758
Heimikuu	2.0	1.5	1.0	6 681	251	6 932
Maaliskuu	2.0	1.5	1.0	6 699	240	6 939
Huhtikuu	2.0	1.5	1.0	6 672	148	6 821
Toukokuu	2.0	1.5	1.0	6 624	105	6 730
Kesäkuu	2.0	1.5	1.0	6 689	481	7 171
Heinäkuu	2.0	1.5	1.0	6 728	139	6 868
Elokuu	2.0	1.5	1.0	6 672	308	6 981
Syyskuu	2.0	1.5	1.0	6 636	1 634	8 270
Lokakuu	2.0	1.5	1.0	6 703	631	7 334
Marraskuu	2.0	1.5	1.0	6 596	136	6 732
Joulukuu	2.0	1.5	1.0	6 578	992	7 570

¹ Vähimmäisvarantovelvoite lasketaan keskiarvon pohjalta 2.10.1995 alkaen.

² 1.7. alkaen.

Taulukko 6.

Suomen Pankin maksuvalmiusjärjestelmä¹

	Suomen Pankin huutokauppakorke		Maksuvalmiusluoton korkomarginaali, prosenttiyksikköä	Maksuvalmiusluoton maturiteetti, päivää	Päivätalletuksen korkomarginaali, prosenttiyksikköä	Ylimääräisten talletusten korko	Maksuvalmiusluotot, milj. mk
1992 ²	13.85	1992	1.00	7	-3.00	.	404
1993	7.87	1993	2.00	7	-2.00	.	440
1994	5.11	1994	2.00	7	-2.00	.	14
1995	5.63	1995 I-IX	2.00	7	-2.00	.	123
		1995 X-XII	2.00	7	.	2.25	37
1996	3.57	1996	2.00	7	.	1.00	121
1996		1996					
Tammikuu	4.25	Tammikuu	2.00	7	.	2.25	-
Heimikuu	4.25	Heimikuu	2.00	7	.	2.25	50
Maaliskuu	3.94	Maaliskuu	2.00	7	.	1.75	278
Huhtikuu	3.75	Huhtikuu	2.00	7	.	1.75	153
Toukokuu	3.75	Toukokuu	2.00	7	.	1.75	-
Kesäkuu	3.67	Kesäkuu	2.00	7	.	1.60	-
Heinäkuu	3.52	Heinäkuu	2.00	7	.	1.50	-
Elokuu	3.43	Elokuu	2.00	7	.	1.25	544
Syyskuu	3.19	Syyskuu	2.00	7	.	1.10	-
Lokakuu	3.03	Lokakuu	2.00	7	.	1.00	-
Marraskuu	3.00	Marraskuu	2.00	7	.	1.00	233
Joulukuu	3.00	Joulukuu	2.00	7	.	1.00	186

¹ Huutokauppakorke ja maksuvalmiusluotot ovat päivähavaintojen kalenteripäivittäin laskettuja keskiarvoja.

Korkomarginaaleja (huutokauppakorke suhteen), maturiteettia ja ylimääräisten talletusten korkoa koskeva havainto on kunkin ajanjakson viimeinen havainto.

² 1992 heinäkuu-joulukuu.

Taulukko 7.

Kotimaisia korkoja¹, %

	Helibor						Pitkäaikainen markkinakorko		Valtion obligaa- tioiden korkoja	
	1 kk	2 kk	3 kk	6 kk	9 kk	12 kk	3 v	5 v	5 v	10 v
1992	13.49	13.30	13.27	13.08	13.00	12.96	13.1	13.0	12.04	.
1993	7.85	7.77	7.73	7.59	7.51	7.47	8.5	8.9	8.19	8.79
1994	5.11	5.20	5.35	5.78	6.10	6.33	8.5	9.3	8.40	9.07
1995	5.63	5.69	5.76	5.97	6.17	6.34	8.2	8.9	7.93	8.79
1996	3.58	3.60	3.63	3.74	3.86	3.99	5.8	6.8	6.03	7.08
1996										
Tammikuu	4.21	4.20	4.20	4.24	4.32	4.41	6.1	6.9	6.31	7.03
Helmikuu	4.27	4.27	4.28	4.33	4.44	4.58	6.4	7.3	6.88	7.67
Maaliskuu	3.95	3.98	4.01	4.12	4.23	4.36	6.4	7.5	6.81	7.71
Huhtikuu	3.77	3.79	3.82	3.95	4.09	4.21	6.1	7.2	6.49	7.47
Toukokuu	3.75	3.76	3.76	3.86	4.02	4.16	6.1	7.4	6.46	7.36
Kesäkuu	3.67	3.70	3.72	3.84	3.97	4.11	6.0	7.2	6.30	7.21
Heinäkuu	3.54	3.58	3.63	3.78	3.93	4.07	5.9	6.9	6.19	7.07
Elokuu	3.45	3.49	3.54	3.70	3.85	4.00	5.8	6.9	6.07	7.16
Syyskuu	3.19	3.23	3.28	3.43	3.56	3.67	5.4	6.5	5.61	6.92
Lokakuu	3.04	3.07	3.10	3.20	3.30	3.40	5.0	5.9	5.11	6.51
Marraskuu	3.02	3.05	3.08	3.21	3.33	3.46	5.0	5.9	5.11	6.47
Joulukuu	3.02	3.05	3.08	3.20	3.31	3.40	5.0	5.9	4.99	6.34

¹ Päiväkeskiarvoja.

Taulukko 8.

Suomen Pankin rahamarkkinainterventiot¹, milj. mk

	Rahamarkkina- instrumenttien ostot	Rahamarkkina- instrumenttien myynnit	Erääntyneet, netto	Rahamarkkina- interventiot, netto
1992	76 230	-137 940	60 417	-1 293
1993	86 521	-146 899	50 486	-9 892
1994	35 540	-351 820	295 165	-21 115
1995	50 435	-434 810	393 930	9 555
1996	94 080	-250 980	190 562	33 662
1996				
Tammikuu	3 250	-26 000	22 850	100
Helmikuu	2 100	-27 420	24 080	-1 240
Maaliskuu	2 280	-24 350	21 300	-770
Huhtikuu	3 500	-16 320	26 040	13 220
Toukokuu	10 500	-20 060	12 880	3 320
Kesäkuu	7 900	-14 020	2 390	-3 730
Heinäkuu	6 700	-16 450	13 510	3 760
Elokuu	14 800	-21 920	9 892	2 772
Syyskuu	11 900	-24 650	15 530	2 780
Lokakuu	10 600	-24 920	12 030	-2 290
Marraskuu	7 900	-19 340	23 630	12 190
Joulukuu	12 650	-15 530	6 430	3 550

+ lisää rahamarkkinoiden likviditeettiä
 - kiristää rahamarkkinoiden likviditeettiä
¹ Kaupantekopäivän mukaan.

Taulukko 9.

Suomen Pankin avistainterventiot¹ valuuttamarkkinoilla, milj. mk

	Valuutan ostot (+)	Valuutan myynnit (-)	Avista- interventiot, netto
1992	20 050	-70 640	-50 590
1993	25 120	-45 080	-19 960
1994	20 930	-12 900	8 030
1995	4 910	-5 470	-560
1996	7 360	-7 320	40
1996			
Tammikuu	-	-3 970	-3 970
Helmikuu	-	-1 330	-1 330
Maaliskuu	-	-440	-440
Huhtikuu	-	-1 100	-1 100
Toukokuu	1 200	-	1 200
Kesäkuu	240	-	240
Heinäkuu	60	-	60
Elokuu	1 350	-	1 350
Syyskuu	2 310	-	2 310
Lokakuu	2 200	-	2 200
Marraskuu	-	-480	-480
Joulukuu	-	-	-

+ lisää rahamarkkinoiden likviditeettiä
 - kiristää rahamarkkinoiden likviditeettiä
¹ Kaupantekopäivän mukaan.

Taulukko 10.

Suomen Pankin termiini-interventiot^{1,2} valuuttamarkkinoilla, milj. mk

	Valuutan termiinimyyntit (+)	Erääntyneet valuutan termiinimyyntit	Valuutan termiiniosot (-)	Erääntyneet valuutan termiiniosot	Termiini- interventiot, netto
1992	38 710	-35 650	-5 800	4 600	1 860
1993	18 590	-28 110	-11 660	15 190	-5 990
1994	2 990	-1 320	-11 800	1 320	-8 810
1995	-	-	-15 040	20 040	5 360
1996	-	-	-	-	-
1996					
Tammikuu	-	-	-	-	-
Helmikuu	-	-	-	-	-
Maaliskuu	-	-	-	-	-
Huhtikuu	-	-	-	-	-
Toukokuu	-	-	-	-	-
Kesäkuu	-	-	-	-	-
Heinäkuu	-	-	-	-	-
Elokuu	-	-	-	-	-
Syyskuu	-	-	-	-	-
Lokakuu	-	-	-	-	-
Marraskuu	-	-	-	-	-
Joulukuu	-	-	-	-	-

+ lisää rahamarkkinoiden likviditeettiä
 - kiristää rahamarkkinoiden likviditeettiä
¹ Kaupantekopäivän mukaan.

² Sisältävät myös outright-kaupat; näillä kaupoilla ei ole suoraa vaikutusta likviditeettiin.

Taulukko 11.

Valuuttojen avistakeskikurssit vuosittain, mk

Valuutta	1991			1992			1993		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	4.555	4.046	3.539	5.275	4.483	3.840	6.061	5.719	5.294
1 Kanadan dollari	4.030	3.534	3.059	4.171	3.706	3.210	4.865	4.434	4.163
1 Englannin punta	8.073	7.131	6.863	9.023	7.875	7.572	8.963	8.582	8.039
1 Irlannin punta	7.456	6.511	6.214	8.733	7.636	7.201	9.101	8.371	7.996
1 Ruotsin kruunu	0.7623	0.6684	0.6430	0.8845	0.7714	0.7369	0.8106	0.7350	0.6826
1 Norjan kruunu	0.7107	0.6236	0.5966	0.8170	0.7222	0.6888	0.8585	0.8059	0.7648
1 Tanskan kruunu	0.7182	0.6322	0.6074	0.8580	0.7444	0.6968	0.9527	0.8822	0.8296
1 Islannin kruunu	0.0778	0.0684	0.0652	0.0873	0.0778	0.0725	0.0924	0.0846	0.0788
1 Saksan marka	2.7905	2.4380	2.3237	3.3097	2.8769	2.7122	3.6450	3.4584	3.2704
1 Alankomaiden guldeni	2.4766	2.1634	2.0620	2.9440	2.5552	2.4079	3.2395	3.0787	2.9102
1 Belgian frangi	0.1354	0.1184	0.1129	0.1608	0.1397	0.1310	0.1767	0.1655	0.1580
1 Sveitsin frangi	3.1458	2.8208	2.7407	3.6828	3.2000	2.9228	4.1700	3.8706	3.6253
1 Ranskan frangi	0.8162	0.7169	0.6863	0.9682	0.8486	0.7947	1.0756	1.0096	0.9581
1 Italian liira	0.00370	0.00326	0.00314	0.00423	0.00364	0.00332	0.00394	0.00364	0.00337
1 Itävallan šillinki	0.3964	0.3464	0.3301	0.4704	0.4088	0.3854	0.5182	0.4916	0.4653
1 Portugalin escudo	0.0321	0.0280	0.0266	0.0370	0.0332	0.0309	0.0402	0.0356	0.0326
1 Espanjan peseta	0.0443	0.0389	0.0376	0.0498	0.0438	0.0424	0.0512	0.0451	0.0405
1 Kreikan drakhma	0.0250 ¹	0.0224 ¹	0.0220 ¹	0.0260	0.0235	0.0220	0.0270	0.0250	0.0230
1 Viron kruunu	0.4556	0.4323	0.4088
1 Japanin jeni	0.03508	0.03008	0.02677	0.04234	0.03546	0.03098	0.05827	0.05168	0.04263
1 Australian dollari	3.580	3.152	2.758	3.632	3.289	2.757	4.306	3.885	3.569
1 erityinen nosto-oikeus (SDR)	6.29360	5.52733	5.13880	7.25239	6.31546	5.70934	8.33894	7.98671	7.31083
1 eukori	5.69975	4.99941	4.78708	6.55826	5.80527	5.52941	7.09113	6.69567	6.39406
1 ecu, kaupallinen	5.698	5.003	4.777	6.553	5.798	5.526	7.101	6.685	6.380

¹ Seitsemältä kuukaudelta.

Valuutta	1994			1995			1996		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	5.7999	5.2184	4.5345	4.8071	4.3658	4.1839	4.8487	4.5905	4.3311
1 Kanadan dollari	4.412	3.824	3.351	3.424	3.181	3.029	3.559	3.367	3.181
1 Englannin punta	8.596	7.982	7.363	7.556	6.891	6.515	7.869	7.164	6.711
1 Irlannin punta	8.284	7.799	7.238	7.476	6.999	6.728	7.788	7.345	6.932
1 Ruotsin kruunu	0.7076	0.6758	0.6339	0.6576	0.6123	0.5713	0.7154	0.6847	0.6483
1 Norjan kruunu	0.7744	0.7393	0.6900	0.7148	0.6889	0.6714	0.7377	0.7111	0.6833
1 Tanskan kruunu	0.8590	0.8207	0.7705	0.7942	0.7790	0.7608	0.8218	0.7921	0.7762
1 Islannin kruunu	0.0797	0.0745	0.0682	0.0708	0.0674	0.0648	0.0723	0.0689	0.0664
1 Saksan markka	3.3625	3.2169	3.0115	3.1595	3.0471	2.9465	3.1685	3.0530	2.9820
1 Alankomaiden guldeni	3.0028	2.8684	2.6862	2.8201	2.7202	2.6334	2.8313	2.7247	2.6569
1 Belgian frangi	0.1635	0.1561	0.1463	0.1533	0.1481	0.1435	0.1542	0.1484	0.1447
1 Sveitsin frangi	4.0067	3.8179	3.5755	3.8405	3.6941	3.5426	3.9216	3.7211	3.4382
1 Ranskan frangi	0.9853	0.9406	0.8749	0.9044	0.8748	0.8562	0.9383	0.8978	0.8777
1 Italian liira	0.00345	0.00324	0.00290	0.00296	0.00268	0.00247	0.00311	0.00298	0.00276
1 Itävallan šillinki	0.4779	0.4573	0.4275	0.4490	0.4331	0.4189	0.4506	0.4340	0.4238
1 Portugalin escudo	0.0328	0.0314	0.0294	0.0303	0.0291	0.0284	0.0310	0.0298	0.0290
1 Espanjan peseta	0.0408	0.0390	0.0357	0.0361	0.0350	0.0336	0.0382	0.0363	0.0353
1 Kreikan drakhma	0.0230	0.0215	0.0195	0.0201	0.0189	0.0180	0.0199	0.0191	0.0180
1 Viron kruunu	0.4203	0.4021	0.3764	0.3949	0.3809	0.3683	0.3961	0.3816	0.3728
1 Japanin jeni	0.05436	0.05106	0.04672	0.05222	0.04663	0.04106	0.04635	0.04225	0.03961
1 Australian dollari	4.102	3.814	3.330	3.683	3.238	3.022	3.843	3.593	3.224
1 erityinen nosto-oikeus (SDR)	7.93658	7.46629	6.77181	6.99188	6.61879	6.27940	7.01119	6.66357	6.41782
1 ecukori	6.48523	6.19123	5.76407	5.94442	5.70826	5.56099	6.05011	5.82852	5.68470
1 ecu, kaupallinen	6.475	6.175	5.729	5.919	5.644	5.457	5.961	5.751	5.543

Taulukko 12.

Valuuttojen avistakeskikurssit kuukausittain 1996, mk

Valuutta	Tammikuu			Helmikuu			Maaliskuu		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	4.5815	4.4425	4.3311	4.6239	4.5520	4.4972	4.6544	4.6019	4.5531
1 Kanadan dollari	3.326	3.251	3.181	3.369	3.309	3.265	3.414	3.370	3.320
1 Englannin punta	6.905	6.797	6.711	7.084	6.991	6.900	7.085	7.026	6.957
1 Irlannin punta	7.161	7.032	6.932	7.289	7.200	7.131	7.296	7.234	7.163
1 Ruotsin kruunu	0.6697	0.6608	0.6502	0.6741	0.6611	0.6483	0.6970	0.6836	0.6695
1 Norjan kruunu	0.7033	0.6923	0.6833	0.7184	0.7107	0.6993	0.7226	0.7158	0.7084
1 Tanskan kruunu	0.7964	0.7859	0.7781	0.8111	0.8026	0.7901	0.8130	0.8062	0.7978
1 Islannin kruunu	0.0687	0.0673	0.0664	0.0694	0.0687	0.0679	0.0701	0.0694	0.0685
1 Saksan marka	3.0800	3.0398	3.0100	3.1395	3.1048	3.0565	3.1385	3.1140	3.0825
1 Alankomaiden guldeni	2.7506	2.7145	2.6888	2.8046	2.7725	2.7295	2.8047	2.7818	2.7529
1 Belgian frangi	0.1498	0.1479	0.1465	0.1527	0.1510	0.1487	0.1527	0.1515	0.1499
1 Sveitsin frangi	3.8247	3.7670	3.7333	3.8589	3.8076	3.7465	3.8921	3.8459	3.7770
1 Ranskan frangi	0.8966	0.8878	0.8809	0.9135	0.9028	0.8910	0.9201	0.9095	0.8994
1 Italian liira	0.00286	0.00281	0.00276	0.00294	0.00289	0.00287	0.00296	0.00294	0.00292
1 Itävallan šillinki	0.4381	0.4323	0.4279	0.4463	0.4414	0.4347	0.4463	0.4427	0.4378
1 Portugalin escudo	0.0297	0.0293	0.0290	0.0302	0.0299	0.0295	0.0304	0.0301	0.0297
1 Espanjan peseta	0.0364	0.0361	0.0357	0.0373	0.0368	0.0363	0.0373	0.0370	0.0365
1 Kreikan drakhma	0.0186	0.0185	0.0180	0.0190	0.0188	0.0185	0.0192	0.0190	0.0188
1 Viron kruunu	0.3850	0.3800	0.3762	0.3924	0.3881	0.3821	0.3923	0.3892	0.3853
1 Japanin jeni	0.04290	0.04206	0.04116	0.04339	0.04305	0.04256	0.04376	0.04346	0.04306
1 Australian dollari	3.394	3.293	3.224	3.494	3.439	3.385	3.639	3.549	3.467
1 erityinen nosto-oikeus (SDR)	6.66233	6.51994	6.41782	6.75399	6.67427	6.62132	6.78602	6.72716	6.66640
1 eukori	5.81272	5.73809	5.68470	5.93389	5.86385	5.78218	5.94300	5.89568	5.83601
1 ecu, kaupallinen	5.647	5.609	5.543	5.778	5.704	5.617	5.820	5.772	5.706

Valuutta	Huhtikuu			Toukokuu			Kesäkuu		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	4.8487	4.7313	4.6271	4.8335	4.7568	4.7016	4.7138	4.6713	4.6277
1 Kanadan dollari	3.558	3.482	3.412	3.559	3.475	3.427	3.454	3.420	3.380
1 Englannin punta	7.308	7.169	7.059	7.284	7.207	7.125	7.280	7.204	7.145
1 Irlannin punta	7.549	7.402	7.274	7.517	7.437	7.353	7.455	7.398	7.346
1 Ruotsin kruunu	0.7154	0.7040	0.6934	0.7079	0.6996	0.6940	0.7028	0.6991	0.6957
1 Norjan kruunu	0.7377	0.7285	0.7206	0.7338	0.7233	0.7145	0.7205	0.7153	0.7112
1 Tanskan kruunu	0.8218	0.8147	0.8089	0.8179	0.8038	0.7940	0.7980	0.7933	0.7882
1 Islannin kruunu	0.0723	0.0709	0.0698	0.0720	0.0706	0.0697	0.0701	0.0695	0.0689
1 Saksan marka	3.1685	3.1434	3.1215	3.1555	3.1028	3.0655	3.0815	3.0590	3.0365
1 Alankomaiden guldeni	2.8313	2.8109	2.7931	2.8253	2.7755	2.7441	2.7530	2.7310	2.7092
1 Belgian frangi	0.1542	0.1530	0.1520	0.1535	0.1509	0.1491	0.1499	0.1487	0.1476
1 Sveitsin frangi	3.9216	3.8805	3.8428	3.8735	3.7924	3.7321	3.7639	3.7172	3.6825
1 Ranskan frangi	0.9383	0.9262	0.9162	0.9331	0.9170	0.9051	0.9100	0.9026	0.8965
1 Italian liira	0.00311	0.00302	0.00295	0.00309	0.00306	0.00302	0.00304	0.00303	0.00302
1 Itävallan šillinki	0.4506	0.4470	0.4439	0.4487	0.4412	0.4360	0.4382	0.4348	0.4315
1 Portugalin escudo	0.0310	0.0306	0.0303	0.0307	0.0302	0.0298	0.0299	0.0297	0.0295
1 Espanjan peseta	0.0382	0.0377	0.0372	0.0379	0.0372	0.0367	0.0366	0.0363	0.0361
1 Kreikan drakhma	0.0199	0.0195	0.0192	0.0198	0.0196	0.0194	0.0195	0.0193	0.0192
1 Viron kruunu	0.3961	0.3929	0.3902	0.3944	0.3878	0.3832	0.3852	0.3824	0.3796
1 Japanin jeni	0.04635	0.04411	0.04297	0.04603	0.04474	0.04369	0.04358	0.04292	0.04226
1 Australian dollari	3.833	3.719	3.615	3.843	3.790	3.725	3.762	3.698	3.648
1 erityinen nosto-oikeus (SDR)	7.01119	6.86087	6.74876	6.98784	6.87179	6.77519	6.78595	6.74035	6.69040
1 eukori	6.05011	5.98143	5.92254	6.02394	5.93160	5.86194	5.89777	5.85380	5.81628
1 ecu, kaupallinen	5.961	5.882	5.808	5.927	5.844	5.767	5.817	5.787	5.750

Taulukko 12. (jatkoa)

Valuutta	Heinäkuu			Elokuu			Syyskuu		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	4.6829	4.5888	4.4822	4.5205	4.4777	4.4372	4.5895	4.5383	4.4950
1 Kanadan dollari	3.441	3.352	3.259	3.299	3.263	3.238	3.353	3.313	3.279
1 Englannin punta	7.291	7.128	6.978	7.016	6.941	6.882	7.141	7.075	7.032
1 Irlannin punta	7.469	7.354	7.233	7.285	7.215	7.151	7.362	7.309	7.259
1 Ruotsin kruunu	0.7007	0.6909	0.6800	0.6832	0.6765	0.6671	0.6896	0.6834	0.6770
1 Norjan kruunu	0.7186	0.7113	0.7049	0.7055	0.6986	0.6945	0.7066	0.7029	0.7001
1 Tanskan kruunu	0.7953	0.7910	0.7868	0.7885	0.7816	0.7762	0.7860	0.7826	0.7779
1 Islannin kruunu	0.0697	0.0687	0.0676	0.0682	0.0676	0.0670	0.0685	0.0680	0.0675
1 Saksan marka	3.0645	3.0495	3.0355	3.0455	3.0210	3.0015	3.0345	3.0145	2.9915
1 Alankomaiden guldeni	2.7320	2.7171	2.7028	2.7146	2.6932	2.6750	2.7069	2.6889	2.6682
1 Belgian frangi	0.1488	0.1480	0.1472	0.1478	0.1466	0.1457	0.1473	0.1464	0.1453
1 Sveitsin frangi	3.7734	3.7178	3.6913	3.7652	3.7227	3.6921	3.7332	3.6860	3.6368
1 Ranskan frangi	0.9063	0.9006	0.8948	0.8971	0.8848	0.8777	0.8878	0.8854	0.8791
1 Italian liira	0.00305	0.00301	0.00294	0.00298	0.00295	0.00293	0.00301	0.00299	0.00297
1 Itävallan šillinki	0.4353	0.4334	0.4315	0.4329	0.4293	0.4264	0.4311	0.4284	0.4251
1 Portugalin escudo	0.0298	0.0297	0.0295	0.0296	0.0294	0.0292	0.0296	0.0295	0.0294
1 Espanjan peseta	0.0364	0.0361	0.0357	0.0359	0.0356	0.0353	0.0360	0.0358	0.0356
1 Kreikan drakhma	0.0195	0.0193	0.0190	0.0191	0.0189	0.0188	0.0190	0.0190	0.0188
1 Viron kruunu	0.3831	0.3812	0.3794	0.3807	0.3776	0.3752	0.3793	0.3768	0.3739
1 Japanin jeni	0.04242	0.04200	0.04124	0.04212	0.04153	0.04116	0.04160	0.04132	0.04102
1 Australian dollari	3.721	3.622	3.464	3.569	3.506	3.451	3.658	3.598	3.554
1 erityinen nosto-oikeus (SDR)	6.74651	6.65070	6.53993	6.57864	6.52988	6.48075	6.62802	6.57191	6.54716
1 eukori	5.87548	5.82763	5.77765	5.79574	5.74674	5.71115	5.78449	5.76093	5.72721
1 ecu, kaupallinen	5.813	5.762	5.704	5.730	5.683	5.645	5.735	5.714	5.677

Valuutta	Lokakuu			Marraskuu			Joulukuu		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	4.6138	4.5714	4.5248	4.6070	4.5500	4.5155	4.6732	4.6398	4.6137
1 Kanadan dollari	3.419	3.383	3.346	3.435	3.400	3.372	3.459	3.409	3.375
1 Englannin punta	7.369	7.245	7.125	7.742	7.571	7.433	7.869	7.726	7.627
1 Irlannin punta	7.427	7.352	7.288	7.748	7.576	7.433	7.788	7.709	7.655
1 Ruotsin kruunu	0.6962	0.6925	0.6875	0.6909	0.6869	0.6826	0.6886	0.6799	0.6748
1 Norjan kruunu	0.7099	0.7049	0.7013	0.7197	0.7162	0.7117	0.7209	0.7173	0.7137
1 Tanskan kruunu	0.7841	0.7803	0.7778	0.7866	0.7839	0.7800	0.7823	0.7809	0.7796
1 Islannin kruunu	0.0685	0.0681	0.0678	0.0693	0.0687	0.0682	0.0700	0.0692	0.0687
1 Saksan markka	3.0065	2.9918	2.9830	3.0230	3.0106	2.9960	2.9955	2.9883	2.9820
1 Alankomaiden guldeni	2.6801	2.6669	2.6586	2.6959	2.6843	2.6725	2.6702	2.6635	2.6569
1 Belgian frangi	0.1459	0.1452	0.1448	0.1468	0.1461	0.1455	0.1453	0.1450	0.1447
1 Sveitsin frangi	3.6538	3.6337	3.6011	3.5994	3.5703	3.5438	3.5336	3.4927	3.4382
1 Ranskan frangi	0.8893	0.8846	0.8813	0.8937	0.8898	0.8835	0.8865	0.8845	0.8827
1 Italian liira	0.00301	0.00300	0.00298	0.00304	0.00301	0.00298	0.00305	0.00304	0.00303
1 Itävallan šillinki	0.4273	0.4253	0.4238	0.4296	0.4279	0.4259	0.4258	0.4247	0.4238
1 Portugalin escudo	0.0298	0.0296	0.0294	0.0299	0.0298	0.0296	0.0297	0.0296	0.0295
1 Espanjan peseta	0.0357	0.0355	0.0355	0.0359	0.0358	0.0356	0.0356	0.0355	0.0354
1 Kreikan drakhma	0.0192	0.0191	0.0189	0.0191	0.0191	0.0190	0.0191	0.0189	0.0188
1 Viron kruunu	0.3758	0.3740	0.3729	0.3779	0.3763	0.3745	0.3744	0.3735	0.3728
1 Japanin jeni	0.04108	0.04071	0.03961	0.04078	0.04052	0.03987	0.04140	0.04075	0.03999
1 Australian dollari	3.680	3.620	3.580	3.729	3.625	3.563	3.782	3.702	3.662
1 erityinen nosto-oikeus (SDR)	6.62523	6.58126	6.54241	6.66747	6.60942	6.56843	6.70585	6.67218	6.64958
1 ecukori	5.77624	5.75237	5.73048	5.83021	5.81220	5.77694	5.81411	5.79898	5.78777
1 ecu, kaupallinen	5.761	5.731	5.695	5.807	5.782	5.750	5.790	5.767	5.741

Taulukko 13.

Setelien ja metallirahojen toimitukset, milj. mk

	1992	1993	1994	1995	1996
Setelien toimitus					
Setec Oy:stä					
1000 mk	4 600.0	2 100.0	–	–	–
500 "	1 225.0	2 150.0	–	–	–
100 "	4 030.0	5 000.0	6 000.0	5 000.0	2 180.0
50 "	1 500.0	1 000.0	–	–	765.0
20 "	–	400.0	800.0	400.0	5.0
10 "	–	–	–	–	–
Yhteensä	11 355.0	10 650.0	6 800.0	5 400.0	2 950.0
milj. kpl	77.4	96.4	100.0	70.0	37.4
Setelinpoisto, milj. kpl	156.2	116.1	93.8	57.7	42.1
Metallirahojen toimitus					
Rahapajasta					
Käyttörahat					
10 mk	–	300.0	199.8	45.1	9.3
5 "	6.7	234.7	95.0	45.1	5.9
1 "	5.0	92.6	152.0	40.0	15.0
50 p	25.0	9.9	1.5	0.5	8.5
10 "	15.0	12.0	6.0	8.5	10.5
Juhlarahat					
2000 mk	–	–	–	13.8	–
1000 "	35.0	–	–	–	–
100 "	30.0	–	9.1	8.6	3.3
10 "	–	–	–	0.0	0.0
Yhteensä	116.8	649.2	463.4	161.6	52.5
Metallirahojen poisto, milj. kpl					
Käyttörahat	141.4	221.6	289.4	91.5	27.3
Juhlarahat	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0

Taulukko 14.

Liikkeessä olevat setelit ja metallirahat, vuoden lopussa, milj. mk

	1992	1993	1994	1995	1996
Setelit					
1000 mk	3 375.8	4 053.0	3 829.2	4 440.1	5 153.3
500 "	2 547.2	2 593.0	2 286.6	2 505.0	2 562.0
100 "	5 806.7	5 489.7	5 195.7	5 540.6	6 007.8
50 "	867.0	721.3	647.1	692.5	654.2
20 "	—	283.8	364.2	396.2	413.4
10 "	583.2	272.6	58.7	50.1	45.4
5 "	20.8	20.5	.	.	.
1 "	8.0	8.2	.	.	.
Yhteensä	13 208.7	13 442.1	12 381.5	13 624.5	14 836.1
1.1.1994 laillisina maksuvälineinä lakkautetut	(9.4) ¹	(9.4) ¹	303.0	252.8	249.5
Metallirahat					
Käyttörahat					
10 mk	—	208.2	325.7	365.2	392.4
5 "	384.9	433.9	416.2	428.6	435.5
1 "	384.6	387.0	371.3	390.4	413.6
50 p	117.6	113.6	79.9	85.9	91.5
20 "	36.4	30.7	.	.	.
10 "	90.8	96.3	85.6	96.3	105.5
5 "	20.5	19.2	.	.	.
1 "	7.6	7.5	.	.	.
Yhteensä	1 042.4	1 296.4	1 278.7	1 366.4	1 438.5
Juhlarahat					
2000 mk	—	—	—	13.8	13.8
1000 "	35.0	35.0	35.0	35.0	35.0
100 "	92.6	90.4	98.1	104.0	106.0
50 "	71.1	71.8	71.3	70.7	70.4
25 "	19.8	19.8	19.7	19.7	19.6
10 "	38.3	38.2	38.2	38.1	38.1
Yhteensä	256.8	255.2	262.3	281.3	282.9
Yhteensä metallirahat	1 299.3	1 551.6	1 541.0	1 647.7	1 721.4
1.1.1994 laillisina maksuvälineinä lakkautetut	(15.7) ²	(15.7) ²	114.2	111.1	109.0

¹ Ennen vuotta 1963 liikkeeseen lasketut setelit.² Ennen vuotta 1963 liikkeeseen lasketut metallirahat.

Taulukko 15.

Setelien lajittelu Suomen Pankissa, milj. kpl

	1992	1993	1994	1995	1996
1000 mk	4.2	5.6	6.0	4.9	4.6
500 "	9.4	11.1	10.9	10.5	9.4
100 "	255.1	296.3	317.5	396.0	454.8
50 "	62.0	64.8	47.9	68.6	67.1
20 "	-	0.6	15.8	73.0	48.3
10 "	142.0	116.5	48.8	1.0	-
Yhteensä	472.7	494.9	446.9	554.0	584.2

Taulukko 16.

Suomen Pankin sekkitilijärjestelmän tapahtumat

	Tilin- haltijat, lukumäärä	Tapahtumat					
		Pankkien väliset, lukumäärä, 1000 kpl	Arvo, mrd. mk	Suomen Pankin ja pankkien väliset, lukumäärä, 1000 kpl	Arvo, mrd. mk	Lukumäärä, yhteensä, 1000 kpl	Arvo, yhteensä, mrd. mk
1992	21	81.1	5 466.0	70.8	883.9	151.9	6 349.8
1993	19	66.4	5 941.7	48.8	712.1	115.2	6 653.8
1994	19	62.8	5 880.6	42.5	476.2	105.3	6 356.8
1995	18	69.4	8 087.0	40.6	420.4	110.0	8 507.4
1996	17	62.9	7 380.9	36.0	588.7	98.9	7 969.6
1996							
Tammikuu	18	6.2	876.1	3.4	55.6	9.6	931.7
Helmikuu	18	5.1	635.5	3.0	55.1	8.1	690.6
Maaliskuu	18	4.6	526.8	2.9	39.5	7.5	566.3
Huhtikuu	18	4.5	502.3	2.8	43.5	7.3	545.8
Toukokuu	17	5.4	559.1	2.9	70.7	8.3	629.8
Kesäkuu	17	5.3	505.6	2.7	37.5	8.0	543.1
Heinäkuu	17	5.6	599.4	3.3	42.8	8.9	642.2
Elokuu	17	5.4	643.7	3.1	38.4	8.5	682.1
Syyskuu	17	5.5	588.8	3.0	59.8	8.5	648.6
Lokakuu	17	6.1	692.4	3.5	53.4	9.6	745.8
Marraskuu	17	4.9	648.2	3.0	42.6	7.9	690.8
Joulukuu	17	4.3	603.0	2.4	49.8	6.7	652.8

Taulukko 17.

Pankkien päivänsisäiset sekkitililimiitit

Ajanjakson lopussa	Limittit yhteensä, milj. mk	Vakuudellinen osa limiiteistä yhteensä, milj. mk ¹	Limittien keskimääräinen käyttöaste ² , %
1993	13 325	3 551	8.8
1994	13 961	4 135	9.6
1995	12 357	7 013	11.4
1996	11 547	11 547	10.1
1996			
Tammikuu	12 192	12 192	10.3
Helmikuu	11 136	11 136	8.2
Maaliskuu	11 065	11 065	10.2
Huhtikuu	10 973	10 973	9.4
Toukokuu	10 828	10 828	11.2
Kesäkuu	11 169	11 169	6.4
Heinäkuu	11 157	11 157	9.7
Elokuu	11 036	11 036	12.3
Syyskuu	11 037	11 037	9.3
Lokakuu	11 043	11 043	9.6
Marraskuu	11 057	11 057	13.6
Joulukuu	11 547	11 547	10.7

¹ Limiiteille täysi vakuus 1.1.1996 lähtien.

² Ajanjakson keskiarvo. Limittien käyttöaste on laskettu maalies-lokuussa 1993 (kokeiluvaihe) tunnin välein ja syyskuusta 1993 minuutin välein kerätyistä sekkitilien saldoista. Käyttöaste on laskettu pelkästään velkasaldoista.

Taulukko 18.

Kotimainen clearingliike

	Veloitukset		Hyvitykset		Tapahtumat yhteensä	
	Lukumäärä, milj. kpl	Arvo, mrd. mk	Lukumäärä, milj. kpl	Arvo, mrd. mk	Lukumäärä, milj. kpl	Arvo, mrd. mk
1992	200.8	949.7	152.1	610.1	352.9	1 559.9
1993	206.5	1 021.6	150.3	650.6	356.8	1 672.2
1994	222.6	1 063.4	151.4	802.0	374.0	1 865.4
1995	199.6	1 160.6	156.2	812.0	355.8	1 972.6
1996	128.0	897.4	139.2	1 446.1	267.2	2 343.5
1996						
Tammikuu	13.0	121.3	14.6	78.3	27.6	199.6
Helmikuu	10.2	92.0	12.7	78.8	22.9	170.8
Maaliskuu	9.1	79.8	11.0	103.5	20.1	183.3
Huhtikuu	11.0	79.9	10.4	130.1	21.4	210.0
Toukokuu	10.4	70.5	11.6	131.3	22.0	201.8
Kesäkuu	9.7	66.0	10.8	120.0	20.5	186.0
Heinäkuu	11.7	66.6	11.0	129.2	22.7	195.8
Elokuu	10.1	65.4	10.5	127.5	20.6	192.9
Syyskuu	10.1	63.7	11.1	114.2	21.2	177.9
Lokakuu	10.5	68.0	12.4	128.3	22.9	196.3
Marraskuu	9.8	58.4	11.1	140.5	20.9	198.9
Joulukuu	12.4	65.8	12.0	164.4	24.4	230.2

Suomen Pankin julkaisuja 1996

- Markka & talous** Ilmestyy neljännesvuosittain.
- Bank of Finland Bulletin** 11 numeroa (kesä-heinäkuussa yhteisnumero) ja Suomen rahoitusmarkkinoita koskeva erikoisnumero.
- Vuosikirja** Erikseen suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.
- Tutkimukset**
- Sarja A, yleistajuiset selvitykset
- A:95 JOUKO RAUTAVA (toim.) Russia's Financial Markets and the Banking Sector in Transition, kokoomateos.
- A:96 PAAVO PEISA (toim.) Euro – yhteinen raha, kokoomateos.
- A:97 JUHANI HIRVONEN – MATTI VIRÉN Käteisrahan käyttö suomalaisissa yrityksissä.
- A:98 JARMO KARILUOTO Finland's Balance of Payments. Compilation methods, sources of information and the time series from 1975 to 1992.
- A:99 MARKKU MALKAMÄKI (toim.) Suomen rahoitusmarkkinat 1996, kokoomateos.
- Sarja E, väitöskirjat ja analyttiset tutkimukset
- E:4 SINIMAARIA RANKI Realignment Expectations in the ERM: Causes and Measurement.
- E:5 JUHANA HUKKINEN Kilpailukyky, ulkomaankaupan rakenne ja taloudellinen kasvu.
- E:6 EELIS HEIN Deposit Insurance: Pricing and Incentives.
- Keskustelualoitteet** Sarjassa julkaistiin 31 pankin eri osastoilla tehtyä tutkimusta ja selvitystä.
- Idäntalouksien katsaukset** Sarjassa julkaistiin 6 idäntalouksien yksikössä laadittua katsausta.
- Tietojen anto maksutasetta varten** Ohjeita talletuspankeille (erikseen suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi).
Ohjeita yrityksille (erikseen suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi).
Maksunaihe-, valuutta- ja maakoodit (erikseen suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi).
- Tilastojulkaisut** Rahoitusmarkkinat, ilmestyy kuukausittain (suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi).
Suomen maksutase, ilmestyy kuukausittain (suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi).
Suomen maksutase, vuositilastot (suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi).
Arvopaperisijoitukset Suomen maksutaseessa, ilmestyy neljännesvuosittain (suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi).
Suorien sijoitusten pääomavirrat Suomen maksutaseessa, ilmestyy kerran vuodessa (suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi).
Suorat sijoitukset Suomen maksutaseessa, ilmestyy kaksi kertaa vuodessa (erikseen suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi).
Suomen joukkovelkakirjalainat, ilmestyy kerran vuodessa (suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi).
- Tilaukset** Suomen Pankin vuosikertomus ja tutkimuksia on saatavissa kirjakaupoista. Viralliseen käyttöön ja tutkimustarkoituksiin voidaan pyynnöstä toimittaa julkaisuja suoraan Suomen Pankista, osoite Suomen Pankki, Asiakirjapalvelut/osoiterekisteri, PL 160, 00101 Helsinki, puh. (09)1831, sähköposti: X.400: s=info; p=bofnet; a=mailnet; c=fi, Internet: info@bof.fi. Samasta osoitteesta voi tilata myös Bulletinin, Markka & talous -lehden, keskustelualoitteita, idäntalouksien katsauksia ja tilastojulkaisuja (viimeksi mainitut pääasiassa maksullisia) sekä luettelon Suomen Pankin julkaisuista.

Suomen Pankin johto ja organisaatio vuoden 1996 lopussa

Eduskunnan pankkivaltuusto

Suppea pankkivaltuusto

Ilkka Kanerva, puheenjohtaja

Johannes Koskinen, varapuheenjohtaja

Olavi Ala-Nissilä

Kimmo Sasi

Tuulikki Hämäläinen

Mauri Pekkarinen

Virpa Puisto

Martti Korhonen

Anneli Jätteenmäki

Pankkivaltuuston sihteeri

Anton Mäkelä

Johtokunta

Sirkka Hämäläinen, johtokunnan puheenjohtaja

Pankin toiminnan yleinen johto ja valvonta

Kehitysyksikkö

Kansainvälinen sihteeristö

Tiedotus

Tarkastusosasto

Johdon sihteeristö

Rahoitustarkastus, johtokunnan puheenjohtaja

Harri Holkeri, johtokunnan jäsen

Maksuvälineosasto

Haarakonttorit ja aluetoimistot

Hallinto-osasto

Laskentaosasto

Turvallisuusyksikkö

Idäntalouksien yksikkö

Tutkimusosasto

Esko Ollila, johtokunnan jäsen

Maksuliikeosasto

Rahoitusmarkkinaosasto

Setec Oy

Matti Vanhala, johtokunnan jäsen

Kansantalouden osasto

Markkinaoperaatioiden osasto

Rahapolitiikan osasto

Matti Louekoski, johtokunnan jäsen

Henkilöstöosasto

Julkaisu- ja kielipalvelut

Tietopalveluosasto

Tietojenkäsittelyosasto

Lakiasiat

Johtokunnan sihteeri

Heikki T. Hämäläinen

Pentti Koivikko, johtaja

Raportointi pankinjohtaja Holkerille

Hallinto-osastoa koskevat asiat

Maksuvälineosastoa sekä haarakonttoreita ja aluetoimistoja koskevat asiat

Raportointi pankinjohtaja Louekoskelle

Henkilöstöosastoa koskevat asiat

Palvelussuhteen ehdot, henkilöstöhallinnon peruspalvelut,

asuntolainat ja YT-asiat

Setec Oy, hallituksen puheenjohtaja

Suomen Pankin yhteydessä toimiva Rahoitustarkastus julkaisee oman organisaatiokaavionsa.

Osastot, toimistot, aluetoimistot ja haarakonttorit

Hallinto-osasto Urpo Levo	Hallintopalvelutoimisto Anna Posti	Tekninen toimisto Harri Brandt	Vantaan kiinteistötoimisto Taisto Lehtinen
Henkilöstöosasto Aura Laento Anton Mäkelä*	Henkilöstöasiain toimisto Sirpa Ahrenberg		
Idäntalouksien yksikkö Kari Pekonen Pekka Sutela*			
Julkaisu- ja kielipalvelut Antero Arimo	Julkaisutoimisto Antero Arimo oto.	Kielipalvelut Carita Gabrán vs.	
Kansantalouden osasto Antti Suvanto	Ennustetoimisto Martti Lehtonen	Projektitoimisto Vesa Vihriälä vs.	Tietohallintotoimisto Ilkka Lyytikäinen
Laskentaosasto Ossi Leppänen	Kirjanpitoimisto Tuula Colliander		
Maksuliikeosasto Raimo Hyvärinen	Asiamiespankkitoimisto Jyrki Varstala	Järjestelmätoimisto Hannu Wiksten	Rahoituspalvelutoimisto Mauri Lehtinen
Maksuvälineosasto Antti Heinonen	Holvipäällikkö Kenneth Sainio	Järjestelmäpäällikkö Seppo Eriksson	Kehityspäällikkö Kyösti Norhomaa
Aluetoimistot ja haarakonttorit	Helsinki–Vantaa Kari Lottanen	Kuopio Pekka Konttinen	Oulu Renne Kurth
	Tampere Martti Hagman	Turku Timo Tervakko	
Markkinaoperaatioiden os. Markus Fogelholm	Interventioimisto Olli-Pekka Lehmuusaari	Sijoitustoimisto Antti Koura vs.	Suunnittelutoimisto Anneli Isopuro
Rahapolitiikan osasto Pentti Pikkarainen	Seurantatoimisto Laura Vajanne	Suunnittelutoimisto Jarmo Kontulainen	
Rahoitusmarkkinaosasto Heikki Koskenkylä Ralf Pauli*	Maksujärjestelmätoimisto Harry Leinonen	Rakennetoimisto Markku Malkamäki	
Tarkastusosasto Timo Männistö	Toimistopäällikkö Anna-Maija Tikkanen		
Tietojenkäsittelyosasto Pertti Simola	Käyttöpalvelut Kari Helander	Pankkipalvelut Seija Lomma	Seurantapalvelut Matti Ahrenberg
	Toimisto- ja sisäiset palvelut Juhani Rapeli	Työasema- ja tietoliikennepalvelut Kari Sipilä	
Tietopalveluosasto Jorma Hilpinen vs.	Kirjasto Merja Alakulppi	Maksutasetoimisto Jarmo Nurminen	Tietohallintotoimisto Jorma Hilpinen
Tutkimusosasto Juha Tarkka Kari Puumanen*			

Erityisyksiköt

Johdon sihteeristö Heikki T. Hämäläinen	Kansainvälinen sihteeristö Kjell Peter Söderlund Peter Nyberg*	Kehitysyksikkö Esa Ojanen	Lakiasiat Arno Lindgren	Tiedotus Antti Juusela	Turvallisuus Jyrki Ahvonen
---	---	-------------------------------------	-----------------------------------	----------------------------------	--------------------------------------

* johtokunnan neuvonantaja

SETEC OY

Hallitus

Pentti Koivikko, Jorma Aranko,
Mauri Jaakonaho, Matti Lehti

Toimitusjohtaja

Veli Tarvainen

Johtoryhmä

Veli Tarvainen, Tom Ahlers,
Pekka Kariola, Juhani Salovaara,
Magnus Segercrantz, Tapio Yrjönen,
Kristian Silfverberg (henkilöstön edustaja)

SUOMEN PANKKI

Perustettu 1811

Käyntiosoite: Snellmanin aukio, Helsinki

Postiosoite: PL 160, 00101 Helsinki

Puhelinnumero: kansallinen (09) 1831

kansainvälinen +358 9 1831

Teleksi: 121224 SPFB FI

Telekopio: 174 872

Sähkeosoite: SUOMENPANKKI

Sähköposti: X.400: s=info; p=bofnet; a=mailnet; c=fi

Internet: info@bof.fi

Suomen Pankin Internet-kotisivu: <http://www.bof.fi>

Haarakonttorit

Kuopio: Puutarhakatu 4, PL 123, 70101 Kuopio, puh. (017) 305 111

Oulu: Kajaaninkatu 8, PL 103, 90101 Oulu, puh. (08) 3108 800

Tampere: Hämeenkatu 13, PL 325, 33101 Tampere, puh. (03) 248 6111

Turku: Linnankatu 20, PL 373, 20101 Turku, puh. (02) 232 6066